PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 45375

193 lk
(lk 1–148)

Õpetaja päevaraamat.

Tallinn, Viljandi tn. 14-3.

12. X 33.

Tuleb kasvatada iseksusi nende individualiteetidega. Iseksusest suurem on ühiskond. Iseksus tuleb kasvatada ühiskonnale. Et eesmärki saavutada, peab õpetusega seltsima kaasa. Aga kasvatuseesmärkide põõtingimuseks on usaldussuhtest kasvandikuga. Kontakti parimaks vahendiks on õpilaste armastus õpetaja vastu.

28.X Olen tõde ja elu, ja tee! See on suurimaid pedagoogilisi lauseid, mis kunagi öeldud.

Õhtul.

Selle õppeaasta esimene veerand on läbi. Täna läksid õpilased kaja ja kooli ilmevad 1 tel nädalavahetusel. Nii siis kolm päeva hingetõmmet. Kõhealaga ei vaja ka mulle on tarvis hingetõmmet. Kõhealaga ei vaja miitte nüpalju puhkusega, kui just päevamõtlemiseks tööle üle. Olen pedagoogiliste ~~harjutuskooli~~ II kl. juhataja ning kaasõpetaja ~~minand~~ ja algkoolis ~~II klassis eesti keele~~ õpetaja ~~ning usuõpetust~~. Sellepärast ma ei peaks miitte ainult olema õpetaja, vaid peaksin ka olema teoreetik. (Peaksin olema iseseisev ja olema ~~uudne~~ mudne, minult peaksid õpetlikud saama eeskuju ja näpunäiteid, kuidas kasvatada lapsi positiivseiks inimesiks.

Aga kas kuni tänini ma olen seda olnud. Esimene kord olen ma olen nii noore (klassiõpetaja) (klassi) juhataja ning aine õpetaja. See õppeveerand

3

Kulus mulle väga ja seni just käsitlemata väärt maatüma tundmaõppimise ja enese leidmise selles maailmas, nn. lasterklassis.

29.X 33

Mõtlen praegu, kas ma ei oleks ehk ainult lühikest aega suuremat juhatada oleva II algk. klassis. Aga ka nõuetekohaselt, järjekindlalt nõudmisest ei saa laste hulgas distsipliini.

Minu juhatada oleva Klassi õpilased:	Õlekirjad	Kõnelikkus	Tähelepanu	Eesti keel
1. Bulschman, Rene	H	R	R	R–
2. Keinars, Elmar	H R	N	N	N
3. Jablakov, Selma	H–	N	N	R–
4. Klatsman, Ralf	H	H	H	R
5. Kotkas, Harald	H	H	H	H
6. Kurk, Inge	H	H	H	H
7. Käär, Vive	H	R	R	H–
8. Laama, Vello	H	H	R	H–
9. Laasman, Lino	H	H	H	R
10. Laurus, Uldo	H–	N	N	
11. Lumman, Theodor	–	–	–	–
12. Mark, Lehte	H	H	H	R
13. Midri, Astrid	H	H	H	R
14. Mänd, August	R	N	N	N
15. Paxxats, Endel	H	R	R	R
16. Pihko, Evald	H	R	R	R–
17. Pihko, Lembit	H	N	N	N
18. Roos, Helmi	H	H	H	R
19. Põld, Harald	H	H	H	H uu

	Elukeskmised	Korralikkus	Tähelep.	Eesti keel.
20. Ratassepp, Ülo	R	R	R	R
21. Rätsnik, Rene	H	H	H	H
22. Seidenberg, Otto	R	N	N	N
23. Temart, Peeter	H	H	H	H
24. Tomberg, Tia	H	H	H	H–
25. Tsaming, Henno	H	H	R	H–
26. Tullus, Vaike	H	H	H	H
27. Veidenstrauch, Lilian	H	H	R	R–
28. Vüberg, Elmar.	H	R	R	N

Nendest Vübergi ja Buschmani peetakse ~~naturlese~~ närvuande-vaikusest ~~puudulikeks~~ (idiootideks). Vüberg on lühipäa. See poiss on küll vaikne, püüab tal ka oleks kogumi huvigi töö vastu, kuid arusaamine on ~~väike~~ liialt napp. Buschman pisut kokutab, tal silmad vahivad kõõrdi ja ta lugemises ääldamises on midagi veniva, ~~väga aeglane~~ justkui mõnguvast. Mänd on ka nähtavasti väga andevaene, ka võib olla ~~isegi~~ ~~ka~~ nõrgastunud ~~puudulik~~. Kuid Männil puudub täielik huvi aine vastu. ~~Tema ei ole tähelepanu ega ka korralik-~~ ~~kust too.~~ Väga ükskõikne töö vastu, isegi töö eest põgenev on Heinvars. Tal ~~võib olla~~ ehk arusaamist on ~~andi~~, kuid tal puudub üldse ~~kõrd~~ korrapüsti. Kindlasti andekas on Laurus, armastab ka tööd, kuid väga püsimatu, distsiplüniita.

Seidenberg on nõbavasti andvaene, ~~vaid kindlasti~~ kuuritu
töö vastu.

Iseloomustatud õpilasest on vast kõik pääle Laurusse
hoolekogu koolitöös. Pääle nimetatute on koolalustes
veel Ratassepp ja Jablakov, kes ka ~~on~~ silmatorkavad
~~oma hobi~~ õõnatuse poolest.

Briljant lastest võiks pidada Kaxne, Raksniku,
Põldu, Semanit, Kotkast, Tullust, ja Neudapi
vad hästi ja klassis vähemalt neist kõrgid nõud
kohkem positiivset kui muud. Parimusse ~~kuuluvad~~ head
~~suure kaliberi~~ on ka Laane, Laasman, Vaaning,
Tomberg, Käru, ~~Mark~~ Parxats.

Mark ei ole päris hää, ta on ~~viisist~~ simulant. Rahuldavad
on head
on Aste, Midri, Proos, Klatsman, Pikho, Ewald.
Lilian Veidenstrauch on hää Koduse kasvatusega, ~~kuid~~
ka Koolis korralik, kuid vägo väke õpetab,
Pikho, Lembit on nõrk. Vistlist andekam. Kirjutab väsi-
tult halvasti. Ja on süsteemi armastaja, on tõsine
ja tahab olla mehine, ise aga on klassis ~~väga~~ väiksem.
Võistleb vennaga, tahab sellepärast olla parem, kuid
tuumistus tuli halvem. Ewald Pikho, Klatsman,
Proos, Vüsberg, Mänd istuvad II kl. teist aastat.
~~Neid on~~ Vaata, nüüdsest on ~~kõrge~~ teise klassi, neda nad aastal juhatama.
pandi.

Viimaseil päevil olen tulnud mõtlema, et lapsi ei tule mitte ainult vaadelda kui last, vaid ka last kõne eesmärgi jaoks. Ja eesmärk ei saa olla vähema tähtsusega kui lapse isiksus ise. Nii tihti olen end tabanud mõtlelt – mida pean tegema, et oleks täidetud, et neist lastest arendada ühiskonnale väärtuslikke, positiivseid inimesi.

Mõtlen ise eesmärk jaoks alati seisma silma ees, kui läheb kooli laste hulka. Ennast rakendada ainult lapse isiksuse arendamise teenistusse. Kõik, mis on vajalik, et see isiksus areneksid positiivselt, isamaale kujuneksid me ühiskonda edasiviivateks jõududeks. Mitte paigalseisvaks, vaid edasi viivaks inimeseks.

Esimesel veerandil olen püüdnud mainitud sihile tööd distsiplüniga. Olen nõudnud, töö on hää kasvatuslik vahend. Järjekindlalt nõuda lastelt nende ülesannete täitmist. See nõudmine harjutab neid korralikkusele. Sün on tähtis harjutus inimese mitmesuguste raskuste, takistuste ületamiseks ning laste lusitus, mis ennast kui tüüpi tegusta eest — kõik need iseloomujooned tuleb tavadki juhtivaks motiiviks. Sõjalist väärtust ja jõudu kasvatuseesmärgi sisse ja on isiksuse positiivseteks omadusteks.

7. XI 39. teise veerandi koolitöost on nädal ringi.

Selle kestel olen tulnud mõtlele – Suureimaks õpetajale Kasvatusabinõuks on õpetaja kannatus.

Kannatades suudame õpilasi näha nende loomulikkuses

ja suudame ka mõtelda, mida tarvis teha, et õpilaste
avaldustes kõrvaldada negatiivne ja asendada positiivsega.
Ei ole parata, on tõde, et ka koolides ja igal tunnil tuleb
pidada silmas nii õpilase individuaalset kui ka õpilase
kuuluvust rühmkonda. Seega vastuolutunnet ning tõe suhtes. Kõnetegemist nii
Klassi rühmkond, Klassi tunni, klassiõpilase, ja õpetaja
kui klassirühmkonna kõrgema juhi vastu.
Klass on rühmkond, mis koosneb õpilastest, individuaalitest
dest. Klassi töö, iga tund peab arendama neid individuaal-
positiivseid omadusi. Seega iga tund peab klassi kõigust rühm
kond, ja nad individuaalitsedes, peavad töötama
Klassi jätkuvalt. Nõnda klassist mõeldes, klassi
juhtida, olevaid ning õpetaja kasvataja kõrge kutse väärilisel
kui juhtides õpetajal tuleb alguse juhtida, millest ta
(arendab klassiks, s.o eesmärk, mis ületab klassieesmärgi,
millele klassiühiskond peab jõudma. See eesmärk
on - minu kasvatada olevast lapsest saagu suur inime-
ne, kes kasulik isamaale ja väärtuslik inimkonnale.)

Et õpetaja seda suudaks, selleks õpetaja peab ise ole-
ma kõikeks, peab olema jõudlane. Ta peab olema na-
ga dünaamo, mille mõjudele, kraanidele ainult mõtelda ja
nii tast juurest vaolab energiat kõigi laste mõtte-
misers täide tegemiseks: Ta peab olema dünaamo kannatuste
et ta jaksuks kütteladast fakelgramm kannatust kõigi ta kasvata-
da olevate laste mõistmiseks, juhtimiseks. Ja kedagi
tal peab olema lapsemata jäänud, nida tühjaks jumbale ei
vastata õpilasse näib olevat võimata.

Nüüdsuseni ta laob autoriteedi: Olen enesele esitanud küsimuse, millise
isa on väärtuslikum, kes karjuja, karistaja, alatiseid käsud ja laste vastu suhtes süüdlane
või isa, kes vaatab, hindab iga laste tunnet individuaalsuse. Leidsin kohalt ja vastab õige
nagu ka aadress vastu rühmkonda. Tahaksin klassile olla sedasi head isa, mõtleja
isa sarnane õpetaja-kasvataja.

Küsin, mida olen teinud nädalal jaanuar Koolis minult esitatud ~~ülesanne~~ kontrolltöö eesmärgi teostamiseks?

Olen ennast varustanud kannatusega, lasknud õigem pünd-nud lasknda õp õpilase hinge, et nii näiste east. Näiteks olen vaadelnud U. Lauruse. Ta õlekas poiss, kuid püsimatu. Segab tundi tihti nalja pärast, et tal on igav, segab tundi küsite, kui teda kuulatakse. Ütleb ei löö, ei tõsta sellepärast, et mind karistate." Ole Rikum kardab, et mind kuulate." jne. Õp ameti peab teda kor-rale kutsuma, karistama, kuna tal segab tundi- kas teisteb õpilastele märkuste tegemisega, vahelehüüdami-sega, pinginaabri tülitamisega jne. Ei õieti ütleb ama käitumiselt ta ei ole parem praegu klassi halve-maist- Seidenbergist, Heinaverist, Männist. Aga et tal on ülesanded täidetud alati, et tab tundi, süs võtad temo halba käitumist pedagoogilt, pead teda naiiveseks, ei pea temo vallatusi halvaiseloomulisteks, ning oled palju leplikum ta vastu. Tüüb avaamus, et temo ülakus tuleb tõepunduses. Nüüd oled ki ta suhtes tagasihoidlik, ja ~~ta päämiselt~~ sellt ussd temas positiivsele jõudude lõõkaaluksse, kuna ta valmistab üles-anded. Ta suhtes olen kogenud, et teda distsipliinieri-da ei annda karistusega vaid õpetega. Ja omalt poolt olen õpustanud talle anda eriülesandeid, sobivam tüüd, et nõnda tõestada (positiivsele) ta tuhtumus.

(Karl)

poisi vanematega, Kaduga, kõjema ümbruses.
Et nii näha, nisuposid on ta vanemad. Kuidas
nad käituvad vastega, mida nad peavad poisile
lubatavs, mida mitte. juida õpib poiss kendelt
ja mida ema kõigenäst ümbrusest õppima.

Heinvaes on Seiskis olen pannud tähele, et poisid,
kel puudub isa kodus, kalduvad enmem vaskelt
distsiplineeritavab hulka, kui poisid, kellel
nii isa kui ka ema elavad.
Ema kasvatada on II kl. praeja niimi tiidda O.
Seidenberg ja E. Heinvaes. Õpvan Nendelt kõigi, tulen
vast kakato isa asemele. See tähendab, mida tähes
olla vali nende vastu rõndlik, kuid ka nõuda,
neilo õitelda mõni see sõna parajal momendil.

Kardan, kui Seidenbergi ja Heinvaesi käito ei võta,
siis neist vast kõmalikke õpetajaid ei saa.
Eile komsikul juba oli O. Seidenberg ema unja-
tud. Poiss oli kustutamud päevaraamatust õpetaja
Partsi märkuse - Seidenberg segab tundi.
Selgus, et poiss kartis emale näidata märkust, sest
teadis selle eest peksa saavat. Hiljem ema eest

Viis pisikest omamoodi Eesti koolikuritööd.

Ema ütles – Jahan tast korralikku inimest kasvatada. Olen hädas, mees suremd. Ei kunagi muidu, kui peab peksma.“

Õhtsin – Karistada tuleb, kuid ärge talle alati nii väga kurja ka olge. Pensa alati ei kõlba. Täna teda ärge karistage enam. Õhtsin – õpetaja peab tunnist küllalt laps, Ta õpib ja teadka, kuid ära Ta valeta enam. ——

Jah, Täna ja eile pois pinut nagu tundis nii eeskäbi rohkem kui muidu. ——

Kui saaks niisse käigisse seisendada häbi tunde. Üks algaks ka loomulik püüd usinusele ja töökusele.

Heinvarsiga praegu ei tea, mida päälc hakata, kuna juba kord olen hakkinud To emaga. Jään veel ootavale seisukohale. Katsun teda milleski pinut austada. Aga üks hää abimõte käigi kohta on-järjekindel kontroll.

Kütusega peab olema ettevaatlik. Päevalikku poissi küte võib ära sitkuda selleprotest, et pois väib muutuda väga nagidaks ja isoleerituks. Ja hakkab viimati käigesse suhtuma seisukohalt, kas ta õpetajab ei ole vastumeelt. Ja teiseks korralikku poissi kütmine käigi ees väib mõnikord saama

poissi pranna pinkisse seisurcorda.
Küttis eile Peetsu Temantit. Ja tunni algul vabandas, et ei olevat saanud ülesandeid täita ja sel põhjusel. Mitmel teisel oli kahjuks sel, kuid nood ei vabandanud. Siis ütlesin, et kel ülesanne täitmata, peab tunni algul seda tegema. Peetsu vabandas ja teji õieti.
Peetsu naeratas ja ei tõstnud silmi alla nm poole, vaid pööras pääd naaberpingis istuva poisi poole, kõrd naeratus. Tundus, et naeratus oli piinlikkusest. Kui seda nägin, siis taipasin, et Küttsu vaid labestaeb poisikese koolnustunnet. Küttsu vaid ka poisikese teotamispüüd kõrgaks teha pes mulle, et jääs välja õpetaja näoja alla.
Sõna Peetsu pundus koolist. Mul tekkis nõtk, et Peetsu pundab koolist selle, et isoleerida eidgest küünismeelsust ja saada iseseisvaks.

8. XI Õpetaja peab mõnda laenulikku koolnuse tüüpvastet, mida tegema ta on õnnetud. Õpetaja ei ole õpetaja ilma nimetatud omaduseta. Õpetaja peab ka oma diplomaat. Peab teadma, et õpilane ei ole mingi ratsionaliseeritud olevus, vaid irratsionaalne. Tema õpilase püjmatust, endast väljatungivat mitmeti vaim, mis vastuvääkõlatus üksteisega, peab õpetaja tundma ja oskama kasutada õpilase enda kütge kütmiseks.

10. XI Täna Seidenberg oli päris hüsteras poiss. 7. XI asetasin ta istuma esimese pinki õpetaja laua ette. Sääl ta on alati silma all. Tema asemele saatsin Vello Kaama. Vello ise tuli nüüd klassi. Need poisid sobivad tüüksivad sõbralikult ajo juttu. Ise nad ju on päris andersad poisid, aga tähelepanu neilt nõuab tüüks vaeruma minjale ära tunnistäjubt.

Ka Udo oli täna kenam eelmisest päevadest. Oli sõnakuulelik ja rahulik. Ainult Heinvars Elmar oli rahutu, ta ei tahtnud õstuda Männiga ja tahtis saada Seidenbergi kõrvale. Selleks jõi tüüks väljasi halvasti ajama vahetusi Männiga, et ma nad üks lahutaks. Ma ei jõua nüüd asjale tähelepanu pöörata. Väga palju jaavivad ümbersistumist, mida ma aga ei jaa teostada. Istatan neid ümber ma äranägemise järel, võtan aluseks äpilase kaasalimise, vaid nende tujupuraid saada.

Olin väsinud ennast täis tujus. Nagu näha võidab ka sellega palju.

11. XI Kuidas saaksin suuremat rahu ja vaikust klassis. Need pisikesed armastavad "aakida" ka täis jõuga. Eile klassis neid vaadeldes tuli mõtlus, et laste labiorniises ei sis neid vaadeldes tuli mõtlus, et laste labiorniises ei

Klassis ei ole süüdi ainult kool, vaid ka kodu. Nähtavasti lapsed, kes koolis palju kibitsevad, püsimatud, on ka kodus distsiplineerimata.

Iga süsteem on nõrgata nende lahendamata püüdu praegusele. Näiteks Otto püüab olla parem. Ta hakkas mind vaidama, ütles juba mulle, millest nad emaga kodus räägivad.

Praegu on õpilased ümberistumispalaviku, nähtavasti räägivad nad sellest ka kodus, keda ümber istutati ja kellega. Nii on ka Otto kodus räägivad ema ümberistutamisest ja andiski mulle edasi nõu kadudest mulgid—, Tema ütles, mis sellest, et Lembit Linnust on väiksem ja nimele selle peolest ei või pingimaabuks. Aga Kui see selle nimele kõrvulekuum on ja praegu Kui ka õpetaja seda sellele hääks peab. Ja õpetaja! ma olen ka rahul, mul on siin hää olla! 14 Selle juures poisil silmad säravad jõõnust pinj põrel punased sisemusest õrevusest.

Otto ei ole veel suguga paranenud. Täna ja ütlesin, et ta pärast usuõpetuse tundi ära ei joonsens, sest taha temaga räägida tõlkuse pärast. Aga poiss kadas ilma midagi nägu näitamata. Seda ei või ma enam aidata tema, selle pärast astun kontakti ta emaga. Sel poisil

Ja praegu palju soovimatuid isiklikumaid mõtteid. Ja on kõnnis hellitatud kodus. Võib olla esmaspäeval saadan temale ennem kirja.

Udo on väljakannatamatu oma räpakuses. Ja Oskar tuleb vigaseid see juures aga on ta avameelne ja õpib ühisõhtulesandeid. Täidab kiiresti ja õigesti kuid määrdumult. Lisa hilesandeid oma kaastööd võtab ta vastu hää meelega. Ja õpetaja Alexandra oma kooli tuna ~~kõik kaasa tulgu oma~~ ~~ema poole, kui ta esmaspäeva kooli tulle ei saa.~~ Ja Udo õpetaja selle teate vastu häämulega. Jäme kadakasingi mõtleme - kas see poiss ei püüa lahti osada oma päevastest. Mulle tundub, et ta tahab olla rahakem järelevalvatud, paremini kasvatatud kui seda seniini. Ma seniini ei ole kindagi talle saamud olla kuri, sest on ~~mi veider~~ ja see juures ka küllalt armas. Kui tema oma teised tunnid tema hilisemise tõttu klassi jäkuta jõuma ~~ei tule~~ ~~ta tõttu~~ ~~ei tule~~ ~~ta tõttu~~ ~~ei tule~~ ~~ta tõttu~~

esimest. Näiteks ta ise tunneb rõõmuga läbi oma Kõrbe-
aega see olevat õhtuste aega, ja näitab oma tempse
Teisele- kuidas nad kapsut ka käes
oskab või jalgelt õpetab.
Seda on vaja kasvatada ka veel et ta päris ei oleks
Ka kunagi päris Vihaseks ja siis ta väike jääks no-
meks Sallitavaks talaks nagu ätlevad lapsed. (Pmaan
teda Sagedamate lisaõdagu Taltsamaks ja Tõsisemaks muuta
Mõtelt klassi kohta ütlen ei ole. (Sest ei ole distsipliinikam, kui seda esimesel
seeandil oli. ja see on nüüd Täielikult ja mõtlete vahelduse või.
vaadata, kuidas klass õpetajast mõtleb ja teab oma Taimetusi
(ja eitusi tal õpetajast mõelgi.)
Siit olen huõlelnud — Mida küll teha, et väike
klassi eeskujulik kord. Iga viibaks, kaotused õnnis
ei aita. Praegu näib, et häälja olen saanud mõne-
gi õõpruse võita.
Peaksin edaspidi küll nii lubama vähem lahi-seda
vähem arvustavalt jääkida oma Koolivennad- õest.
See küsib mõnda mulud palovaks äksteisõ vastu. ei
jõua enam ära kuulata mõnda keelepeksu, mida nad te-
Vaid nad kõigest vast õpetajalt
nad kõigest õpetajast või õpetajast klassivaheaegalt jääkide, kiibitsa
13. XI esmaspäev. eraldi mulle.
(Oma Koolis.)
Tundi andis Agnes Tõnnov. Oli praktikatund.
Tund oli oldud rahuldav. Grammatikatunnis pääsmuduses
oli tunni ainesse väikest süvenemine. Sellega jäi näge-
mata õpilaste osavus õõnade sõõbitamisel ja ka praeti-
kandi võime grammatika mudelil käsitlemisel.

Õpilased aimult kirjutasid, aga kui palju oleks kirjutatut maistaja, jäi teadmata.

Teise tunni oli lugemine. Vana kasti lugeda umbes 15 minutit ja siis mindi üle uue õlesandmisele ja lugemisele. Uut last lasti lastel lugeda, õige paranda- da ja sellega piirdus tegemus. Lastel läks igavaks, ja siis tuli korralagedus. Praktikant pidi väga tähe- ida Kõrab kustumus, (mille tulemusi ei olnud.) Praktikant näha korda mind, oli nii koapra. Väsinud enda igakuiset õpetamas klassis, tahtis mit- metele puudutele õpilastele minugi oenises töö- käigus. Jäna oli selge, mispärast õpilased nii rasid lugemistunnis.) Pahjus oli töö lõpes korguses. Terve lugemistund ei olnud neil, mitte teha kas lugeda või jälgida. Jälgimine läks ikavaks, aega kuni- ti kuus. Lugemine ei olnud õpitoole poolt seatud ei mingi vastutusega, tal ei olnud karta ei eduvarjaamist pärast tunde halba hinnet. Sepärast vaatis ta ka ei kuulatud ega. ega ka väga ei olnud võtta lugemisharjutusi ja oskuslik väljaõpetamine Sellise lugemise Kogu klassi ees. Seepärast valja- toolamine on vaheaeg vaheaegade gruppidega, ja Nii nii kaua nii-i. Kui lastel töö kiirt kergi, nii vad ei ole enam huvitatud töö- ja tunni osas peab

2. Iga töö, igal tunnil, [illegible] lapsed

pead leidma temale midagi kuuluvat ja ~~kõik ülejäänut~~, mille lahendamiseks ja otsimiseks tuleb asuda.

Kui praktikant andis tunde, siis oma järgisin lapsi, neid ~~ja~~ ühte rendi (esimeste) (eraldusse) rühmadesse. Väga et klassis on nimesid, kes tõstavad (nüüd) ka kõva häält, te-vad tööraamu pärast.

2. on nimesid, kes töötavad, et neil on ükskõik, kuid õpetaja ei tunne töist ega töö tulemusest.

3. ~~Kohmas~~ ja ~~nõrgukesed~~ (selliseid), kes ei oma (piinlustusväärtust) kõik kes ei oma kaasatust minimaalselt (kõiki) osaleksid tunnis ülesande ~~et~~ ~~saada~~ (suudmata) ~~ei~~ rühmatöösse (soovitada). ~~ja~~ ~~töötamisest~~ (täitmiseks).

1.- Paxnats, Kotkas, Käru, Tullus, Koning, Laan, Veidenstrauch, Mark, Rätsnik, Põld, Laagman, Kunx, Tennant, Mõdri,

2. Pikk, Ewald, Ratsepp, Klatsmann, Mänd, Pikk, Hembit, Leidenberg, Preos (vast ka) Tamberg,

3. Heinvars, Jallakas (kaldub nüg).

Laurus on mulle veel selgumata, kuuleks nagu nõrgemasse rühma.

Täielise pedagoogilise pressiini asemel seisukohal
et kõiki kasvandikke publiko positiivsele elutsele.
Sellepärast peaksin ainult kõige peamist meie
mede laste ~~positiivseid~~ (kellest väidetakse negatiivsus.
~~kõiki~~ kalduvus negatiivsusele ja-
gatõsuse põhjusi tundma õppimisest.)
Samuti peaksin ka tundma teisi õpilasi, ka neid
kindlasti, kes mulle näivad positiivsetena.
Peaksin tundma põhjusi, mis väärtustamata positiivsed kiitmise
mulles need lapsed on positiivsed
tõsised. põhjustest olla.
Leian, et täielik kasvatus seisab suurim alus on kas-
vandiku põhjalikus tundmises.

16. XI Vastan täna 11 nadalakiri esitatud küsimus-
Raku ja (valkude seadumine) klassis (on (vaimalik) (samuel
mõõdul õpetaja teel ekseset meetodis. Mida teeb ikem
on õpetaja õpetamismeetodis, seda kindlustatum on klas-
sis raku. Ja sellepärast mõtlen - õige meetod on see,
et mitte ühestki meetodist kaua kinni pidada,
Ja meetod ei ole (mitte ainult ainepärane ehk mitte ju palju
ainepärane kui just õpilaspärane. Just õpilase
tarvest, arenemisest lähtuvalt tingitud peab olema meetod.
Need töid tunnetasin koolis ehk jõudsin.
Aadis tundsin mu esimest ei ole õpilasele ega.

13.XI

Olen just kui mina noorpedagoogina olnud, ja ma mõnestadis hääst.
Tegelikult ei praktikandi et mina jälgimises aitsaltmõõtmed. Praktikant
päris mina mõõdi klassi tähtsata, vaga oodata, liikuda, klassile saada,

ülesandeid jagada jm. Kui see ei õnnestunud, klass tuba raamus hoiatas, jäin ise ilma tühiklapsi vastuse abipalvetest. J. minnes.

Mina, Teisipäeval tavitades mõni võlleid ja lapsed töölesid murepärnult.

Seniseks traditsioonile vastupidiselt – 1. lasen lastel lugeda pala läbi tehtud töö jahandada, – siis raamat kinni, jutustada, siis arutleda; või vaikselt enne lugeda, siis jutustada ja pärast ilmekalt lugeda. Järelse ei õnnestunud lastele raamatut meelejäi, vaid hakkasin neile esitama küsimusi loetud palast. Pääst vastamine meeldis lastele. Mõni küsimuse puhul oli püsti üle kahekümne käe. Ja kui nad käik nii vastata tahavad, siis ei ja neile meeldis õunikäik, siis nad alistavad distsiplinile, kartes õpetajat vihastada ja vast austusest õpetaja vastu meeldivo õunikäiju pärast.

Oli meil aga õpsprobe. Lugesid ükk. Noh see pala küll oli neile erilselt meelejärele, nõnda et terve pala peaegu pähe õpitud. Nii siis tahtis ei igaüks väidata oma teadmisi.

Kui pala oli läbi jutustatud ja arutatud arusaamise kohta lugemisele.

Vastupidiselt senisele – kus terve peatükk lugesi ära 3–4 õpilast teised jälgisid lugemist ja kui lugeja lõpetas, siis esitasid, mis viga lugeja tegi.

Ka nimetuse muutsid palgiid oli tähtsamad, mis-
pärast Kogu arikseerimisi.

Nüüd ütlen pala „Lagardile viis" jätkus
tähekoodiks kujunemiseks 20 õpilasele, kuna
igaühes sai kujuda 4–5 rida. Nüüd lasksin pala-
dada nüüd tõlkimise nimendi järgi. Lugejate käes
vahetas kaidis kogu klassi. Tähelepanu kujunemisel,
kuna iga poole- või minuti järel iga üksiku klassiosi-
jaist võis koota kujunemiskorra tõmmi jäädvat.
Tegelase käes vahetas vastab ka 11 kl. laste täheke-
panu jäädvamatele pikemat aega ühel õpetel.
Grammatikat tunnis avastasin, et Viiberg, Elmar ?
on väga närgaandlik, iidsõdiks teda viisi ei saa
nimetada, nagu seda teevad mõned õpetajad.
Oli tuli- liiki õnnade sõltlejaniku
Lasksin sõltitada õnne, nüüd küsisin - nimetusest
häälikute vahel ainus õnnes, tuli kaashäälik l.
Vastus - täishäälikute u ja i vahel.
Jahtlesime ungli- õnne sõltitamisel täishäälikute vahel oleva
üksik kaashäälik tähek jäigaevene sõltsi. Lasksin
Lasksin õpilasel tõmmi näiteid. Mõned olid valmis esitama
näiteid väga palju; mõned [illegible]. Need oli Viiberg,
Mänd, Jablokov.

Ütlen Viibergile - kas Juku nime sobib võtta näiteks praeguse(l) juhul? (Mitmed olid ema nimed näiteks Juku, Laurus, Ülo, Harald).

Poiss ei tee. Laseb tal nime kirjutada tahtlik. Siis käsen tal vaadata ja võrrelda, kuid poiss ei tee midagi ütlelda. Käsen tal korrata ütlemet. Pissuguseid sõnu oli Jaanis kirjutada tahtlik. Ei saa. Lasen ülesannet korrata klassil. Jee ütleb - näiteks tuleb Juku sõna, milles täishäälikute vahel ainult üksik kaashäälik. Käsen korrata - Poiss ei saa. Lasen veel teha Jaaloxoril, ei saa. Samuti ei saa Mänd. Siis lasen seda veeljt ütelda Raitsarikul, siis Laurusel, Heinrassil. Nemad said Jaalaxad, kuid Viiberg ikkagi ei saanud. Mõtlemisvõime väga nõrk, samuti on nõrk ka Mänd. Poisid aga istuvad klassis teine aasta.

Nõrk on ka Pikko Leenit, kuid tema nõrkus on arenematuses, vaid õnnetu väimeluses.

Töönnu - hea distsipliini poes pidet ei taudnud praktikant ära
[illegible] harjutuskool II klassi.

24. XI Täna istudes klassis ja jälgides praktikant Veske Tundi-
ning jälgides ka õpilasi, nende suhtumist tunnisse, tööse,
nende (vilaprodamist) ja ka tulin mõttele - kas vast ei oleks
käsuliik õpilaste tundmaõppist ka õpilase füüsilise minaga
frenoloogiaga. Kas vast ei olegi kergem nende individuaalseid
määramist, äripuutumist, nende kooraleksumist
ja tiidude õpilase välise, s.o. kehalise minaga.
Panin tähele nende omavi erinevusi päärasmisdes.
Heinvaru on terava-pääga, päärasmisel ühe tõ lapsi, kellel
punane püsivus süvenemisega töösse.
Otto Sööt. on väga intellektuaalne, kuid tundeini-
mesetüüpi, sellepärast ka seda poissi ei saa taltsutada
töösja poolt, tal puudub intellektuaalne kalde-
Vaid. Seda saab valitseda autari teedja ja hirmu-
ga ning rohkem veel nõupaatse tunnete kasvi-
ega.
Ülo Raks. omab väga tüüpilise poe mina-mehe pea.
Ja see poiss on ka väga isekas. Seda iseenesest välja
kapitada ei saa, küll aga peab leidma vahendeid,
kuidas seda taltsutada.
On poisse, kes omavad tüüpilise too-, ideeinimese
pea-tavarmi, need jäbe taltsutavad ise, nad on tasa-
kaalus ja ned tüütavad. - Pakkats, Kotkas, Harald jt
Aldo Laurus - ei või öelda, mis tal on ülekaalus. Meie
jas on rõhutatud. Aga mispärast ta on nii veider? ——

Ka Täna märkisin — 2 Kl. on vähe distsiplineeritud. Nad teevad kära, on väga vabad. Kolistavad tõugivad palju ja üldse käik täiningud jõnnivad neil käratsedes. Jah, Klassi distsiplineerimine peaksin esijoones mina. ———

Heinrassi ema olevat eile täinud k-a Hellä juttu. Laurusse ema ei tulnud. Olevat lubanud tulla kella 1/2 -ne, nagu ütles Udo, kuid ei tulnud. Isatäju kella 1/2 1 -ni.

24. XII 1933. Rõõmus päev. Pruudilikud eesti keeles olidu aimult Mänd ja Viiberg. Käitumine kõigil hea, Korralikkus klassil hea, vahetel ka rahuldav, väiteks Heinrassil, Jablokovil, Lembit Pikkol, Veidenbergil. Pruudilikuks jäi karralikuse süs- ~~ki kaaruse~~ Mänil. Laurusse tähelepanu ~~see rahuldav~~ hea, aga Mänil nõrk. Eriti tunnen rõõmu sellest, et Udo Laurusest ~~Topelt~~ tähelepanu ~~ning~~ ~~Topelt~~ malunga; Henna tõb ma rõõmustab, kuidas saanud ajal, kuidas ~~ajal~~ õpetaja ~~jõuga~~ ja saab vastata. Ka klass oli rõõmus, kuidas õpetaja ~~kõikide~~ tähelepanelik ja panevad tähele. Samuti nõud ei kõri klass on tema ~~kõikide~~ tähelepanekutega nõustunud ega panelda tähelepanelik ja panevad tähele. Samuti nõud ei kõri tagasi. Õhtul jõulupuu. Kui saabusin koolimajja, olid õpilased ja lastevanemad kokku. Lapsed piirasid mind sisse, õppusid mu külgis: noorid mind kinni kätest vaatest, kuuselaast. vaata- jad naeratades mulle otsa ja ütlesid: „Õpetaja, õpetaja, õpetaja!“ Seisin tummalt ega saanud aru, mis nendega naljatahtis, mina naeratades ja vastasid, millega ka see meelevaldses lõpeb. Olin hädas, ei saanud lõikuda, sest Karsin kedagi ära tahtata. Siis tõrkas mõtlesse, miks otsen ma vendesarnaselt naeratav. Jäin tõsiseks, silitasin mina ees seisvaid lehtel pead ja ütlesin: „Lähme nüüd, saali ja ümitame kümnelad.“ Seandis neile uue mõtte

Koolinõuniku päevaraamat.

1934.

11. XI

ja tegemise.

Oli korraldatud nii, et kõik lapsed seidmaistus-
pakikese, ~~Algas too~~ ka mina. Algas töönnus õõnsine
ja vastastikune kostitamine oma laste vahel. Pakuti ka mulle.
Tuli Rolf Klotsman (ema ~~Tõstab~~ Pedagoogiumi inspektori korter), Tuli
Ilse, Tuli Udo; Tulid Lehte ja Astrid. Tuli Ülo jt. Lõpuks õpe-
Liljan. Ta oli väga häbelik. Olin juba mitmelt kamposeki värtu võtnud,
nüüd arvasin, et miks ma lastelt tera sõõa. Siis tasin lapse ülakast, tõmasin
oja täitsa kompotiks. Tütarlaps jäi kurvaks. Ema vaatas ülevalt juurest kui kariste-
valt. Tõmasin siis Liljani ehete kõrvale Irolile. Ülo tõsine ja võbujalune, kõrvaste kompotsi.
ja ei võtnud rõõmu. Pärast võtsin ometi tema kompotsi. Tuli Silvia
Kompotsipaar. Nõuda me kostitamise vastastikkuse tähtsusest. Tuli Silvia
ka Liljani ehte. Tal olid samad õrnad väikesed nagu fütrul ja väga sõajad
Silmad. Ma ~~Tükjendasin~~ suure osa oma jõulupakist Liljani kõrvikesse,
kus olid tema kompotsid.

Läin väsindo istuma ja jälgima tõõmusaid mängivaid lapsi, ise ka
tõõmus. „Ehk on mõni tõõtuleminud vende tõõnus osa päevast „1. mai päeva
olla seotuses ja elu, olla tõõle ja tegevusele, kedagi juhid on kuid suure osa.
Opetaja, kasvaja mõnus; vaid ainult ka suure osa tõõlaisest pidada? Nõu st-
tada, sest selleks ei ole veel ja kõigi ja ühe ühiskondlikkuse ja raha-

11. XI 34 Pühapäev.

Istun Emmaste algkoolimajas [illegible] endise mõisa
mäeharjal, juba kaks päeva. Eile hommikuspool
[illegible] sõita, et aga eile õhtu oli kooli aastapäev,
koolitööd ei näinud, siis jäin ootama esmes-
päeva.

Eile õhtul koos selle kooli õpetajatega käisin
kohes selle ümbruse talus. Esimeses talus oli väga haslas
perenaine, ning talu elanumid olid väga puhtad
ja korralikud. Teises talus ei olnud perenaist,
ning selles talus ei võinud küll nurt puhtust.

Tähtsam aga oli õpetajatega vestlus kõsratusprobleemi-
de ja rahvahariduslõõ üle. Kuidas õpetaja, et haridus-
töö edeneb kõlbesti, iseäranis vanemad ja põualakooli-
ealised noored ei ole enam puudutud üldhariduslikest
küsimusest.

Ja esimene kord ma mõistsin täie selgusega algkooli ja alghari-
duse tähtsust rahva kultuuristamises, s.t. rahvas loovuse
arendamises ja teiseks sain teadlikuks selles, et haridus,
kultuur ei võitlus negatiivsetes nõustumi Jungidega, kõige-
dega ehk laostamisega. Nii siis mõtlesin õpetajaid e-
õgkool on määratu tähtsusega rahvale. Kuidas algkool

hädaldab lapse, nii sellest väga palju jääb kogu
ta eluks jubratasesse.
Vabadaridustöös sagedatelgi luktumistelgi ei taha
vastata käegalöömisega. Sün peab ikka
olema teadlik, et sün ~~peab~~ on kire, laskumise väitlus taasuga. Üks kord on üks teadmus
üle teisest ja nii see on igavik. Ainult surnud
täus, surnud tahe ja jõud jätab järele surnud
jäljed — ükked kostid, vikkad põllud ja muud.
Väike jõud, tahe, väikesed jäljed — ainult. nõgelad
väikesed. Kuid kõik need on inimese loomuse, elu-
isiksused. Kuid kõik need on inimese loomuse, elu-
tunnusjäljed.

Tõna kommunistlik käsitöö koos ühe õpetajaga
tunnuste kirjus, surnuaial. Kalmudes, matuses
näeb inimese loomingut, kultuurivõõd, mitte vilets,
väga jäänud. Kas nende palju peenikeste purustide järel
võib järeldada inimeste vaesust rikkust, kui palju in-
meste loomingu, s.o. jõuva jõu ehk kultuuri puudust.
Arvan, et viimastene on arvatavasti rohkem nende ümbri-
lit tõbi. Kõik inimese arvatused on temo sise-
elu sümbolid.

Oli täna hommikust ilus päev ja ma jalutasin päikese loojenemise ajal läbi külade välja Sõmeri. Üksikuid naisi nägin talumõisadel askeldamas, ühe elamu ees nägin juba koolieelsi kuid väikesi poisse. Ümbruskuid kepsutamas polgajalu. Need olid arenimisfaktid. Mõned elamud asetsesid palkidest, mõned vanadest. Laagedal varjudeta. Ümbruskond ilus ja vaim nii rahulik. Mulle leiva ja katte eest, ei ole minul midagi mõtteis. Kui tulin läbi vanade majadega külast, siis nägin küll äärmiselt viletsaid majasid majandusliikmeid, mis ääristavad peatee ääreosa, aga nii vähemast viletsusest ja vaimsest. Ja mõtlesin - see onn on selle inimese väärmete ja selle maalapi jõu avaldusi ümbrus. Kaks polaarsust: loovus ja tahe intelligents ja tunded. ja laostus. Näib olevat, et selle maa loovus ei ole veel ärgud küllalt intensiivne. Intensiivsust tahab täsla ümbrus intensiivsuse aspuneja. Seda saab aidata õpetajate kaudu. Mida suuremad jälgid ema loomingus jätame, seda suurem on maa, rahva ajaloolise väärtus.

Mõtlesin - inglane, prantslane, sakslane
on ühed, nemad on muusikavood.
Aga, nüüd nad on teinud, on muutnud teha
elu laastumise seisnupaneniseks. Ei nüüdagi!
Kõrge kultuuriga eestlane ja inglane ei ole häirituse-
tungi vastavalt nende rahvaste loovustungile.
Mulle tundub isegi, et laastumine kasvab
koos loovusega samaväärselt.
Suured ehitised, nagu loomingu viis on ainult medi-
tus võitlusele häviumise vastu. Ja kui kord
häviumise tabu tabel, nüüd tekkad loomingu väärtus
kadam muust elutungist, võitlusjõust.
Igatahes kunnostes olen ~~kunstaand~~ põhja-
likult kunstaand ~~on~~ kultuuri olen ja es-
märgi.
Koolinäitekus ülesanne seisab ülesanne ülesandmises ja
ülesvõtmises võitlusse laastumise vastu.
Inimest ärataks looma ja näidata, nüüd nagu,
nüüd sinilind peab olema looming on nii
ülesanne nii enese kui ka teiste vastu.

Kumb jääb pääle — kas lastumine või laevus, surm või elu?

12.XI 34. Õhtul. Olen Mänspäel. Emmastest üna 17 km. Jälle uus ümbrus, teised isikud.

Emmastes olid enam-räkem noored oppe ja vallalised õppejõud. Brees väga tasakaalus, kleinmann väga intelligentne ja andekas õpetaja, Laredei praktikant teist aastat, väga jüündlik ja töökas, eadast uus roomuste suhtes hääs avanuses, aga tunnis tunni käsitlemisega kuval siise.

Sim Mänspäel jõe vana 62 aastat, õpetajaks olnud 41 aastat. On käinud enne ameti nii 5 muu-seid residente. On arg. Ümruse juures olgupi uus kasteris, ei julge istuda. On veel inspektorite poolt välja treenitud. Omab kaunis suure raamatukogu, milles suures enamuses usuteadusse raamatud. Tunneb usuvoole ka vast ka teoreetiliselt, kuid koha pääl, kus on olnud õpetajaks 39 aastat, on jälgimud usulahulasi, seäsuis baptistide ja neude suhtumist kasvatusse ning kõlbelisse.

Ei tea praegu veel, kui hää ta on õpetajana.

Kirjutan seda päevikust selle, et on hää meel.

Olen praegu Vormis. Mulle teeb lõbu viirida koolimajast koolimajja, jälgida elu maal. Mulle on viirida armsam, kui Haapsalus olla oma kodus. Seal olen üksik, nii kodu tühi südamest, külm tundelist. Mind ei oota sinna kegi.

Ja ometi on niiski kas mõtteid nii kahutav, et kodus
alles ei saa otse võtta ei midagi pidevat. Iseg
päevikut ei ole Thuja kirjutada.

Siin on teine olemine. Mul õhtuti on aega mõtis-
miseks, ainu ellu sissetundmiseks. Siin mul on
Täpsus ja ülesanne. Ei, ma ei tahta keja, kus
ma ei käi probleeme. Iseäranis Haapsalusse ma ei
tahta, kus vahepeal on väike, kus Kõigile oled tuttav
ja kus ise ka palju tunned. Seal vahepeal tiksivad
minema isiklikuses ja seega halvaks. Mul on hää-
meel, et on võimalus pealt vahele ära olla.
Aga siin Mänspäel ma olen loodusest just ka inimeste
poolest. See vana koolmeistes on jama arg nagu
metsloom. Vel tõndam on ta naine! Ja on päris ide-
aalne koolmeistri naine, nagu vanasti kirjanduses palju
idealiseeritud vaga kõstriemand.

Ah kui kena on ta ema argipäev, ema väsimus,
kuidas nad mehega üksteise väikesi pinnavaid teenida.
Olen uhke, et nii teenistuses on ka kõstriemanda tüüp.
Pääb selle loodus ise! Juba teadmine, et oled Kõnnus
lähenpoolsemas osas suure Pakstise mere suure
kohina ja mõndide rahiskuste seas, teeb mu
õndsaks õõnsaks. Loodus, maa! olen loodusse
laps! Looduse päästmine annab mulle puhkust
rahu, õnne! Siin näen probleeme, mida linnas

järele mõtelda.
Ah, mind jälle rajaksin, olgu ei seekord räägin päärast,
väljas pool mind - minust, inimesest suremast olenist,
Kellele tänuga vaadata, kes mulle annaks jõudu ülesannete täitmisel, kes mind kaitseks, hoiaks, et ma enam
iial õnnetustesse ja surmakuristesse ei satuks.
Aga kes ma näen pärastpoolt olenist? Mu jõmal- tõmsoboone! ~~Kui see seda~~
oleks. Kui teda nägemusena taban näha, siis kaotab
ta oma ilmis oma sise ja selguse. Kui taban teda
väga selgelt, siis saab ta pärastpoolt, oma mõistusega
kaotatud, selle eest oma mitte oma jubina.
On raske alla äärsik kuigi selge ideaaliga. Ideaalile
elu nõuab. Ja vaata, väsimuse momendil tahakski
ka oma inimese lapsena kellelgi poolt alla jäbida, võe kõrval talutud. Vaata, siis me vajame
juhtelat, kellega juhtkaame, osalelt saame julgust,
moraalset ülevaatamist, nagu teeb seda hää ja tark
ema nõukord oma kaemistele saamud lapsega.
Aga teinekord me ei vaja juhtel-ema, puhtusjuhtelat,
vaid juhtel-isa, võitlusideaali, kelle kõrgusele püüdes
me väärdame oma rasvust, nõrkust.
Ja vaata, mus loodus kas oma vaikuses või rahutus
ja otsata meri tormi rahutus või peegeldildusega on
nii ~~loodus~~juhtloodus, nii oma, kust saan juhtkust, tugevust, õunistust, mut jõudu, julgust nii võitluste jätkamiseks pühal ideaalile.

Millest nii palju Sõnnida.

Jõe, armet, inimesed nii õelad või häid ise nad on, seltsvend Lein, see on väitlusteema, seal on ideaalide ideaal - jumal - issa, kelle juurde jõuan, et väita enast, inimesi, elu ja töö!

Jälle olen endas avastamas jumalaltsamasi, olen mõistnud, mis on jumal - ideaal - see on väärtus - mis on jumal - õnn, õnnistus, arm, andestus, - see on puhkus, rahu, on nus loodus nn südamele, nn südames.

Ah, ihapõis leian med jumalad, kus on nn põhjumal!?

Pean mõtlema, jõe ainult väikese metsjänese, kelle kõnnijäljendid ümber kartuli-põllult. See jänes on labi tubade. Selles toas, mis nn on praegu, on see jänes näitavasti olnud kaige rohkem, sest jäljed on kõikjal metsloomalõhna. Kuid olgu, ma ei ärritu. See teeb mulle isegi rõõmu, hi-jumal loodusele. Kui see loodus ainult ei hakkaks kisa tõjema mulle õõsi teisel pool aina, kuhu ta joodeti.

13. XI 34. Teist ööd Mänspäel.

Olen koolis. Juhataja on juba vana, energiat väike, ei suuda enam alla praeguste nõuete Kõrgusel. Teine õpetaja, kel puudub vastav pedagoogiline haridus ja ei saa ka anda, mis tõsis. Mänspäel kool, sest kui siin õpetavad veel koos isiknest, ei suuda vastata teiste koolidega.

Lapsed — metsalapsed ja metsadest — on ragusad. Iga asja pärin Tähele nende käitumisest, et vaadus välise süsteemi järgi ei tähenda veel vastavust juhtust. Nende ülesastumine on väga tahtmist puhtust. Nende ülesastumine on väga tahtmist mets. Päästest nõued üksikud sõnad nende, must nõudmes, üteldo ööd aega.

Ja valetavad lapsed. Ühel IV kl. poisil laseksin tahvlile joonistada ülesande, teistel vaeksalt vihandesvaeksalt lahendada ülesande, teistel vaeksalt vihandesvaeksalt lahendada ülesanne, oli kontrollitud ja ze. Kui tahtsin tehtud ülesanne oli kontrollitud ja õige leitud, küsisin — Kas kaisil nii? — Jah - vastati. Laseksin ühel tütarlapsel ette lugeda oma vastust, ja ütles vastase, mis oli tahvlil, kuid ja vihus oli koopis teine vastus. Täpselt sama vale ka juhtus Asünula olgk. ühe 5. kl. poisiga. Ja kahvatud on need lapsed üldiselt, enamates samati, ja enamates olid paremini võivastatud.

Kolm tundi jalutasin põrast koolitööd.
Ei saa päris veel aru selle loodusest rõõmust ja
nõjust nimest. On vaikne ja vaene! Lüva lumed.
Rand on madal, kivine, praegu paljas.
Vaatasin rannale ärutu hulgale kivile, mille või
kaugele ulatus piki randa. Kurb vaid! mõtlesin,
kuid nii süda kiskus sinna poole, kivise vaikuse
ja üksinduse poole või mahajäetuse (sujuvam nimi)
poole. Tuli meelde kevadine Norrby rallas.
Jalutasin Tagasi metsa poole, kus ääre astusin
sisse ühte oma — oli vaene ja must. Vaatasin mahas
93. aastane mees, kambutu oma põsani lahti, silmad
kinni, voevalt hingas. Oli mitte meldi.
Hällis pikutas 1½ poiss suuste siinsete sõnadega
laia otsaga ja mehise näoga. See poiss meeldis.
Mõtlesin tema blondile emale - sellest poisist
peaks saama tubli mees. Tõsi oli veel
kolm last. Mõtlesin - vaesed sõginevad
põnikond viljakalt ja hõõli. Kosvatas neil Issand
abaõnnestub.
Käisin saunaial ja kabelis. Suusmaed räägis
mulle — See rahvas siin ras ei ole kunagi olnud
usklik, või on usk siin laastumas või ta on

vaene ja kultuurita.
Häbi mäe jutu järele on see rahvas siin uskliku, sõs jääb jõnks tõde, see rahvas siin on väene ja kultuurita, aga pea mälestust milleski.
Surnuaed abi ändhe oma viltuvajunud peenikesete pisikeste puuristikeste prolest, kui ka rahutuud, ärevajunud, samaaldunud kalmukünjaste prolest. Edaspidi tahan jäljekindlalt külastada kõiki nn koolide lähedalolevaid surnuaedu, et saada pilte surnuaedadest.
Surnuaed aed ~~nelis~~ on kultuur! Temas avaldub ne ahverdus mälestusele, tahtumud elule, armastuse Kuidas surnuaed on korraldatud, selles tõesti nägo palju avaldub ne suhtumine minevikku, kuidas hindame oma minevikku tänapäeval.
16. XI 34. Jälle Emmaste Nõmmel võeraste ja toas.
9. XI sõitsin siia, 10. hakkasin revideerima Emmaste valla koole. Nüüd need revideeritud: Emmaste, Leisi, Mansküla, Muda, Hoja, Sõru ja Nõmme maakool, mis ei ole küll veel sel nõgisel registreeritud. Viimast revideerisin eesmärgiga, et anda otsus ka sulgemiseks. Ja nüüngse otsus juba saatsingi K. Maakoolide Otsuse. Tõkjused — I. Õpetaja on kutsetö ja ikkagi kärgovõitu.

2. Kooli olemasolu ei ole ühtset tasandit,
kuna Emmaste, siit / kus eemal on suured
avalik algkool. Nüüpsud kohal erakooli ole-
masolul on ainult siis mõtet, kui see oma
mingi eriloaduline või oma tugevustele väist-
leks kõvasti avalikku algkooli. Sel kaalil
ei ole aga üht ega teist eelmainitust.
Emmaste vallas on kolm enam-vähem head
kooli — Emmaste, Leisi, Harja.
Sõru on rahuldava ümbes. Seal mus juhataja
Kollanda on küll pühendlik, kuid mitte hea
õpetaja. Temal ei ole selge käsi, ei ole kindel
ülesastumine. Siis Tõnu koolivõõrastav tunnis ka ei
olnud ka mitte korralikult ette valmistanud.
Nii kaugan, et olen selle juhataja osse kuuluvad.
Praktikant Laks on hoolas töömees, aga kindlasti
ei sobi talle kooli juhatajaks. Naisõpetaja pr.
Kask on küll tüüpiline õpetaja, kuid kodulaps tunnis
tal ei olnud süsteemi ja selle täit usaldust ka
vastu ei saanud.
Kuid Männapää ja isearanis Muda kool ei ole rahulda-
vas olukorras. Juhat.-õpetaja Toompuu ei ole küll
enam õpetaja. Oma väsivõstuselt juba jätab soovida.

Tema koolis on 6 jaoskonda, mis liidetud kaheks: IV, V kl. 3 I jaosk; I, II, III 3 2 jaoskond, ja seda nimelt emakeele alal.

Sellest õpetajast jäi mul halb mulje. Seda tuleb vast külastada veel.

Nüüs Emmaste valla koolest ja õppejõududest on ülevaade. Keina, Suuremaisa ja Kõrgessaare vallad aatavad sama tüüd.

Koolide kõrval ma tunnen ka Emmaste loodust. See on Keina valla poole kosenetsel, - valude votke, Mäespäel, Nõmmel männimetega. Ja on tõsine, ainukesed kõrgendikud on liivaseljakud ehk vanad liivavallid, mis nüüd roht ja mändide all. Emmastest ja Sõrust läbi vahel nümpsne liivaseljk, Mäespäel nümpsesid küllalt ja ka Nõmmel. Inimesed elavad siin nagu kogu Hiiumaal soare äärtel. Selle ka mõned koolid otse mere ääres, näit. Sõru, kaugel merest ei ole Mäespäel ka.

Elavad inimesed metsade ees, keskmaade kesked. Kui ähtul liikuda Mäespäe ja Keina vahet, siis tuleb Emme, et oled laanes, kust sügavusest paistab üksikute majapüttide tulesid nagu hundisilmi. Sama Emme ka valdos, kui sõidsin Keinalt Mudale.

Ja ei saa lahti mõttest, et Hiiumaalt on
kuu laas, kus pesitseb mundid, ent hädasha-
tud. Ei saa lahti tundest, et Hiiumaal
olles oled laanes, oled laanelaniksude hulgas,
vaid nitte kultuurisilmas elanikkude keskel.
Mis küll sisaldab selle tunde? Vast selle loodus
saletud omapära - metsi, rett, üleskasvanud maad
palju, põldu vähe. Ja vast kõige rohkem
hõ Emmaste kaasaed heinamaad ja metsadega,
heinamaalappidega üksteisest eraldatud talundid.
Kui sõidad neist läbi, siis alati näed valdab tunne,
et see on metsa, mis on ju ilutseb ainu ette, mida keegi
ei puutu ega vaja. Ta kahises isegendab, mille mõtkin
ei kosta kaugele üle heinamaalapi teiseni. Ja
mõõdame ainette saletud on too inimene seal heinamaa
keskel nõnel kõrgemal mättal ehk maalapil.
See on mulje. Tegelikult aga elavad hiid laasel
paljurõnnamud inimesi, tunnistus on väga paljudele
tuntud.
Täesti, olen sel nädalal elanud õle kõrgeid meeleolusid,
tugevaid tundetõuse. Ilusamaid kommunismi

oli eile, mil Jäätnis Leisalt Mudale.
Eelmine päev saadeti vihma ja ka äärsil.
Hommikul hakkas selginema. Ja kui päike
tõusis, siis oli taevas sinine, päike ise paistes
punase esmalt läbi roheliste koristitreede, hiljem
läbi saagus lehtvade.
Oli imeliselt jehene nii südamele ja puhkusele
nii sõiduteele, nii vaimule Jäätsi ja pommirul
~~ja Saaremaale~~ Leisu - Kursi - Kuriste - Mudale
teed. Tee läks läbi heinamaa, mööda üksikuid
metsatalundeid. Seda teed nimetavad nad heinateeks,
nii ka loomiteeks. Kahel pool teed saledada noored
kased, siis vett, heinarood, aiult hoova põlde
piiravad lehised, nii tüüpilised Eesti maastikud
Eestisilix loodus! Nagu valgepäised/ hiiu tüdrukud
lapsed, nii need kased, ja sinine taevas vilgub
läbi saagus lehtvade ilusate silmadena. Vaikne, rahulik, kuid
mitte kurb, nagu hiiu tüdrukul laps. Ei saa lakka sest värd-
lusest. Mõjus nimesse see loodus rahustavalt,
puhkustandvalt. Loodus, looduseema - jumal, mõtlesin.
Kas see ei ole õieline alus, kust inimene peab lähtuma,
peab seisma oma püüdlustel ideaalile! Kas seesama
suur loodus, kus praegu olen, ei juhi mind, ei või mind
mu enda looduse juurde. Kas kõik me tegevus ei peaks

rajanema ne enda loodusele, see on alus, millele
tugeneme, nagu maa on aluseks majale. Ja selles
suures looduses on käige õigem koosolemine
ne endaga, ne oma elementidega. Ei midte
eestkä ei ole alus, millele ehitame, vaid laadus.
Eestkä on vorm, mis juhib ehitust.
Või arutleles näpin päikest punetavalt tõusmas
valgete Alpide tahelt ja tajant. Tundus,
et loodusski pisut jõnestus punasest, hilgem
läi valgeks, selgeks. Mõtlesin — Ali öö, ämaa hommik,
nüüd valge ja selge hm! Ning valge on sellepärast,
et on saabunud päike, ehk ja tegelikult valgustav mõte-
päike. Kes ei ole inimene loodusse sarnane?!
Inimene on ämaruses seni, kuni tal puudub selgus tegudes.
Juba mõtte, s.o. juht-idee äratõimisel hakkab selgunema
inimese pilmeles mõte tuleb ärgitlus. Ja juhtidee kuuldil
horisondi tajant esilekerkimisega läks valgeks ne ärgitlus
just nagu tõusev hommik. Inimene püüna ja selge
eluesmärgiga on nii ka selge taevas päikesega
horisondil.
Või mõtelnud, tundnud, et olin inimene ja loodusse vahel

tarvad parima ja kaunimana võrdluse anda).

7. XI 34. Hammikul Sõmmel.

Hiiu, s.o. Emmaste valla lapsed käitumisest.

Halba käitumist ei näinud kuskil. Soovida jätsid ainult Mänspäe poisid viisakuse poolest. Näha on, et jõe enam ei kasvata, vaid rõtab palka. Muidu ei olnud nad ei halvad ega hääd, vaid nagu iminlapsed, kes ei tea, kuidas peab olema. Toompuu on ka ära elanud oma 4 ea.

Leidul nad olid kõige rahkem tubasemad. Nüüs koolimaja, kõigil rõõm majas olla. Paridaapad roetakse jalast ja ollakse rahlis saalingudes. Seal nad on väga õpetajate silma all ja täesti ornakesed, viisakad.

Sõrul nad on kõige rahkem väljas, ilm mere ääre all. Ja nad on seal kõige kära ainsamad.

Harjul tundus, et lapsed on läbi käinud treeningust. Seal oli käitumiselt nimpi üldtlane varem.

Emmaste lapsed on tasakaalus ehk vaos juhataja rahu ja tasakaalu tõttu.

Väljaarvatud Mänspäe poisid... jätsid lapsed minule hõa mulje.

Juhatajaist otsekohe hääd on – Kleinberg, Brever

ja Kait. Need kaks viimast on just
kosvatajaina nääd. Kaidu puudusena
võib lugeda vast seda, et mesäp. Kaevand
tüxib nagu esimest rolli mängima. Kui
see muutub tunduvaks, siis juhatoja ei ole
enam anna vaadete jne. peremees.

Kallamaa on veel saamata ja mul vahel
tunduvalt nagu kahju, et ta. lubasin to mää-
rata alalõpuks. Sellega võib olla näeb päevi-
Jüri on õige elomud anna aja, pehme vanaxi,
kaebab anna südamele jne.
Teoomput'd peaksin veel rohkem näjema.

Ühte asja tahan õpetajailt ära harjutada, nimelt
mudelõhnum - põrast arvideerimist küsida-
nagu, kuidas rahule jäite. ~~Või midagi~~ See küsimus
nagu seal mind. Ma vastasin siis tõtakt-
selt. Kirjem se vastus seal mind, ma ei
saa midagi neile enam kirjeldamalt teatada.
Kuigi pikema järelmõtlemise peale
peaksin tegema.
Tühidalt - edaspidi ei kovatse rahuldada
nende nudes tõnu.

Sama päeva õhtul kodus.

Enneolev Võrumaalt kodu poole sõites mõtisklesin – Revideerimisel olja ka eesmärk. Sellest ei ole veel küllalt kui revideerimisel teen kindlaks, missugune õppejõud töötab korralikult, missugune mitte. Revideerimisel peaks olema kool, õppejõude kasvatav eesmärk. Siis tõuseks nende õppejõudude kooda säädmise väärtus. Viimasest põhjalt, osaliselt kolme aasta jooksul pidev kuue kohta olja koolitööst kõrvaldatud kõik saamatud ning halvad õppejõud. Õpetajate peamine peaks olema nii korras, et nad töötaksid koolis ning kinnitaks, et koolitöö on alati korras, astugu siia see koolinõuniku või keegi teine eesmärgi ja eesmärgi. Õpetajate kõik tuleb tehe õpetajate nõuga. Nii siis koolid tuleb tehe musterkoolideks. Et seda saavutada, tuleb pöörata parem õppejõudude ümberseerimisele.

Õppejõud tuleb teha koosseis, õppejõud tuleb teha kasvatuslikult koosseis ja sellest käigupäält tuleb juhtida õpetajate tähelepanu juhtida nendele eneselle. On tarvis tundma õppida õpetajate positiivseid jooni ja õpetajaid tutvustada sellega. Nii siis revideerimine olgu eesmärgiline, nimelt õpetajate kordasaadmine, raid neile ainult nende puuduste kaastamine. Jääb järele mõtelda selle, kuidas tehtuda tõenäoline.

õpetajale pundustele – kes andestavalt peist
ükle niimoodi või iga pundus kõrvi naeluteda
või taluteda kuidagi ülekaarra kahaselt,
s.o. talitada nii, kuidas on õpetaja oiva.
Igatahes selle ükle pean veel kõigi jõuda
mõtlema. Seni nii reeglerinnised ja hin-
nangud olid vaja juhuslikud, siis eesmärgi
teadvuseta.

26/5. XI 34. Esmaspäeva hommik.
Eilsen Palade algkooli [illegible] juhataja kasteris ja oatoa
kohust, et täita Nõmbale.
Ei tea siin oli algkool 50. aastapäev. Aastapäeva aktusel,
õhtul ettekanded meeldivad. Rahvas on joodik.
Ettekannete ajal elasin üle ja väljis [illegible] ülekantostmäletid.
Mängiti H. Tõnnovi „Kalurijoog." [illegible]
Laval stseen – Ülo näkkide riigis. [illegible] Laulis
joobunte käsitsemine, lallutamine, laval ükunb Ülo, s.o
veealuses riigis, käsitsemine kestab. Laval ükunvad
näkid, ilusad ühvakad tütarlapsed, nakkovad elama
oma elu – laulma, taantsima. Ja taabus laulis absolutne
vaikus. Ülo ja õnnus tegi joobnud meremeeste ning
kalurite joobnud mõtted kaineks.

Oli teisiti varasemad momendid – [illegible] tahvatamis, tütarlaste väimlemine, poiste väimlemine ja. Joobnud jäid vaid nimi varatamine. Tundub ühtekuidlased anna südamest ei ole nalvad. Ka joodikute pääbi hinge pääsjast väis ülestõusta head.

Aga jooval. Äratäidmine. ———

Jäin ka siin eile õhtul ~~[illegible]~~ paar kloasi veini ja nüüd paar praegu on sellest kahju.

Vaatamata, et koolimaja ja tehasemaja ei tohi olla üle katuse odd.

Õhtul. Eile enne astust jalutasin metsas ja Polade suunaial. Oli kaunis ja päikese käes hommik, oli nagu kevad, loodus ärkas. Polade ümbrus on kõigest hoolimata ilusad ja metsas, mis kontrastiks ümbruse madalale ümbrusele. Jalutasin sellel kõigel nõmmel päike paistes, hommik oli värske ja ka südamele oli värske. Metsateed Polade algkooli poole või kabeli poole tundusid mõned üksikud naised ras üksi või lapse käekõrval. Või tuli vastu kahekesi-kolmekesi päikesi poisse või tüdrukuid. Tuli ka vastu veidi pühapäevariietes. Aga Pühapäeva hommikul,

nagu laps ja päeva, nõõtlesin. Millegi pärast
ses kommiksus kevadet tunnen rohkem
kui Eügist, olgugi et on ühed ühis.
Ole ausmaia. Sinu ei meeldi. Oli karras.
Hilgin kuulsin, et on baptistide usumaad.
Vahtisin aistikesi ja nii tuli meelde mulle nii ema
hand. Seal läksin edasi elu ja usuma pöö-
leemie. Kuis on inimene nii lühikese nõõt-
misega. Ta ei mõista kaugemale mõelda ema usumast
ega kaugemale nõo ümbrist. Mis on inimese, mis lühi-
ilmsed olla aitse, jälge ega arvestada talle teadva-
tusega, kuhu on kadunud nii ema, ja väik
teised sün ja x mujal usumaia elamised.
Ja kui inimene ei ole seda veel lahendanud, on ta ummikus
oma elu pärast. Tal puudub selgeksi surematus,
usu ja jumala mõte. Kuidas väin õtelda, et olen
igavene, et olen surnim olevus ja olen isevelises! ——
Ja vaata, siis tärkas nu mõttesse - On selge, et tulen igavesest
elust, olen igavesse elus ja - kuhu läken? - igavesse
ellu! Kas olen mina igavene? Ei! nu mina ei ole iga-
vene, sest et see kustub, on ajutine avaldus ses
igaveses. Mis on igavene? Seda ei kirjeldada, vaid

tundub. Olen ijaverse, ijaverse läbi, ometi ma ei ole ijaverne, nagu ei ole ijaverne ükski kumb, olgugi et kumb on materiis ja materiis on ijaverne. Mis on igaverne ainult see, mis on ijatune, ja mis ei näkku kellelegi, kuni teda kaitab ajatuse olemine. Aga mis on ijatust praegu mu ees? Ta nii, paneb hauda, mis on praegu kõne endine mõte minu, ses mõttes juuksest, ijaverest elust. Keha, liha, veri, kõik said muldaks, s.o. materiiks, ijaverseks, tiiseks vormis. Kus on tema vaim, mis just keha surmast, ühenemast tiiseks ainess ja vüüs — kuhu läheb, mis saab ükmust põrast keha langust, surma? — Mis on see — ma mõtlen. Mis see on mulluss, ja rõõjs gool ütlen?! Seen ütlesin — ma mõtlen on osa ijaverest elust, ongi mõis see ijaverne. Mis ta on põrast me surma, seda me ei tea, nagu me ei tea, mis ta on enne me sündi, nagu me eitea, mis on ijaverne praegu, kui elame, kuigi tunneme, et on ijaverne, mille läbi ja mille olemine, nagu me ei tea, mis on praegu vaim, kuigi ta räägime me vaimse olemisolemisest. Kus on vaim, kui inimene ennekõike seemnena tahab, kus on vaim, kui kõikjalt kiirtes pennavese? Kas vaim ei ole liha? Ome inimese sünd ja põrast surma. Nii seemnes kui ka laibas on elu! Aga mis on elu? On muutuv olemine. ja õõna, muutuv ongi: elu, ongi vaim, õõne muutuv ongi ijaverne elu. Igaverne elu ei ole identne, vaid on vaimne vastuis, kujus.

48 Mõtteid

Vaim on igavene ehk teadlik, mõtlev osa. Ei ole igavest vaimu, vaim igavese ehk arukõdis, mille läbi igavene ehk Jumal on. Jumal on kõik teadmine.
Kärevere mõis 8. IV 1923

Ja vaata, selleski algab inimese piiid Jumalale. Igaüks olemine piiab igavesele olemisele. See tuleb sellest, et inimene on igavese ihus teadmisest, sellega kuid teadlikult piiab igavese poole. Sellest järeldub et piiid igavene on piiid jumalasõnadimed, on inimeses olemas juba ta olemises, piiid on selle teadlikult vaatlada vaja, mis juba meis loomises on. Inimene oma tegudes piiab sinna, mis on ta loomisimus algus, s.o. igavene ehk.

Käsvatare esmaärk.

30.XI 34.

Vihmasel 26. XI ähtul läksin Nõmbalt tagasi Palade algkooli jõnnajja. Ilm muutus kottpimedaks, nii et kaugemale kohtese praast silm teel valvalt midagi välgitas.
Mu saidetajaks oli 77-aasta hüdlane. Selle inimese kõne ja ülalpidu andis tunnistust, et hüdlane on nõrk kuumavõimeline, et ta väib väga palju mõtlemisi oma elust vaadata valja-prilli läbi. Sama, et hüdlane on kunagi-rahva hõimu, väib ka järeldada paljude rahvete õpetajate ebeltavast, millest selgub — kui hüdlasi lapse-eaeest alates kõik ja nende laste mõtteraalsest koolitamisest täitmisi

x

pärast Kalmeks päevaks istuma panna, siis hüüdnud ütlevad naerdes – „ole lähme istume ära, võtame kaasa suukavardad ja nujume sukka. Nii, nust meie saba säta ja sahvinorsunisexs.“

Ka tuo tõsiasjaga, et sahverohtunik oli ta mäest mud kahekes päevaks aresti, et oli politseiliselt kaosolekul vabaõhu-kõnelemest lubatud ratti ajada, ja kõigim ühe päeva sul juurde määratud, oli vastatud naerdes kahtanikale.— „Tänan kahtuhärra, et must ~~sest~~ nii lusu peate, ~~ja~~ mulle ühe päeva pärast veel juurde kinkisite.“ Kuid üle kaos teisteja koostas palvekirja härra Rüütvaenemale, kahtunikun vastava ettepanekuga tühistamiseks. Nõ jah sõidame talle vanamehega kaos läbi pimedäbla ja kuulame tema elukaaslasi. Esimene tuli ja tegi kahtlus, et viimati olime saatnud metsatöle.— Siis olevat olnud kuul asi "naha ätte vanamees." Kuid metsatöle siiski me ei olnud saatnud vaid aidult ühe võeramale tule, mille Kaudu Palade - Nõmme vahe venis kuni 2 km pikemaks. See tee läbi 10 km läbi viimse ja pikkase metsatee oli puutavaim ja mäjus omapärandit— paiu kannatama, nätlema sõidu asjaajajat, naha ätsima valgust pääsemiseks pimedust. Oli kuuritöö jälgida isemist elamust ja mõtteäratu, kui kanase aetamise

jäseb läbi metsa kõrvas vilksuma tulesid küljes. Varsti pääsmud, eesmärk ei ole rangel, mõtlesin. Ja vilkus tuli läbi pimeda metsa oli kui päästev mõte ummikusse jäänud olukorras.

Lähme Palade — see valge tuba! Kontrast. Meeleolu täiesti ja mõtted elavnesid. Teelaua juures ütlesin Kristinale — Mis on teie kasvatuse eesmärgiks?

K.- Õiglus, armastus, isamaalisus.

Mina — Kahtlemata on need eesmärgid head. Näiteks isamaa-armastus, seda taunitame, see peab olema ja rahvaliikme, ja ka iga kooli kasvatuse eesmärgiks. Kuid õiglus on väärtuslik eesmärk, mille olemasolu meile juba dikteerib riigi, rahva olemasolu, aga inimene vajab veel eesmärki, mis oleks ta subjektiivne elu ja isiku võimete rahane, millele (endas) teostamise puhul kasulik isamaale.

K.- See on küll õige tõsi. Õiglus ja armastus jäävad individuaalseks eesmärgiks ja neile teostamisel inimene oleks ka kasulik isamaale.

M.- Ei saa mõelda nii, et inimene on õiglane selleks, et oleks kasulik isamaale. Inimene lähtub endast, sellepärast ja vajab omale õhk üldjoonat eesmärki, mille teostamiseks on kasulik armastus ja õiglus, ja mille teostamise läbi ka isik võib olla kasuks isamaale.

K.- Tahan armastada inimesi ja olla õiglane, et elus läheb

lüüa. ~~See peamine mõte rahuldust.~~ Sooltjo inimene püüab
~~kõigimale, tõhpe alla~~ õigsinimene ja õnnelikuna, puutu
M.– ~~Mispärast~~ te tahate elus läbi lüüa, ja millega tahate
~~elus seda teostada?~~ Kas sellega, et Teie kirjanikjoon
on õiglus, armastus? Ja mida mõtlete elus läbilöömise all?
K.– ~~Mõtlen, elus läbi lüüa tahan, et nunagi olla~~
~~see, mida olemas peaksin~~ Ja õiglus ning armastusega
~~elades inimeste vastu~~ püüdes anda sihile, ma vaidse
olla rahul endaga.
M. Oleme juba jõudnud kaunis selgele seisukohale. Teil mõtleis
Koorduvat humanistlikke pedagoogika vastutuse eesmärki-
hõim
pärmaenilene isiksus nes muutelise olevs kohandum
end elus läbi lööma. Just ameti selle vastutuseesmärgi
ei
jõu olemud pikk ja just ~~ta~~ puudustest pärast.
Päämine puudus on selle eesmärgi äldisus. Kuis tahavad
läbi lüüa, mid millega? Ka armastus ja õiglus on üldised
mõisted, mille laasangute alla isiksus võib jääda kängerda.
See tähendab, kum. pedagi eesmärgil puudub individuaalsus.
~~Peab olema~~ Eesmärgi järgnev töö vajab inimese indi-
viduaalset läbi- mis nähtuste. Täiendasin Teie eesmär-
gi õpetust järgnivelt – Õpin ja püüan selleks, et leida
ennast ja teostada ennast. Ning nus endateostamise tee
läigu läbi ja õigust, vabadust, armastust, kahtlustundluse teed.
Nimetatud vaimsed alles nus tegevuse saatjaina, väärtsis alla nime-
tatud tõigus. Tarkus omavaid on endavalitsemise aluseks.
Endavalitsemine võimaldab meil eneseteostamise.
K.– Mida mõtlete eneseteostamise all?

M.- ~~Eneseteostus~~ Kui inimesest on saanud põllumees, talupere-mees ja ta tunneb, et ~~töö~~ pakub talle töist rahuldust, et tahab ka edasi olla põllumees oma talupereega ja võiks teadmusi, kogemusi kanda selleks, et nüpeldama, täiskas-vama inimesena olla edasi oma töös ja eneses, siis see inimene ise tunneb, et ~~ta~~ ta on teinud ~~tõö~~ tõsist tööd

Kui inimesest on saanud õpetaja ja ta tunneb, et õpetaja töö on temale kingitöö

M. Eneseteostus on meis selle leidmine, arendamine, esiletõstmine, mida nimetame me nüüd algollemuseks, neile teostamisele nõudmised maksimaalsemad, kõrgemad. Näiteks inimesena — õpetajana teostab enamik siis rahul. Kõige rahulem, kui tunneb, et see töö ~~Tei~~ ta oleminegi jõuji, et ~~Tei~~ sellest välja ei ütle ega taha olla põllumees, kaupmees, kui näeb, et ~~Tei~~ tuttaval põllumehel või kaupmehel (~~elu~~ elulähedasel) ~~ümbrikul~~ kunstnikul hästi, on õnnelik, võid ~~Tei~~ õpetajana püüate tunneb, et ütle maailmas midagi muud, kui õpetajana olla suur klassis ja ehk kirjas ja kõnes, kui tunnete et selles leiate enda, ~~õnne~~ ja oma isikut täiesti.

K.- See on võib! ~~ning veimustavi~~ Teosta ennast ja sa oled tugevam, puutum oma isikus, mida sa üldse võid olla. ?/ Ka Lahvas teostades ennast peaks olema ~~Tugevatte~~ olema tugevam, kui ta on ori või kui tal ei ole oma eesmärki, oma joont. ?/

M.- ~~Aga~~ Kas inimene, kes teostab ennast, kelle eesmärk on eneseteostamine, on ka kaotlik oma tahtele, ihaldale?

K.- Peaks olema.

M. Nii mõtlen minagi. Eneseteostamine ~~võiks~~ tähendab ainult positiivset ~~tunnet~~ ainult eneseva-~~õitemise~~ teel. ~~Enesevalitsemine alaseks Tarkus, Tarkuse~~

alluses ~~paratiisiaed~~ väärtused[st] – tõde, õiglus, vabadus, armastus, kahusest mundus – ja on teada, et ainult ühiste väärtuste ühiskonnas, s.o. ühes rahvas ~~püüe saab~~ inimene teostada end täielikult. ~~Väljaspool rahvast ei ole inimest~~, aga ühiskonnas teostada end ~~inimest~~, ~~peab arvestama~~ ~~Siin näeme, et meil~~ ~~juba ühiskonnas ainult positiivsest enese teostamisest teatava~~ ~~piirini~~ Ja inimene ei saa end ~~täielikult~~ teostada üksi. Kui ta, elades oma rahva püüdes, hülgab selle või ei tunnista selle rahva saavutusi, püüde. Rahvas on universaalsete kogum ja universaalsete ideaalide teostamise püüdlus. Kaduja vaenuga sünnitaja ~~ei~~ ei sünnita neid enese-teostamise teavet, mis ei oleks rahvast, poliitiline arutaja, ideoloogia rajaja. Rahvas ühendavate olemiseks vajab inimesi. Ja kui keegi üksi elav inimene on rahva liige, siis ta vajab ka inimesi, et ~~oma~~ väärtust ~~oma teadvuses~~ mida nimetatakse ratsionaalseks indeterminismiks. Seda väärtust on meile tõestis, kuni veel üksgi inimene on reaalselt olemas. Ja lõpuks, kui inimene enesteostamisel ei ürita, oma ei tunnista inimesi, siis ta austab väärtust, teist väärtust ei ole. Aga inimesi mitte austada, armastada, see tähendab ka enese mitte austamist, armastamist, oma olemise hõlbustamist, – inimene ei ole siis vaba, vaid väärtuste mõju all.

K.: ~~Kas ei ole nii, et~~ Kogu võlle inimese kasvatuseesmärgiks on enesteostamine ja oma rahva kaudu. Nii on inimesest võimalik lahutada vaid ja rohkem rohkem mitte ühe väärtuse järgi.

M.: ~~Olene jäädmud ühele~~ See kasvatuslik eesmärk on täielik.

M.: Olles mõtelnud kasvatuseesmärgi üle, kas oleks ka mõtelnud kaugemale, kas oleks mõtelnud, kuidas saadaks läbi viia selle eesmärgi.

K. Oma tahte ja jõu abil.

M. Kui tahe nõrk, jõud nõrkeb?

K.- Teiste inimeste toetusele, eeskujule.

M.- Kui teiste inimeste toetusest ei piisa, eeskujust ka parata kahtleme?

K.- Läksin edasi, kõrtsimale. Tunnistan juurde olemist, kes on Jäänlik, ja kes mind juhib, ja kelle juurde pürgides, ma saan Jäänlikumaks.

M.- Aga kui kõrata mõtleme juurde ei, tähab Teda kinni püüda ema käistasega, ja kui ta nüs Teie ees häältab, te kõrata kahtleme persoon-juurde, Teie Loojaja-juhtija olemasolus. Kuhu viputate nüs ema loomise võimes ja abostustundidel?

K.- Nüs ei tea! Kuid kunstlor on nüngune arutlus, peaks neid olema rohkem.

M.- Kuhu viputada mõ ema loomes?! Selle üle olen mõtelnud palju ja tihti, lõpuks olen Talnud rahuldavale lahendusele. ~~Siin Talune~~

Oli vaikne novembrikuu hommik. Õhtune ja öösine sumevihmasaju järele oli hommikul ~~vaja~~ üllatus taevast näha selgumas. Kuhas sõnine taevas ~~paistis~~ ~~loolas~~ suust laikudena ~~ülelaotus~~ ~~pilvekas~~ ~~pilvekas~~ rõngastatud pilv ~~õredate~~ pilvede vahelt. See nagu oli nagu kirjutus suurte tähtedega ja õhus - loodus paremas selgus jõule. Sõidan metsa- ja heinateed. Oli veel hämar ja vahel pool teed ~~tee~~ ~~tee~~ nägin valgeid Teeraasvides, heinamaal. Kahati vaja ei läinud kui päeva. Oli rõõmsa vaimus ja vaguse lõõmas Taaguse kaski, mis seisid õredalt vaikselt. Mõnus tõus ja mu elegi

põrast nimetasin selle loodusest neiksilükkuks loodusest,
valgeid roosi võrdlesin sinistlumalisi valgejumalatelisi
tütarlastega, kelle olekus mina rahu, ~~kuid~~ väsimuse leidsin
Q ahutatud ~~tüüpi~~ ~~tüüpi~~ igatust. Loodus sai minule lähedaseks, ma olin kui
kodumaal loodusesse. Sääl nägin kaua valgete tüvede vahelt
ja rohu latvade läbi punaseid päikese tõusvat. Ning
kui päike oli tõusnud paraadile täielikult, siis läi
kõik kuldseks, valgeks. Aga igatsuslik joon oli loodusest
kadunud, ning asemele tulnud rõõm ja laastele täitunud
soov ilus olgus; et oli vaikne nagu see varemgi.
Siis ütlesin esimest - Inimene, oli hämar ja veel selgusets
olemine, kui tõusis päike, läi kõik selgeks, valgeks.
Inimene, ~~on selgenõtt, äitsutas~~ päikese tõusu taevas
sümboliseerib su mõtte, ahastuse sündi ja vaimus.
Aitäh oma tõdega, sihtidega ammuinu, seal sündis uus mõte,
ahastus, ja nii saabus valgus! —— Nüüd oli hää
meel oma mõtteist ja ütlesin - Loodus on nii ema,
kus puhkan, kus pöösan oma algelementidele juurde,
kus ammutan jõudu tegevuseks. Loodusest üksi alles
ma ei tunne endas puudusi, ega rahutusi. Ühiskonnas
on nüüd väistlejad, seal näen oma puudusi, seal vajan
enda täienemist, täiuslikkuse ideaali, kuhu püüdes ma
täienen ja konnatan välja väistlused. Loodusest õpin eemale,
aitäh, oma algelemente, et näeksi, kes ma olen, mis ma olen.
Ühiskonnas tunden oma puudusi, ma aitäh kuju, kes või
mis pean ma olema. Ühiskonna ausvel, pealesäämisel

loome ideaali, rajame eetiks, s.t. anna elu peab-
olemise abx - summa. Kuid nimmgume on too pers-
mund, ideaal, ruhu pünds fulks, jäi lahendamata
tol tal hommikul. Selle lahendamisega oli jaavõ
täist hommikut. See hommik oli sama kui üks
pühapäeva hommik. Jälle päike sõudis niiöda
ciaist taevast, õhk oli kaste nimf värske, nagu olumas
kevad, loodusc ümd. Juhtusin jalutama surnuaiale.
Olei Jäis elurõõmu nimf hüüdsin endas - Ma elan!
Kas igavesti? - Sellele jäi vastamata. Vaatasin kalmu-
dele, fuli mulde ama ja küsisin - Kas väik tema
kohto ütleda, et ta elab, kuna temo, nagu hauas, nagu
needki siin surnuaial. Ja vaata, kuni ei ole lahendamd,
mis saab minust pärast mu keha surma, ~~ka olen enast~~
seni ma ei ole selgusel ama olemise üle, seni olen
enda kesraltsaegki ummikus. Kust tulen, kuhu lähen?
Mõneminutilise vaikimise järele vastasin - Tulen
igavesest elust, olen igaveses elus ja lähen
igavese ellu. ~~Igavene~~
K. Mis on igavene elu?
M. Igavene elu on algust ning lõputu muutev olemine,
kes on isenda läbi, kelle algus, elu on tõs endas. Aga
mis ta on ama olemuselt, seda me ei näe, ei mõista, ~~roistainult~~
~~Jumalaga~~ kas ta on keha, vaim, mõlemad või rahvam,

Selle kohta ei tea öelda. Me aimult tunneme, et on igavene elu, ta on meis see, selle et oleme, on loodusest, sest loodus on. Ta on, nagu me vaim, millest räägime, kuigi mis ta on, seda ei tea. Tunneme, et on igavene elu, elame igavest elu see, kuid see jumalest teadmata, mis ta on.

~~K.- Igavene elu on jumal, täinslikem olemine~~

Eks K.- Kas igavene elu siiski ei ole jumal?

M.- Igavene elu ja jumal ~~ei ole ükssama.~~ — Mida mõtlete jumala all?

K.- Jumal on keskus, kust lähtub elu ja kes juhib elu ja meid. Ta on täielikem olemus, sellega ka me püüde eesmärgiks.

M.- ~~Missugune suhtes on~~ Kes on „mina“ jumala suhtes?

K.- Mina on ripput jumalast, on jumala laps. Olles pundulik ta püüab täielikkuse poole, s.o. jumala poole. Et see püüdmine ei lakkaks, siis tuleb asenda me „mina“ juhtmõtteese. Surematu „mina“ põhjust kehe suhtes püüab edasi jumala poole, s.o. täielikule täielikkusele.

M.- Igavene elu ja jumal ei ole identsed.

Igavene elu on loodusliku algus ja on olevale, s.t. ta on iseolev, iseteadev olemine, mille ajutiseks avaldiseks olemine. Igavene elu on olemine ainu osaduseta, ~~Igavene elu on nii, nagu ta on.~~ ~~ja ta on, sest ta on~~ mõte võime nimetada „nii-olemiseks“. Igavene elu on kujutatav

ka nii, nii ei oleks inimest, on väljas inimesest ja ka väljas pool inimest.

Jumal on eetiline olemine, jumal ei ole algus, vaid eesmärk, jumal tähendab seda täielikkust, mille inimene ka peab-olema. Jumal tähendab eetilist peab-olemist. Jumal on isiklikkus-täius, see eesmärk püüa-eesmärk kõigile isiklikele, teega

~~On~~ jumal on inimesest ega ole väljaspool inimest. Jumal tunbepunast, Tõnu igavene elu aga Rähtepunast. Nüüd olemine on väljas, teine on eesmärk, neid ei saa teha identseks ega ära vahetada. Algus olemine on väljas väljaspool inimest, eesmärk aga ainult elusolevale, s.o. inimesele.

~~Algus on igavene~~ Olemine on Muutuv olemine on igavene, mina eespüügi iga ajamb inimesemõistest ehk. On inimesemõiste, s.o üldmõiste, kahes üksikinimesest, igavene, siis on ka ta jõuneesmärk, ~~igavene~~ s.o. jumal igavene. Iga inimesemõiste on igavene või ajutine. Universum selles valdkonna inimesega on igavene ehk avaldis. Ja kui inimene on surelik, siis jumal koos inimesega, kuid ehk ise jääb.

K.- Kas mina on Teie jõnks on igavene või surelik?

M.- Mina on ajutine, ei ole igavene. Mina on igavene ehk avaldis ja see avaldis on ajutine, nagu näeme inimeste ehkäigust. Kõik see, mis olemas praegu, on mõeldav koos ainult selle teha inimesega, mille nagu omamoodi, kuid, mis koos me oleme.

K.- Kui mu mina ei ole pärit minust, mis mõte on siis mu päevadel. Kui olen surelik, siis küsin-nõiakese ~~elan~~ mis pärast ma olen?

M.- Igavese elu Teie vastata — Sina oled selle,

et olen mina. Sinu olemise põhi nähakse nii olemist, sinu olemise eesmärk on see, mina olen sinus. Ja nii isiklik eesmärk on: kõigile nii olevatele algatele andaarenemisvõimalus, mis tähendab püüda Täiuslikkusele. Kuigi ka surnud ja sellega lõpeb nii isiklik püüd Täiuslikkusele, siis jäävad järele nii-sanused, millele kogu tõlke nii püüd Täiuslikkusele jne teistega. Nõnda ja oled surelik ainult ja piiratud oma püüdes ärsikiskuma, kuid elad edasi ühiskonnas, mille nii püüdest on kasu ühiskonnale.

K.- Kui mina on surelik, ja ka arenemisel on lõplik, kelle ja juhtate Teie oma võimus mis kahtlustundel oma loomise?

M.- Oma loomise saavat Temmel ja juhtam ja jõuvoole alale. Teadmine, et olen jõuvoos elus, jõuvoog elu on minus, lubab mul jõuelada, et minu püüd Täiuselu on minu juurdesündimise omadus. Kõik voorused õiglus, tõde, vabadus, armastus, iseseisvus - on mu loomuses. Nad tõusevad minu eelelpõõnu ja mu ülesanderes on võimaldada arenemise mu loomusele, mis aitji mu enesteostamise.

K.- Kui jumal ei ole jõuvoog, ei juhi meid väljaspoolt, kuidas tolend siis jumala näidistele, ütlime teeb abi mis eesmärki.

M.- Jumal, mis isiklik-Täius, s.t. mis ei-Tiklik mõiste on mu see, nagu teised voorused. Kui olen näinud ehk Temmi Temmi oma puudusi, nõrkusi teiste inimeste ja end võrreldes

Nüüd tekib meie vajaduse ületada oma puudusi. See vajadus tekitab meid otsima ideaalset kuju, kuhu püüdes täiuseni oma iseloomu. Ja nüüd tähendab meie eetilise kasvina väärtuse leidmist, s.o. täiuslikkuse ideaali, s.o. jumalate täiuseta. Ja see kuju püüab inimesele esmapilgi-ideaalina, kuni elab inimeses. Ja teadmine, et inimesele on ideaal, vooruse jõudmisvõimalus teeb ühe optimistliku ja ainult võimaluses oma ideaalile püüdmisel.

Välismaalane ei oma, kelle ei istuta meile ideid, vaid
Ta on pöörjoones, elustab meie oleva ideaale.

K.– Aga Teie ütlesite nüüd, et koolis ei tee ühe
arutlede.

M.– Kui kontrolijal on teada inimese elu eesmärk,
siis ta teab kasvatada.

Koolis me kontrolli ei pane lapsi arutleme nende mõtete
üle, mis koolis me õpetame lapsi otsima tõdesid,
nõuame probleeme. Kui inimene saab, mitu ta nüüd
ise korrast nõuame pöörprobleeme ja otsima suuri-
mat.?

K.– Aga – koolieemõte on lapsi teha iseseisvaks,
nad õpetada nõuame tõdesid lahendama probleeme.

M. Kui meil on eesmärk selge, siis otsime meetodeid,
mis kohased eesmärgile.

K.: Me pedagoogika seisukoha punktiks on alati et Isa ei ole alati see mõrsja, sõb. filosoofiast alates. Me pedagoogikal tahet ka anda filosoofiline alus, nii meie õpetajatel juba olemas väljakasvad, kindlamad meetodite Tartis- Tamm ja ka Laius. —

1936. —

14. II 36. Ideaalõpetaja ja õppekavad on lähilähedalt seotud Lähenduslega.

Ideaalõpetaja on teenäitajaks, kuhu iga õpetaja peab püüdma, nagu õppekavad on teenäitajaks, kuipalju läbi õppima peab vastava kooli õpilane. Koolid on teistsugust laadi erinevad, mis on erinevad selletõttu, et õpetajad on erinevad. Mida parem on kool, seda rohkem tundub, et kooli õpetajad on lähemal kui mujal nõutud ideaalõpetajale.

21. II 36. Haridusest peab inimene aegsama näha kaugemale eesmärki. Ka koolihariduses peab laps aegsama nägema endale Kooli, nii et ta tunneb huvi õppimise vastu.

Õppejõud peab hästi tundma miljööd, majandusliikme olusid ning ka ühiskonna selle ümbruse kodanikkonna ühinemisi ja nendevaheliste koostöövõimaluste piiri, kust päris ise õpetused olevad lapsed. Ühesõnaga kooli ei ole elust isoleeritud ja selles kasvatustöös ei ole mingi kooli seinte vahele jääv töö, millele enne ega pärast ei ole ühendust välismaailmaga. Pigem mina kujutlen kooli kui püramiidi tippu, mille alusesse rahvas, s.t. ühiskonna kodanikud nende elunäidetega, murede, jõukusega jne. Nii mõtlen kooli kasvatustöö jaoks aimdut siis tuges rõng eduka olla, kui on kontaktis ümbrusega.

Teiseks peab õpetaja kasvatama lapsi vastavalt miljöö nõudeile, õpetaja peab kohanema miljööga, peab end mugavalt tundma sel miljöös. Alles vale kui töölisõpetaja lapsi kohelda ja kasvatada samade meetoditega, kui kasvatatavaid jõukama ühiskonnakihi lapsi või jõukamate talupidajate ühiskonnalapsi ning vastupidi.

ma ringvooma lastega. Kui noored ja eesmärgid on samased, siis meetodid on erinevad. See erinevus on selles, et jõuda ühesele eesmärgile.

Pärnus.

13.II 10

Kauris on minesin! nii mõtlesin, kui lugesin apostlite ja koolinäinikute päevaraamatut. Küll on ilus nii mõnelgi see aga mul elust, mis olen midagi teinud süstemaatiliselt ja tahtega. Kuid kahjuks on seda väga, väga vähe! ——

Ja nii mõtlesin nimetatud päevaraamatuid lugedes — olen alus palju algatanud, kuid väga, väga vähe olen läbi ning lõpule viinud. Kui olen väikese osakesega oma algatusist viinud läbi s.o. lõpuni, siis olnuseun haapis teine inimene. Mu algatused, miks on nad teostemata? Selle on nad teostemata, et ei ole kunagi austanud oma Sarve, oma parimaid nõudeid läinud edasi nõu korda oma mõtteile anda lõpuni. Olen lasknud end juhtida välismaailmast, mis on kaotanud tulnud selga ja mitu korda mujal olen hüpanud ühelt algatuselt teisele ja nii on kaik algatuseks jäänudki. Aga vaib-olla on minu ka väga jõudu tahet olnud puudumises, on olnud väga iseseisvust ja julgust oma mõeldud ning algatatud tarjale jätkamiseks, läbiviimiseks võõrastele takistustele vaatamata. Ja lõpuks vaib-olla olen ka neid inimesi, kes ümber ohverdan arvestab, oodates Sarve, tõjudusi j. mulgustusi, olgu need oma või teise, ning selle järgi läbi jõuttes mahta ning kõrvale kõige muu. Ning minuga vaib-olla ei ole veel kunagi tulnud selge, mis on see, mille läbi, mitu ameti-ala kõrval, oleks püüdnud säilitada oma loov tegevus ja oma eneseteostamine. Eneseteostamisest

Alen mõistamud juba üliõpilasena, siis õpetajana ning hiljem
kaaliõnnistusena, kuid milles ja kuidas nun eneseteostamine
pidi toimuma, seda ei ole mia nast teadnud. Ning kui küsi-
da, siis tõesti nun eneseteostamine. Nii ei ole mia nast endalt
varem küsinudki. Mis on õnn eneseteostamine? Kes saab aru
teod Õigun eneseteostamist. Saab. Eneseteostamine ei ole mitte
ainult teadmata ehk mitte teadlik taiestamine anna seaduse ja reeglite
tõttu, korjamuste, mentaliteedi järgi käitumine olemise, tõdemise,
vaid eneseteostamine on vaid võimalus teadlik kinnipidamine
anna vastavist inimesest, tõelisest mentaliteedist, kui need ehk
kui oled sa õtsinud katsumuste, võitluste nende pärast või
väliseahtlemisi ja suhteid tõukuvad käitumna on inimesi või
su moraalset mida. Järeldkult eneseteostamine on enda nina,
jõulla ja Looja nimu tõmmata kõrgemate kõrvatustega teadlik
läbivõimine ja viimast kui tarvis, ka võitlusega. Aga et teostuma
eneseteostamine, siis pead tundma esiemust. Vesoled,
ja mida tähed endast teadale, seda pead tundma.

Mida tähan siis teha, milles siis sünnib nu endateostamine? —
Tähan praegseinde, tähan tulevastele eestlaste jäulise eestlase
tüüpi, nõutuse eestlase tüüpi, nagu mina seda oma vaimus
näen ja õigeks peaan. Aus ja õiglane, mõtlev ja tahe-ning
otsustusjulge eestlane! ———

Türi Gümnaasiumi eesti keele õpetaja ja filosoofia

päevaraamat 1943. a.

kevadsemestril.

6.–7/3.

Neljandat korda võtan kätte selle päeviku. Igakord see aeg ründab tahtest süstemaatiliselt panna kirja see, mis mäletan, tunnen, tahan ja tähele panen pedagoogilisel alal. Kolm korda olen sellega alanud, aga töö on jäänud poolele, on olnud ebasüstemaatiline ja sellega nõbe kasulik nii minule kui teistele. Olen vist olen unustanud, et on nimetamis- ja põhjusi on takistavalt tulnud ette. Nüüd algan neljandat korda, aga kas püüdlikult ka välja jõuan – on küsimus. Ikka juhtub see juba tuntud, et algatan poolik, kuid lõpule ei või viidagi.

Seda algatust olen kavatsenud juba varem, eelmisel semestril ka isegi möödunud õppeaastal. Nüüd alles tahan teostama hakata anna sooviga. Tuli see nii, et kui enne pühi lugesin õkva minu märkmeid koolitöö kohta oma päevikust, siis mõtlesin, et peaksin neid märkmeid ise süstemaatiliselt. Nüüd jäi selle mõtte teostamine töö.

3. I 43. Õhtu.

On halb meeleolu, olen väsinud, puudub tähtsus - tahe. Mulle koolimineku ei tohi noteeldagi, see on isegi vastumeelt. Tundide ettevalmistamisest ei tule midagi välja, ei suuda mõtted koondada sellele ja lõpmuga mõtlen, et jälle algab uus raske töö, algab tunnipinge. ——

4. I 43. Hommik.

Ikka väsinud, ikka puudub tahe töötada, tahe koolimineku. Puudub nagu eesmärk, milleks töötada, püüdelda. Ka olen pidanud mellestki või näen ainult seniste töö tühisust, nii et kuhugi välja jõudmist. Olen mõtelnud et õppetöö kõrval peaks veel olema mõni eriharrastus, mis tõstaks ajast ja haritlikkusest natukegi kõrgemale. Mis oleks see eriharrastus, seda ei julge öelda. Aga see oleks, tahe kirjutada ka teistele, mitte ainult alati enesele. Mäe selle külje oli pühade ajal nii kõvasti kinni, et selle mäejul ongi must rool eemale jäänud, nii saadide ja kahtlegeanne piiskamast välja läitunud, mille taga järjel ka olen kõik unustanud, mille meelestamiseks peaksin ette võtma kordamise, kuid mul ei puudu, ei ka end võita. Olen nõrk praegu. Siiski valmistun ka ette.

Koolis. Tunnid pikad ainult 30 minutit, kuna kardetakse, et õpilased kõstmist unutes kella 16.00 ajal.

Esimene tund oli on I kl. Seal lugemine. Õpetaja ülesteb lugemist, mind ei midagi. Üles ei saanud midagi anda, kuna saamatud on ainult vähestel. Kui klassi astusin ja kui klass oli end viisutanud, siis laususin - Klass, head uut aastat! Klass vastas nõrgalt, kuna see talle ootamatult tuli.

Teine tund II kl. Kui klassi astusin ja õpilased kõik kaasõlult seisid siis laususin - Klass, head uut aastat! Klass vastas rahulolt.

järel. Kult Jo oli esimeselt klassilt kuulund, et nii algan tööd
Lõpsetasin „Koleriku" oma refereerimisega. See tund oli asjalik.
Mulle õlgse meeldib kahe aasta jooga ja aega mitte kulutada raasi-
miste- ega juhuslikke kaaslastega.

Kolmas tund oli V kl. filosoofia. Ka siin ütlesin - Klass, head
aut aastat! See oli klassile ootamatuseks ja klass ei saanud isegi
midagi vastata. Aga tuju oli klassil hea. Tundi algasin katsetega
tähelepanu alalt. Esiteks laskisin neil ühel ajahel (kirjutada 1-20 ja
samal ajal lugeda 20-1. Teine katse oli katse nn. pooltahe-
konstrueerimise Fahkiistoskoopiga. Siis algasin järgnes tahe-
panu definitsioonidega. Tund oli lühike ja ei jõudnud läbi käia
tähelepanuga. Tund ise ei olnud ka päris hästi läbi mõeldud.
Nüüdt jäi ütlemata milleks need katsed olid mõeldud, jäi
loomata side katsete ja tunni teoreetilise osa vahel. Tööstin
end sellega, et jõupingutamise katsed.

Neljas tund samas klassis. Algasin koos Tuglasega.
Laksin Männiksel lugeda „Mundist" ühe väljavõtte mis valiti
realistlikku stiili näitena Tuglase raamatust. Selle järele lugesin ise
ette novelli „Ohtu talvel" ja analüüsisin novelli mõne kesk mustra-
mandlisma seisukohalt. See oli mõeldud sissejuhatuseks
Tuglase käsitluse puhul. Sissejuhatus kujunes pikaks,
mille tõttu tunni teine osa, elulugu, jäi poolele.

Sellega lõppes esimene päev. Kokkuvõtteks nüüd tunnid
jõid poolikuks, ei olnud kõik läbi mõeldud, ette valmistunud.

5. I 42. Esimene tund on IV kl., minu juhatusel Tõstetava klassiga.
Pärast kella kõhan klassi reisema. Võnap aga seisab veel II kl. ees juures
ja jutlebseal Ammiraaliga, kes nagu oli kaasapidaja ja aeg ajalt
tulemust. Kui Võnap läks, minnes tõ tulema klassi. Mis kõikka.

et sellest klassi õpi[lased] ei tea klassis, kuhu[ne] mul[lane] ...

tus. Sellepärast noomi[s] ma pikki viimased õppeaastaks koosolekul ja nüüd [ko]ma jandiga algab see klass ka sel aastal. Ja ma ütlesin – Visnap, mida [te] sealt ootate. " Vastus – Ei midagi, niisama ajasin " jutta ! Kas olete konaspidaja – Ei ole ~~Ma~~ vastas ja läks edasi klassi. Vihastasin ja hüüdsin talle järele – Visnap ! Pöörduski ümber ja tuli tagasi. Ütlesin – Miks [te] sulgute ainult pärast seda ! " Selle ei vastanud poiss enam midagi ja ka mina pidasin käsimuna lõpetatuks.

Oli väga ärritatud ja vihane ilme näos, kui klassi läksin. Klass tõusis püsti. Ütlesin – Klass, head uut aastat ! — Algul oli vihane, lõpul naeratasin. Tundsin, et naeratus oli tehtud. Klass vastas kõnedelt. Teist ei oodanudki. Määrasin klassitöö 12. jaan.. Nõned vaidlesid vasta, nagu ikka. See neile ka ei meeldinud, sest miks pühapäev ülesandeid kaelast ära veeretada, edasi lükata. Seda vastavaidlemist ei peaks olema. Tahtnis minna teemi teema juurde, aga klass ei olnud veel korda. Kõik ainult lükkamas mingisuguseid foaid, kuhu auti alkinja. Ühes edasiandjaks oli ka Freiberg, õpetajaks esimees pingis (see vaidles ka vasta klassitöö tähtajale). Arvasin niisugusest näitusest, aga ei ütelnud veel midagi, vaid algasin teemi – Kirjandiõpetus –, kuulas et klass jääb tahule. Aga nad mitte. Selg oli osanud juba selgitama kirjandiõpetuse eesmärke. Ja nii siis veel täiesti ei olnud läbi jutus, ütlesin – Kas saadate juba teema juurde ! Klass sai korda, aga Freiberg oma pärast seda julges tahte edasiandu fotograafiat.

Siis lõunatasin „Freibergi“. See korjatus oli vihane, Tüdruk
kui kadus käest [illegible] pildiga ja [illegible] tuli asemele.
Ta ei saanud klassi ja mina õpetajana [illegible] seoses
olevad küsimused minu klassi kirjutas. Ago see, et tunni
algul pidin kaks korda võtvastama [illegible] mul [illegible],
nääl [illegible] värisema äravesest. Naidsin end niiski
Fafasi püüdsin [illegible] ära nõuda, nagu midagi ei oleks
juhtunud. Vahel iseeg naeratasin.

Tunni algul kanaloomiseb kulus natuke aega, [illegible] oli ka lühike ja
sellepärast ma sain läbi [illegible] poole sellest, mis oli kavatsetud.
Sellest tunniks olin konalõbuks ette valmis [illegible].
Viies tund oli õpetuskooli I eelklassis. Siin arvestasin
teemad, mis läbi võetud, algasin kohe uuega. Vähemad
läbi, mis oli kavatsetud.
Kolmas tund oli V klassis. Siin algul andsin kätte üks
õpilase töö, mille eile sain. Arvustasin töösi, lugesin ette
ja koos lemiteeti. Töös tal oli - Tõuprobleem
A. Kitzbergi draamas „Libahunt“. Seal tõdes - et
Tõna kuulub idabalti Tõusu. Näitasin siis, et on
erinev. Tõna oli mustaverelise idabalti Tõusu aja
helgeda värvilise. Lugesin Tõestuseks dr. Buli kirja Tõsi
Eesti sõnast. Samas ka lugesin kohe ette, kus Aul
väidab, et Eesti on Tõuliselt pareminii mere Tund maa maa-
rahvas, et eestlane on Euroopas kõige tugevama keha-
ehitusega ja et eestlane on Tõuliselt puhtaima rahvas,
kellest dialt vast raatslane on ees. — See meeldis
klassile. Praegusel ajal on Tähtis alla krüpsutada ama
rahvuse vaenu. —
Neljas jätkasin tunni teemat - Tugles. Teema
jäi poolele. Kuid järgmisel tunnil saab jätkata.

Mulle oli päevast nii, et ma ei olnud veel päris vorm[is].

6. I 43. Täna on kohtekaninfapäev, on pühapäev. Nüüdisajalemõtlemise päev ja end vormiseadmise päev. Ja tõesest peale olen jälle vormis. Käin päris õpitud, käin täpne ja põhjalik. Ruid samas mõtlen, see ei ole veel küllaldane. Õpetaja peab olema rahkem, kui ainult täpne, põhjalik. Õpetaja peab endast elamus ka eesmärki viis juhib teda ja viis käidab ka õpilasi. Sügisel enne kooliaasta algust mõtlesin-

See õpetust alga anna tundi millegi ilusaga õpilaste mälestuses, siis sa lood elamusi, sa kisud kaasa õpilased. Kunagi anna tegudega ära rüveta mälestust endast.

Kõike seda tahan jätta ka nüüd anna töö ja käitumise aluseks ja lähtekohaks. Tahan seda jätkata, aga tahakoin veel ka rahkem. Tahan, et mu tunnid kujuneksid õpilasile ka suurs ja sügava ka eetiliste elamuste allikaiks, et mu tundides nad tunnetaksid ja omandaksid printsipiaalset, eetilisi tõdesid. Tahan seda, et nende elamustes oleks õhendatud kõig ilu suurim ja suurima headus, tarkus, täius.

Olen kisnud oma mõtteis ideaal õpetajat (14.II 1936), olen najanud seda, aga ei ole teda leidnud, ei ole talle suutnud tunnetada sisu. Usun nüüd selle olevat tunnetamud, miks ei peaks püüdma seda kehastada. ~~Kuid~~ Ideaalõpetaja on suurima ilu ja suurima täiuse (headuse, tarkuse) õhendus ja kehastus. See on laor, see on nagu loodus.

Sõnda Suurima ilu ja suurima täiuse (headuse, tarkuse) õhendus ja kehastus olgu see, mis õpetajast õppijaile kürgama peaks. Nii mõtlen täna ja nii õpetan homme teostama seda „mina", seda tõde.

7. I 43. Täna, nimn, oli koolis hea. Olin tundides ette valmistunud hästi. Ah, hea on süs anda tunde kui kõik endal on peas ja selge, kui oeile oled raamat. Ja õpetaja autoriteedi suurimaks aluseks on kindlad teadmised õpetatavast ainest. Teine tähtis alus on selge ja nõjukas ettekandmine. ~~Kõhnes on suhe~~

Täna IV kl. jätkasin kirjandiõpetuse põhimõtteid. On ukke neil diktteerida peast põhimõtteid ja selgitavaid näiteid tuua kirjandusest. Tund saab niimõõdi elav, huviäratav aine vastu, kuid ka ahvatleb õpilasi lugemisele, iseseisvalt õpitud teadmisi laiendama, süvendama. Kui nõutugust huvi oled õpilases esile kutsunud oma tunniga, süs oled talle teinud palju kasu. Kuni, mis tas tekib, mõb teda lugema, lugemine paneb mõtlema, kerkitab küsimusi, nägema küsimusi, nõmane annakord tekitab vajaduse vastata küsimusele. Ja nii saabki vaeimimene uurima, õppima, ama siseruisi huvisid rahuldama ja see on arenemise alus. Aga ühes sellega ka raatleb ka ennast, jälgib ennast ja otsib oma olemise eesmärki.

Nõutuse mõtte sain täna oma tunnis IV kl.

I- ja I eelk. oli grammatika tund. Need on kerged.

12. I 43. Ebakõla mõtteis vasilab kõige inimest.

Täna ja homme on Viirsi Kilgondi teatris. Eile ja laupäeval organiseerisime küsimust, kuidas õpilased saaksid teatrisse pääseda. Härra Vellemurm oli saanud osta kahe kooli jaoks 29 piletit. Neist ta jätkis 15 piletit asendustoolile ja 14 piletit andis ümb üle Gümnaasiumi jaoks.

18. I 43.

Täna pärast ~~kolmandat~~ neljandat tundi tuli ~~minu~~ õpetajate ~~t~~uppa P. Vessar ja ütles mulle, et klass Tahaks minna teatrisse Kinno, piletid on ostetud. Ainsõpetaja prl. A. Sepp on näus ära jätnud ema tunni ja annab selle tunni mäned teisel päeval nulli-tunnina. Ütlesin-ei ainõpetaja on näus eşa minaşi siis vastu ei ole. Pais lasvolla. Mul ei tulnud meelde küsida, mitu tundi neil täna õhtse on jäet nüüdsest tunnist nad siis ära jäävad. Mul sel päeval Klassis tunde ei ole ja selle ka ese ei teadnud. Oleks ka ajamaline ja pea fäis teisi mõtteid. Nimelt oli J. Adamsoniga ennesela vaesen pärtsed. Pärast neljandat tundi tuli mul meelde vaadata tunni-kava ja sealt näsin, et klassil sel päeval on seitse tundi ja et nad ka jääb ära maateadusse, laulmisse ja kooka tööõpetlusse tunnist. Siis sain aru, et halvasti on asi, ~~Eesti parata alla, näsin Vessasit, ses Tuli välja kantselejst tooma Direktori toast. Ja ütles, et direktor ei luba, kuid klass on juba ära läinud.~~ Ütlesin - klassil on Ahtlesin, nii nii siis nii. Ise ~~pealt maateadust mul laulmisse ja kiri tõe~~. Nüüd ka polnud enam midagi. Et tunnid läbi, siis Tulin koju. Vahetasse aj pärast sain dir. J. Adamsonilt kirjaliku kutse täna kooli, kuna 10 kl. on annovaliõelt koolist lahkunud ja läinud kinno. Koolis sain direktorilt ülesandeks klass ise pärast tagasi kutsuda. Läksin kinno, sain kätte Vessari ja täitsin klassile on käsk tagasi kooli tulla. Sudre edasi. Ise Tulin välja ja ootasin. Ei tulnud välja Vessar ega ka miski keegi teine.

Kuulesin seda küsimust endamisi ja tulin järeldusele, et ega klass päris süüdi ei olegi. Õpetaja labas, klassijuhataja labas, direktor ei lubanud. Aga direktori eilsed vastused õpilastele teada andes pärast kinos, sest pärast neljandat tundi ei kahe joonid kinno, ei andnud Vessorit direktorilt tõsiselt vastates.

Nüüd siis uuesti sellest alustan. Direktor oli väsinud.

Tulin käsu ja nuhtlusega läbi, kuna klass minuga koostööst ei täitnud. Ma andsin Vessori kaudu klassile kaks korda teada, et tasajs tulla on. Esimene kord jäi, kui koosolekult tulin, siis enne kooli minekut läksin kinost läbi ja kuulsin Vessarilt ja Joonaslt teada, et klass direktor ei lubanud ja et klass joonis kinno minna enne, kui oleks kuulda saanud direktori arust, ta ütlesin Tulla. Ütelge klassile, et klassijuhataja koosolekul talub tulla tasajs kooli." Vastasin, Vessar ei tulnud välja ega keegi ei tulnud välja. Minu sõna või nõu peale soovitud koosolekus ei pannud klassi liikuma. Klass istus edasi ja jäi kinno.

Teine kord läksin siis kinno Adamsoni ülesandel, läksin Vessari juurde ja ütlesin - Käsk on kooli tulla. Kas ütlesite edasi enda koosolekust? Vessar vastas - ütlesin, et klass ei tule. " Siis ütlesin uuesti - Käsk on kooli tulla, saab näha, kes ei tuleb, see jääb. " Seda ütlesin kuulsid mitmed õpilased, kes seal lähedases istusid. Aga sest kuulsid ka mitmed mujal publikumi hulgast, kuigi ma ütlesin tasasem. Kindlasti arvati, et minul on lahti, õpetaja ja õpilastega, kutsub neid kooli. - Tulin välja, jälle vaatasin, kuid keegi ei järgnenud.

Niiet klass üldse ei reageerinud. Mul oli nuu käbi ja mõtlesin - See oleks pidanud jääma nii, Adamsoni ei oleks pidanud mind

Saadan kiimo, et õpilasi sealt kuidagi kuhu nad läinud lastes, et saavad ka direktorilt loa. See oli direktorilt järelmõtlemata ägedus ja minu tulla saadamise, mida ei olnud õpilasi olema.

19. I 43. ~~Suure rake~~ Lau ~~Mul täna~~ koolis. Täna lasin kaabi kalmandast tunnist. Kolmanda tund on ajalugu. Adamson ütles, et tuleb tundi ja et siis ta selgitada kinokuu-must. Tuljo, mõtlesin. Mul endal oli asi juba küps ja mõtlesin, et klassilt ei saa eraldi ta midagi teha. Ta ei olnud direktori ahnuse pärast, kes said enne õpetaja, kui enne direktori ahnust. Aga klass teatas, et direktor lubab kuna / ainuüksi Gümnaasiumi koolist üks klass olevat saanud loa kinno minna

Õpetaja oli klassi vastu äge, nagu klassi õpetajat. a. Kes Teie julgete kaeda, kust see jaate " jne. Seisin kohe aga raskes. Kohati tuuri direktori enda ägedus kohati tõusis minu esitle kutsuma naeru minust. Põhjendamata ägedus, mõtlesin. Kui ta mu oli pöördunud küsimusi, küsis ütles klassile - Kes on kellelgi midagi ütelda.? " Keegi ei lausu-nud Sõna. Siis ütles edasi - Kui ei ole, siis jääb asja kahtlusse oppetaja " ja lahkus. Nüüd jäin ma klassi. Mul oli kahe tunne, ei tahtnud sellest asjast päästa, aga ka tundi oli vaste hakata andma nõrgemat vastuvõtul jõuga. Mulle oleks olnud parem, kui direktor just oleks ära tahtnud kohe tunni. Nii siis mõtlesin ja vaikisin. Ka klass vaikis, nagu ootas. Tundus, et küsimus oli õpilastele leitud südamesse. Nüüd ootati kahtlemata minu poolt. Aga mul ei olnud midagi mõista. Ei ole probleemi, mõtlesin ja vaikisin edasi. Siis tärkas

mulle meelde eilne ärakiusamine Vessariga ja ütlesin. —

Kassiranem.“ Ma hääl oli mulle ootamatult vaikne ja isegi nurdunud toniga. Vessar hüppas üles, kuid pilgul ei tärtund. Nüüd jäin ma ise – Kas “ Tei ei ole mulle õelgu!“ ~~Kas “ Kas Kõik Kõik Kõik

20. I 43. Adamsoni ärevahaveel, et karistusto nihta juba pehme. Ei, ükski korralik välja heitmist, täitmise ärahendamist klassil pii, täna kaalus mitte teha. ~~Sadamisi arvasin, et kõik tast pole enam tasuks – klass on raamida saanud, selle järele ta on vabandamd direktori ees. Nii küsimus on lahendamd.~~

Suure vahetunni ajal koridoris direktor räägitda minu. Küsimusen oli see, mulda klassi karistada. „Kas vähendada kaotatakse kaitsel või piirdada hoiatusega või ülalse mitte midagi“, küsis Adamson.

Pärb olla aitmult hoiatada“, kuna klass oli enne päevad kinnu pikemat enne „mu atmus teadasaamist ja täna arenduskoosolekul nõu klass bära kinnd.? Nõustuti hoiatusega. Mõtlen mõtlemis – ülelejõe. Klass oli vabandas sai valju raamitsus, nii vabandas. Küsimus oleks tuhund pidada lihtsideerituks. Ja mul oli tahju, et kaas räägitdamisel ei osanud nii väita ja hoiatusest vastu olla.

Mis on hoiatus klassile! mõtlen. Ega klassi terviku eest vahem pahti karistada ei saaks. Seda valju heita ei saa, terved klassid käitumist vähendada ei ole võimalik ja sellepärast hoiatus on mõtetus. Seda protokolldes ei taha. Ega paroki pole saanud midagi eelatus on tehtud, räägitsin nord kinnitas.

21. I 43. Küsisin Adamsonilt õtlen oli direktori töös – See neljanda klassi küsimus tuleks lugeda lapsetuseks. Ütles, vasta „Mul oli ei ole veel valjes Jumal ja Issa atmust rajasinud, et klassil keegi anda“. Tulin ära, tema ei osanud midagi öelda. Tema arvas, et see küsimisi. Mõtlen ise mõtlen, et ehk seda hoiatust ei ole tarvis tõlkida ehe ka protokolli mitte kanda.

Mõni tunni ajal klass vabandas, et ei olevat saanud õppida, puudu-vat saamatust. Vähin vabanduse vastu, polnud usnud teha. Hõõglesia Lärmin edasi untes käsimustes.

26. I 43. Kahes tundi, klassis 34/õpilasest ainult 16. Klass pidi ära andma kodused Tööd. Kvoliseljaist andsid Tööd ka ainult 8 õpilast. Kolm vabandas, 5 ei lihtsalt midagi.

Oli ilmne, et puudumine tuli sellest, et Tööd tegemata.

Arutlesin ja ütlesin. Õpetaja kellel Tõsi Tööd andnata neil jäävad Tööd andmata. Kes puudusid, vätan neilt Tööd vastu ainult nii, kui nad toovad vastava arsti tunnistuse. Tähtpäev oli täna, mis oli juba piisavalt Tähtpäev ja nüüd jätta ikka ei ole lubatud. Järelaitult, kel Töö tegemata, tuleb teadmiseks, et ei ole mõtet-kine seda Tööd tegema ja tõlk tuleb välja panna kaos. Mõlgen antavaid Tööd ei saa enam vastu võtta. Õpetaja ei ole kerjus! Ka Tänane päev näitab, et klassis valitseb suur tahtejõuetus ja saamatus Töö suhtes.

Pärast tundi ütlesin õpetajale taas, et kui tekse osba tund, lahendasin korterid revideerima. Saisi nii, I eelkl. oli klassis ja pärl. Sahe Cõrs kontrolli mõttes ma klassi nii asemel.

Mina siis ei hakanud tegema.

Käisin d. Kaidsalu, Tasmandi, Kesmi, R. Käärid Kodus.

Neist olen Kaidsalus olevat kaunimad ilmad palavik, ülles ema. Tasmendist paist pean nooruse tõd kaenlaaluse. Kesmil pea olevat valutamd, aga isiku ülesel ja ajas jutte kellegi mehega. R. Käärik arvelis olevat ilmad külmad, nii et ei julgenud koolituda.

Pajul.

Õhtul käisin õpetaja Kanniku ja Kõrasoki ning Veskimäe pool. Kanniku olevat pea palutanud. Kõrgesse kalb enesetunne ja Veskimäel nohu. Pajula mahoo, kuna ei maalt tulnud ja võtnud. Maalt ka jäänud tahavi leiba ajavo.

27.1.43. Täna jäätsin korteris sõidetsimist. Käisin Kimmeli, Mardiom, Partsi, Nõlsami ja B. Kääri pool. Kimmel olnud haige üksi ema, Mardiom puudunud kõduste pärjusest, kuna ema raskesti haige, Parts käinud Taikses vanaema raatomas, kes raskesti haige, Nõlsam olnud haige. Õpa oli kooli tulemas. B. Kääs oli haige, Karl seotud.

~~Sam Sel käisid~~ Sellest nn käigust olid õpilased kahtlased. Leidnud oli ka teada, et enam täid varte ei osta ja nii mõnedki mutid (Mardiom), Kääs, R. Täi nn töö juba ei ole ohtlik.

~~Samal käigul kasvatas~~ Sain kuulda ka Vanka Külis Karoldatavast tantsõhtust neljanda klassi poolt. Sellest kuulsin Pajula ja Lehmi koolidejalt pr. Pagelilt. Kui läksin üle Tanu küla Kõrasoki ja Veskimäe korteri sõidetsima, siis nähtu ülevimse ülev. Päevi ei jätnud, läksid avamaalt, nüst arvasid et kas nii käimisi pääne. Enne jänku olevat neid õhtuid veel lund sageli, pärast jääde aitulo vähe. Osavõtjaid käis, kohe 14 ringis, välja arvatud Aadu Kõrasoki ise olevat ahtute vastu ja ei olevat seal ka üldse olnud, kuigi neid õhtuid ise sõnas majas olnud. Nõnda algus oli käes.

Kes Karoldajo, seda ei ütelnud. Aga mõnigi üeldi, väljakutsumi õpilased ei ole osalemisega lund, osa aga neid küll saatnud.

Kui eile hakkasin õnnesti Kostereis Käima, siis oli kaos ka selle küsimuse lahendamise. Kindel laetles üle oma Tütarlapsi, kes Jahtmatust osa võtsid, just nimesest, ~~kuna~~ — mis olnud umbes 15. jaanuaril s.a. Kes koraldaj olnud, sedasi ei ütelnud. Mardiorm ütles, et tema ei ole osa võtnud j. tema kende nähnuse ei kinnita. Tütarlapsed on kahes leeris — Pannvere, Palbert ja Käina ühel poal teised teisel pool. Ja esimene nähtus kindlasti naistähtsust ei ole võtnud ei ole. Parts ütles, et on olnud seal j. laetlemisi üle ka oma teiste nimesid. B. kaos ei teadnud küsimusest midagi.

Jahtu-ähtsus lahenda küsimuse lahendamise kuuldes Käis veel Adleri, Freibergi, Kersi, Niilsani j. Nõlsose poal. Kegi ei osalenud, kes asjaõigesti oleks ütelnud. Kaalis Lunni ajal ahtsusi küsimust lahendada.

Nii ütlesid Nimes Ütlemised — Ühenduse puudumise põhjuste selgitamisega olen ka püüdnud selgitada Tarka küla Klassiraalt koraldatud Jahtu-ähtsuse küsimust. On selgunud, et Klass on enne jäänud sagedasti seal koraldamata Jahtu-ähtsid, nüüd uuel aastal ~~nagu~~ juba ka kiikelkonal. ~~Osavõtjaid on teada~~, ~~aga kanad~~ Nüüd on teavis selgust, kes teist on käinud seal. Nimestikus järjekorras õpilased laetavad, kes neist on osa võtnud Jahtu-ähtsusest enne jäänud, kes järgast jäänud j. kes üle enne kui pärast j. Kes üldse pole olnud. Siis ütlemised — Osavõtjaid on teada, aga kes ei erjasi-seerija, näiteks nimesid ähtsi organiseerij, ei tea. Kui olen käsitlenud

ütlesime, kis on vastutus - kes, ei keegi ei taha äraandjaks olla, erilist organiseerijat ei olnudki. Selge on, et keegi meist hulgast pidi olema kutsujaks. Ja seda kutsujat ehk organiseerijat palun nüüd siit teatada.

Vaikisin ja vaatasin klassi. Metsa pärast seisis püsti Hommik ja ütles - Viimase ähvardaja olin mina. Mul oli sünnipäev ja sellepärast kutsusin."

Pärast Tundi tuli Andreas Sepp ja ütles - Sel korral arvasin olin, isetusin pool Tundi, ja vaatasin pealt ja lahkusin. Hommik oel vabandas.

Küsimus oli lahendatud Vaim Tundi hakati andma.

Tunni algus tundi kirjeldusele Tõnde viitud lauale. Kohe asi mäletsi, mida teha, kas valita neid Täid kaasa või jätta siia. Otsustasin valita ja ütlesin - Võtan Tõnd vaata edasist ütlemist ainult, sest et kes vanemad on kahte ei saa mitelda, et neide kasvelt ei ole Täid veel võetud.

Aga kohe ajalase vabandamise pärjand läksin siiski kaasa. Kersu ja Kõvaga esitasid vanglajate allkirjaga Tunnistused, milles ütlesid, et nad ei ole olid Täjad. Ütlesin, et see arusti Tunnistus.

Mu tahe klassis on praegu väga väikene vihaneb. Ma ei taha enda vaenlasi aga teravitusi vaata valla. Kui Kooli läksin, siis teisele vanale läksin esimest Keppi nõuda, et klassi minu kohale. Pärast Tunde tegin Eelarvamuste testavaks arvideerimiskaisa tulemused ja ütlesin, et nüüd on soovitav

kaksen kuttuda õppenõukogu koosolek, et ~~õpetajad arutada~~ õpilaste käitumist ja et see ~~ei~~ ei ole tarvis teha küsitlust, et küsimus ei läheks vanaseks. Otsustati arutada, et kuuenda nädalal, seal nädalal ei saa.

28. I 43. Tund, lauseanalüüs. Küsimust ei pandud enam. Tunnese kolm tööd - Freiberg, Kiisp ja Lepiku Teder. Kiisp töö valem vastu, Freiberg ainu õnnan tasoni ja ei lausu sõnagi. Tütarlaps läheb pinki, silmad nutsud.

Pärast tundi tuleb to um juurde, ütleb, et kas ja ütleb - kas ta siis täiesti um tööd vastu ei võta. Samal ajal tuleb um juurde ka Teder ja pakub tööd. - Kus see ole? Ütlenin teisipäeval, et vastu ei võta enam, selle jäi ise tähele, vastas. Oh ui, siis jääb, ütlenin ja hoiatan välgime. Nüüd Freiberg ja Teder teisavad um juures ja tööd käes. Nägu Freiberg ja Teder hakkas kahju ja ütlenin = Freibergile - Andke Tedre kätte, ta nüüd üle õpetajate tuppa, nimi välgunin.

30. I 43. Tööd on andnuta lahud, ajal B. käsil, sõnajalal ja Butomil. Butom on haige, ei ole koolitki ja kui kooli kord tuleb, pean töö vastu võtma. Nägu teistelt enam ei taha neid võtta.

Et sellest laidunda kõnustan um käes olevat tööde parandamisega ja saban neid täna tagasi anda klassile. Siis kui klassile tööd juba kätte antud, on laiskus päkjas neude puudvat tööde tagasivõtmisega. Nii teen. Läksin kooli ja tund kaasas. Enne võtsin kätteandmist teema läbi (lauseanalüüs, nii) tähtsus

üles andud. Nimelt oli üks andud Laurentsiusele ja ühenduses sellega ka korjutus. Enamusel oli töö kästi õpitud. Halvasti vastas Laine Allmann.

Kui viie andus oli küsitud ja mina (Laurentsius) oli viie andud, siis asusin alles tööde (oma seletama ja töid kaitsma.

Leidsin, et ainult üks on aitajas oma selgelt, kui õpilastega grammatikat õpid. Nad saavad õpetajalt paremini aru ja sellest selgemat sõnumi kaasa. Klass kuulab õpetaja seletusi suure huviga. Ainult O. Oja ja Rannik naeratasid tihti. Ei tea, kumb nimmalt läi saamatuga pähe. Ütlesin – Et Oja ei jõlgi (ju veel kindlasti mõistetav, sest ta ei õpetaja enam, aga Rannik veel õpetab." ~~ja sellepärast tahab ta jalgida~~

Pärast tunde tuli mulle järele B. Käär ja ütles – Härra Õpetaja, kas tei ei(nult õpetaja vastu veel väitate. Olin haige." Mõtlen: tuleb kaali ?" küsisin. „Ei", vastas. Kas töö on valmis ?" Peaaegu, ma ei siis õpetajavalmis", vastas Käär. „Töö veel tegemata, „veel siis valmis, kui näustam vastu võtma", jahmus mu pärast lahti. Ei !" ütlesin. „jääb vastu võtmata !", vastasin.

Nii olen klassis. See on hoopis teist moodi, kui oli mõtlemine õppeaastal ja mõtlemine semestril. Kuhu see välja viib, praegu veel ei tea. Kui siiski mõnikord aeg ajan, siis vast kaua tundub õpilasele. Kui aga küsimust vast (valmistaalustult ei aja, siis vast ka tea kõgutes reajuba kahjuks ja siis oleks parem olnud kui see kõgutes reajuba kahjuks ei oleks ei üles võtnud. Igatahes tõdetakse ~~kõrmi~~ on tõmmis lõuna ja õlenal haiba. Selles klassis on halba õpilasi ja nendeks on Lehte ning Oja. Need jätsid Food andmata

ja vastasti rõõmsad minu ametist, et kui tähtpäevaks pole tehtud, siis vesta ei õota. Mitmene kaastöö määrata nendele, mitmene nendele, kes põhjuseta puudusid teisipäeval ja mitmene nendele, kes [illegible] — See on proefis mu juurdlemist peerjas. Mul on klassil nüüd täis, et ta mulle teeb [illegible] tarnone tüüri, nagu häbistas minu. Nüüd pean teda kaastama. Teisipäeval ja kolmapäeval ali nii nüüd äärmiselt täis, nii õtkeris klassile, et ta on minul häbistanud. — Ta on mulle teinud häbi. Ta päjenes kiirus ja kui teda seal tagasi tuhutasse, nii ei lüpsta end seest, siis istutasse edasi ükskeeles. Klass kanaldab [illegible], sellest on algadusainet, tahet. Kui [illegible] tarvis teha, [illegible] ära anda, siis ei saa, siis põgeratakse jänestena koolist, töö juurest. Tervist küsimus, kedagi kasvatab kool — lapsendab! ——

Nüüd on meeleolu jahtunud ja ei tea, mida teha. Karistus peaks toimuma tähe, s.o. kuritöö avastamise momendil. Kui see jääb hilgamata, nii ei ole sel olulist väärtust, siis ei ole mõju, siis see jääb paberlikuseks. Nii mõtlen proefi- kas [illegible] ähvarte kasvatamise eest määrata karistusi, kuna nad alid olnud, reiverisk. — Kui avastati — alid ähvid mikrofonis, kui karistust arutama — on avastus momendi mikrofonis.

Mis on selle käigus peaasjaks? See et klass jääks täitma, et klass õpiks tundma juba kaalis kasva ja kahustust paratamatust. ja Proefi, kus neljandas klassis need küsimused päevakorral, teind klassid väikest [illegible] tööstust lästi. [illegible] oli klassitöö. Kaas 25 õpil. 3 4- st. Puudusid tavalised puudujad - Tammemaa, Brox, Pinds, Seppes, Eerik, Soasepp ja Kuusiepp. Töö kirjutati ühtkaltk.

Kui nea, proefi veel ei tea, kuna lapsed ei ole.

Nooremad klassid tunnevad hoolega päris, mis õlle autor. Välja arvatud seitsmekat on, et õpilased täpselt õpivad päris, mis õlle on autor. Kõige kindlamad ja püsivamad teadmised omandatakse nii. Esimestes (I ja II osa) ja teises klassis nõuan grammatikas rangelt täpset päheõppimist. Vanemais klasses ka kirjandust samuti päris õppima olen kohustanud. Üldjoontes ja üldsõnadega vastamist ei sallin, vihkan.

Seoses eelpool mainitud juhtumitega [illegible] 16/V. olen tõttinud, et kuidagi tunnen õpilasena käest ise alus pedagoogilise [illegible] saavad alus nii suhtelis õpilasis - ainu teoga ära tunda mälestust isendast. Kui teated, ah ka ahtused paratamatud. Ja ahtused võivad alla minalad, tarfad. Seinni päris pühitsetest ahtustustest olen kaidunud, kuid need peavad tulema, et mind viia ahtustamatusse, arfuse, laiduse ja ei saadaks "[illegible]" Küüdes teha, et ainu ahtustega ja sel tundele järgnevate tegudega ei tüüretaks — Nii mõtlen praegu —

Möödunud aastal ja eelmisel semestril ma end kuidagi ei tundnud, aga siis ei aimnud ka midagi erilist ahtustada. Siis tehsin käik klassis ja lõpetasime käsitlemised klassis. Nüüd aga õpilased ainu käitumisega on põhjustanud mu ette astumise direktori, õppenõukogu. See on halb, sest ei saa tegevi halla.

1. II 43. Andsin IV kl. kätte klassi tööd. Seitsmel Neljal õpilasel oli üks kirjatöö sisuline hinne 5, kahe ühel veerandist veel neli + ühel 4 kahe. Üldiselt tööd olid kirjutatud hästi, ainult ühel oli puudulik. Mõnedel ühe-maatel laskoin ka suuliselt vääritida sama, mitu viga oli ni kästi kirjalikult õnnestunud. Raa-kerid pöin kanaliselt. Järelikult kontrall tõestas, et maha ei olnud kirjutatud.

V kl. imestab see, et ma pöühkolvaist täpselt saama-le järje pealt diktseerin. Aga teen seda sellepärast, et neid kahes-tada saaksid käike tunpeima päike.

Üldse on mul praegu nii, et nõuan ainult päheõppimist. I ja II klassis nõuan grammatika reeglite täpset päheõppimist. Ja see kindel päheõppimine annab neile teadmisi. Päheõppimisega suurem asa õpilasi tuleb taime hästi. Ja see ongi peaasi.

2. II 43. Täna on õppenõukogu koosolek. Ühes päevakava punktiks on võetud IV kl. käitumine. Sama päevakava punkti all on ka õpilaste puudumise küsimus.

Tund IV kl. Selles tunnis ma palju aega kuluta-sin kaua-küsimus 66. Arutasin läbi veel puudumise põhjused, siis puudutasin paari sõnaga ka veel Tauka kuues tunnistuse küsimust ja ütlesin et käin veel küsimused tulevad õppenõukogus läbivaatamisele. Ütlesin ka veel õpilastele, et kuna Teil käitumine ja paras küsimus on paisunud suuremaks, kui see klassis vaeva ettevaatus s.t. on ulatuvad väljapoole klassiseina, siis ei saa ka mina neid enam nii lahendada ja ma olen ka ainult esimene sõõndistaja sinu Teie klassi suhtes.

Õppenõukogu koosolek. Tänu külas laulmistest kardinaalt osavõtmise eest vähendati käitumise 4-le järgnevil õpilastele - Freiberg, Mait, Mommik, Salme, Kalda, Laine, Kõvask, Juhan, Kaitsalu, Leili, Veskimäe, Maur, Visnap, Meino, Aalles, Arved, Pajula, Meino, Lokk, August.

Maiatus määrati neile, kes ainult kord seal olnud. Need õpilased on: Allmann, Laine, Kimmel, Valve, Käär, Rauha, Parts, Laine, Pommerk, Vaike, Taomendi, Harry, Vessar, Väino, Rannik, Kaljo ja Mardison, Helgi.

Õpilased, kes sinna ilmusid ja kes kalt käte lahkusid, on ei võtnud, käitumist ei saanud. Need õpilased on - Leep, Andreas, Nõglas, Willem, Nõlson, Paul, Kerm, Elmar.

Mainitud laulmistest ei ole osa võtnud järgmised õpilased: Tudon, Ilo, Kiisp, Aino, Kärnes, Valentine, Käär, Benita, Pulbert, Linda, Leep, Leili, Teder, Alexander, Sõna Jalg, Lembit, Riist, Beatrice.

Mainisin ka õppenõukogus, et õpilased olid avaldused, kellega nad osavõtmist ei varjanud. Ka viimase ähvardusest 15. jaanuaril laulmistest ei võtnud. Ka viimase ähvardusest, nimelt

Saab näha, kuidas tõ käitub edaspidi.

Koosolekul oli silmatorkav see asjaolu, et Bdamsoon ühiselt ei ole eraprovelda. Ja tahaks neljandat klassi iseka rahvaem ja rahvaem kaislada. Teised klassid ei saa tõsiseriikski. Näiteks V kl. on osa õpilasi peaaegu väga väike ka on kõvlis, rahvaem päevi puudub. Ja tema ei tahtnud üldse teiles klassis suhtes küsimust.. nõu võtta. Ainult minu ja pr. S. Luukase päeväkäimisel võttis skalt klassist - Pinduse, Hanka, Tammemaa ja Männiste käitumise küsimuse. Mainitud õpilasil vähendati käitumise neljale karrata koolikäimise pärast.

3.II 73. Täna mul oli IV klassis teine tund. Tunni algul kahe tegin klassile teatavaks õppeväkse aruse. Arvse teatamise ajal valitses klassis sa täielik vaikus. Peel iselaomustasin nende tahtmatuse ütelles - Kui seda sain kuulda, et klass teie käisite tahtmas, siis olen äärmiselt üllatunud ja inestunud. See imestlus on mus veel praegugi. Kuidas ameti alitê selles küsimuses nii leidlekid, nii. andekad"? Aga ka karbus valdas nüüd. ja ei et just teie olete need õpiarjal tahtnijad, oli kurbuse põhjuseks. Aga ka võha teie varte tekkis minus. Praegu nüüd vaid veel vaolab põlaadeni; siis idavaendel tuhanded rahatahtlekud väitlevad, norevad ja vellest teataval määral õpitud ka see, et siin rahvaliikult õpetada võime; nii küünad tuhanded me rahvuskaaslasi Venemaale rundistatult pääga tahtidesse surema ja pülamma. Kuigi nüüd mõned on pojenda tuntud, aga me veel ei tea, kas nad meiski jõuavad terveteena ja elusalt ja selle põrast ei reageeda me aja varvet kuuleda— Teie tahtite: See on tõtksalt vaenuvata, on tahematus, on andetus. Ja nõnapeale motiivest lähtudes õppeväkse vähendes veel õpilasil, käitumise kes järjekindlalt tahtmas käis, käitumise neljale kuus kaadusega, et neil enam midagi nõnapeale ei jääks, siis käitumise vähendamist põhjustaks, siis väik nõnapeale õpilaste

koolist tagandamine või käitumise nel vähendamine.
Need õpilased, kes ainult kord seal käisid ja osa võtsid,
saavad seekord ainult hoiatuse. Iga õpilased, kes kord
tahavad läksid, kuid osa ei võtnud ja vastu lahkusid, kuna
neile see asi ei meeldinud on samaväärsed neile, kes seal
üldse ei käinud ja ~~neid ei ole saad~~ nendele ei saa käitu-
tust määrata. Aswald Ojo ase, kes tahtmisest võttis
osa ja lisaks veel mulle valetas, saab seekord suurima karistuse,
te nel käitumine vähendati kahele korra peale. Kui
temal käitumise alal nel midagi juhtub, siis tal tuleb koo-
list lahkuda, ~~teist valikut~~ temal ei ole.

Ka üle on kord klassis, palju oma koolioleku on
teinud tüüfunnuslikuks. Sellepärast klass selle aastal on nun-
tunud tunduvalt. Iga üks asi, mis klassile on säilinud
endisest ajast, mille pärast klassi võib veel ära tunda, nel
on avameelsus, suhete otsekohesus klassijuhatajasse.
See on jäänud veel hinnatavaks. Teie keegi ei salanud, kes
jäänis kõhe ütlesite oma nüü, ka nüüsse ähku organiseeris
teatas ead: see oli lugupidamist õpetaja teie vastu.

Õpilastel - Vespimäe Kõrsk, Park, Pajula Käär, K. -, kes 16. jaan-
alol pähjusetult koolist puudusid, vähendati karmalistelles üks ~~pa~~ tund
tunde võrra. Üldse pähjusetult puudumise kahte kaalutlusi ei
ja ~~ainustamine~~ tea üldiselt õpetajate teha, et enam kõiki tun
ei tule, vaid me kahe läheme käitumise juurde. Daisklemise,
lõõmamise, mille vastu te ameti ka üle peaksite olema, koolis ei
ole sallitav.

Kui nii olin rääkinud ja kõik teoks andnud läksin üle aine
juurde. Sellega lõppes neil oli - õpetaja kaudne töö, lauses
lõõtendamine. Sõnade järjekord lauses. Osa õpilasi teadis
neist vastata, aga Rannik ei teadnud ja temale ütlesin, et saab kahe.

Klassis valitses mitte halb meeleolu. Just need, kes olid saanud karistada, püüdsid vastata. Sellest järeldasin, et karistus ei ole mõjunud halvasti. Ja üldse tundus, et klass hinnas nagu tervemalt, kui näiv, et palve, mis neile kohal ja mitu päeva püsis, on nüüd laiali aetud ja et sellest pilvest ijal ühel on käes oma äratee[nis]tud osa. Pärast tundi tuli[d] Kõvask ja Veskimäe minu juurde. Veskimäe küsis, kuipalju temal nüüd kohalviibimise on, enam oli H. „Kalm", vastasin. Noh, nii ei ole veel käige kullem", ütles naeratades. Kõvask ei olnud päris rahul, et temal ka käitumine vähendati. Ja ütles, et ta ei tahtnud ja kui teised seal seda teevad ja olude sunnil on pealtvaatajo osas, siis ei ole ta nõus. Ütlesin temale, et kaduvat ohtul ütlenite, et ei ole osa võtnud, aga koolis järjestikusel päeval ütlenite end osapoolt olnud. Ja teie nimest ütelusse kohaselt määrati karistus. Siis küsis tema – Kas Pinduse ja Seina käitumine ka vähendati? Ka nemad võtnud osa. Vastasin – Klassijuhataja küsimust ei kaudnud ette ja sellepärast ei teatud teadnud õppenõukogu seisukohta võtta."

Sellega lõppes tema ze tund ja see küsimus.

Vahetunni ajal õpetajate toas teatasin õpetajaile Kõvaski ja Pinduse Veskimäe avaldusi Pinduse ning Seina kohta. Küsisin Lisasin veel juurde, et paisid ütlenid- Vaenemaid karistatakse, mitte vaenemaid, sest õpetajaid ei karistata, vendele ei tehta midagi. Õpetajad tähtsenid selle arvamusega ja ülmselt pidasid õigeks meeleolu, mida väljendasin. Neil tuli meelde eelmise päeva koosolek, kus Adamson ei tahtnud Pindust, kes vähem on koolist ära, kui on koolis, käitumist vähendada, vaid ainult, et klassijuhataja teataks, et paiks ei punduks. Minu ja Lunkose pooldamisel vähendati siis ka käitumine mõlemal õpilasel koolist puudumise pärast. Küsinagu, klassijuhataja, lubas küsimust selgitada ja nii tagajärjed jõuab meile käitumise vähendada.

Pärast neljandat tundi tuli Adamson üle ja küsis, kuidas klass otsuse vastu võttis – Rahulikult, vastasin, aga kõrvus ja keskimäe murisesid, et Paidurd ja Seinal ei ole täkendatud.

Direktor oovis, et kui see on tõde, siis neil tuleb ka käitumise võhendada. Samas ta hoiatas mind ülehindamast, et asja varem ei õõtsund otte, kuna ta olevat ja küll varem täiskinud. Ütlesin, et iga ise mulle selgelt midagi täiskinud. Ütlesin, et Tamkas on midagi, aga kes ja viis on, selle kohta lausid, et sellest täiskida on varajane. Aga kõnes jääb ikka omma juurde ja ei ole kunagi ümber – on hoiu kes, kes veereb ja pöö alati püsti. Et ta teist külge pöörab, on ümber teinud, ise mitte.

4. II 43. Õnnelikud vast on need õpetajad, kellel aine, mida õpetab, on kõsti peas, et tal ei pruugi otte valmistada, vaid aimult natuke end koguda ja siis kohe, kõik täiskida. Mina ei kunlu vähemalt veel proefa mitte millegiste mulka. Pean otte valmistama and, enne esi kõik päike tunnipime selle, millest täiskima pean. Aga kui see kõik on ka päike tunbitud, siis on ka klassis hea olla, siis oled klassis alukasna peremees, paned klassi töötama.

Mul on proefa nüüd klassis grammatika I selkl. ja I kl. varmi-õpetus, II ja III kl. lauseõpetus. See on mulle hea, sahan ka ise grammatika sõna-sõnalt päike õppida ja mul teisi õpetada on see teke on väga tuluk. tahtmisteslik, ja hädavajalik. IV kl. oli täna kirjavahemärgid ja lüt- ja koondlause. Ise olin selle osa grammatikast päike õppinud ja mul oli hea ka õpilastelt küsida. Õpilased, keda küsisin, olid enamuses vastasid aimult raal vaevalt tahtmisnalt. Kas oli neil palju või ei nüüd või ei osta õppida. Aga on üksikud, kes teavad õpinud hästi ja ka teavad. Lõpäevaks andsin veel kõrraks kõik selle jälle töötada, et siis neil anda klassitöö. Et neil klassitöö annan, seda neil ei ole ütelnud. Sahan panna seda klassi töötama ja kuna eest,

et õpilastel ei jääks aega tundmatute sõnadega üksteisest
ülekuulatseks. Mina sooviks peab märkima, et kõnetöös vähemalt
esialgselt on nõrgemad. Nimelt juba teine päev õpilased koolis.
Näiteks IV kl. puudus aimult Kerm, V kl. aimult Sepper,
I ja V kl. olid/kaks koolis. Kui kaua see kord püsib.
Kõnetöös tuntud paranteerd lõab raskusi lapsed. Nurjelaste
sellele ülle, et nõned on jäänud kõnetamata. Nõ jäi tol kaos-
olekul kõnetamata B. Kaas. Ja see ründis selleparast nii,
et B. Kaas tunnistas mulle, et ta ei ole tundnud sõnad aga
tea sellest midagi. Nimed on kõigem sõnadega tulnud avalikus,
et ta ükski on käsinud. Kui tema temalt küsisin, miks ta mulle
kõdus väärkis, et ei ole tundnud käsinud aga tea sellest asjast midagi,
öös vastas ta, et ta ütles mulle, et käsinud enne jänk. Nõ jäis
muesti valetas. Siis kõigem ütles, et kui ma temalt koolis olesin
küsinud, siis ta ka oleks ütelnud, et on käsinud. Nõ et mitte
aus tüdruk. Sama käitumine on veel rähendamata. See tuleb
nüüd neljale nõi kahnele.

Aga selle küsimusega on ühenduses (veel teinis asja. Nimelt
II kl. õpilane Ruth Selma, kelle vanemate juures, kelles tundmas käsinud,
olevat alnud suus organiseerija. Ütlesin aga ei taha selmat
vahtu küsimusse tõmmata. Näitasin sõnad vanematega.

II kl. oli lõsand. Käik lisandi nuttis selgitasin näidete varal selgi-
tasin. Nüüd kirjutasin tahtsõõ. Õpilased tajusid ja arus, et järgmises
Korras on nii õpitud. Huvitav on see asjaolu, et kui sama asja
selletada raamatus lugeda ja lausest analüüsides, siis nad ei pane mitte
tähele, et see on ju järjekorras vanast aine õppi selgeks õppimata.
Viimast nad loobnad sellele, et küll kõdus õpivad, nõi on raamatus korraga
kausid, küsimusi, juhiseid nii palju, et nad ei suuda, ei oska nüüdsest
korraga eriti ama tähelepanu koondada ja nii jäävki kõik edasiselgus,

midagi ei mudeta esile tõsta. Kodus ta samuti loeb, loeb, millelegi ei tunda kaasatundmust, midagi ei osata välja tõsta ja nii jääb kõik talle ühesuguseks, midagi ei jää pähe. Kui aga klassis klassitahtlik küsimusi oled näidete varal selgitamud, algul raamatust võetud lauseteg, siis jääb asi talle selgitatuks, jääb väljatõstetuks ja kodus ta veel seda kinnitab kõigemini pähe. Nii et klassis õpetamine, tahtlik kaudmine on suure tähtsusega.

Aga mina näen seda teen nii seemnejõga, et õpetaja panu tööluma, õpetada tõõtama, õppetada ainet omandama, pähe õppima. See tähtsamaid kohuid, mida õpilane koolist kaasa saab. Õpilasele ei ole tähtsad mitte ainult teadmised, mis koolist kaasa saab, vaid ka harjumus ja oskus muidugi ainet läbi töötada, omandada ja osk õpitava aine väidetamisse. See nõuane, osk ainet õpitava aine väidetamisse, harjumus ja kogemus saadud, kui Faasis, koos muu aine omandamisvaluses positiivsuu — on ju tahtis, ~~näha~~ ~~vast~~ tähtsus kui omandatud teadmised ise. Omandamisvalmis vormu meid eeskoovas, meie voimuses tegemises — on see, mis annab meile edasi mitte ainult edaspidi õppimisel ülikoolis, vaid ka ametis.

6.II 43. Täna mul oli ainult kaks tundi - 1 eelkl. ja 1 dk. Selle päevast tore päev, et ainult kaks tundi. 1 eelkl. oli teemaks 1 põõndkond. Selgitasin ja diskteerisin peast. Tore tunne - diskteerida peast täna - sõnaliste täpsusega ja siis kõik näiteid, ~~tuua peast~~ mis raamatu antud, tuua peast. Õpilased, kel raamatud, leidsid ka klassis ainult neli, jälgisid raamatust ja sõrmega neavad viisi mööda, mida diskteerin. Kui varem unustasin sellest, et küll oleks hea alla klas-diskteerin, nüüd tunnen, et see ei ole hea. Aga selle kõrval tunnen veel asja teist külge ja nimelt: õpetaja poolt peast tunni ettekandmine kahustab õpilasi samale, aga

ka mitte ainult seda, vaid ka kasvatab õpilast kohalikkusele, kodakondsusele. See on, arvan, tähtis ja jälle mitte vähem tähtis kui teadmiste omandamine. Nii on tunni mõju tervik – õpetaja isik, ta ettekande sisu, selgus, täpsus ja ühenduses sellega laod kuni ning pinge ja teataval määral austust ning imetlust. Kõik see koik on kasvatav, eeskuju loov ja õpilasi nagu ülespoole viskuv.

I kl. oli tunnenda käändkonna /. Muus grammatikas /. I alaliigi sõnade i-mõtmuse erijuhtumite vaatlemine ja maastik ning kaustik (madal-tüüp) käänamise erinevuste vaatlemine, võrdlemine ja de-mõtmuse tuletamise aluste selgitamine. Eelmises tunnis vaatlesime i-mõtmuse tuletamist. Tund areneb pinevalt, õpilaste poolt suure tähelepanuga. Nii küsimused nagu poolt selgitatud, nii küsisin, kas nad on aru saanud ja nad vastasid, et on aru saanud. Siis jäi üle viisteist minutit, mille kasutasin ülesanda küsimiseks. Ülles olid antud VI käändkonna lõputa mõtmuse osastava tabel. Oli tarvis jälgida, kui hästi on tabel omandatud. Õpilaste vastustest selgus, et vendel, kelle välja katsusin vastama, oli ära õpitud halvasti, ei olnud tabel peas. Aga oli ka neid kel tabel oli täpselt peas kuni näideteni ja erandideni. Tõna nõudsin, et saamatud õlgu tuletud / seda olen nõudnud alati / ja et saamatu tabel ei tahi piluda ega ette aasistada. Mõnikord aasistamise kulust ja suletud raamatu tabeli piilumise keelust ei ole täpselt kinni pidand: ja see on nõjamud, nõjab halvasti. Õpilased harjuvad nõttega, et küll kuidagi läbi saab. Aga see ei tule nüüd kahjuks ainult õppele, vaid ka isikule: ta harjub lootma kõrvalabile, ebaausatele võtetele ja enda eeskirjust, oma võimide tundmist ta ei tea nagu tähtsat pidada. Kasvanud võõrustega, nüretega ja ebaaususele tarkusad iseksmed. Suund, ahnekohesust, enesevääriksust nad ei ole kasvu ajal nagu saanud endas arendadagi. Nõnda jõe tähtsuse annan selgelt vastamisele ja nõnda halva tähenduse annan raamatute piilumisele aasistamisele tootamisele. Aga et seda käiku absoluutselt ära saaks hoida, siis

peab õpetaja ""äärmiselt täpne, korralik ja isiklikus elus
aine edasiandmises. Seda peab õpetaja suutma, nõudes
korral ka eiolla see, kes ta peab olema.

Need päevad olen ainsa mõttega, et kuidas kujuneb nüüd 11. kl. elu
pärast seda laialdast käristamist. Õsiteks mõtlen, kas ei näe see minu
ja klassi vahekorda. Teiseks mõtlen, kas klass selle käristusega läbi on
hävitud edaspidisest õpetamisest. Ei tea. Kas klass nüüdki ei kahetse
oma tunnistuste avameelsust? Sest täna õpilaste avameelsuse
tõttu ülestunnistamistele läks mul nüüd täiesti jaanuari selgitada tahtmi-
sest õpetajate õõvastusest täpne piinestus. Ehk tuli ainult kõva valet ja õje
ja Käär, B./ et mul minestus oli selge, nii vaimne nagu füüsiline ka
käristust. Kui nad oleksid salanud, nii oleks osi läänud pärsemale ja
selgust võib-olla isegi ei oleks saanud. Käristamine oleks ka el-
nud nii vaenu läbi tuua. Ja nüüd, kus õpilased ei kahetse ja võ-
i hoopis kahetsema oma avameelsust. Ei tea, muidu nii eiolnud hea.
Jälle mõtlen – Suurim ilu ja Suurim headus – kas püsin sellel tasemel,
kus sel semestril üldse olen jõudnud sellele mõttelisele tasemele, et oma
pedagoogilist ideaali teostada. Ei ole nagu nad saanud sellesse vaimu.
Enne jõulu nagu oli selles vaimus. Aga praegu on tõsiasi sellest
vaimu jõudnust või täpsemini selles vaimus püsimist – need on nood el-
pool kirjeldatud vahejuhtumid /kino, punduminud, tantsud/ ja neile järgnevad
käristused. Käristused labastavad elu ja sulatavad ta tavad ideele, pühapäe
nüüs nühkiva pilvedelt alla ja seavad Su realiteediga rõõmuisse, mis jääb
kaugele maha Su vaimu mäeldud elust, kõrvaldada tahetud, ideaalseeritud
käha tahetud elust. – See on! Kui Sõna ei mõju, kui isiksus ei
mõju, ja sa peod võtma tõsiasjade tõttelevalt vältel, nii tõsiselt tunne,
et Sa ise ei oleks minu põhin, eeskuju, mõõt kes ei ole mõtteline
vaimu mõjutama, kõikvalt oma olemuse need vedama nendele eneseleh
lähemale.

8.II 43. Mõtteid õpetaja kunstiõpetusest ei pea lahkuma põhimõtteliselt kasvatuse seisukohalt. Iga õpetaja tunnil peab olema kasvatuslik, eesmärgiline – olgu suurima õla ja suurima headusega teenistuses, suure isikumõju kujundamise teenistuses ja siis teadmiste-oskuste parandamise teenistuses. Kui neid kahte tunnit sõna ja käega ei ole, siis on tund väärtuseta. Et aga õpetaja anna tunnis sundab parandada tervikuliitu s.o. suurimat nii võimalik, siis peab tund olema hästi läbi töötatud, ette valmistatud õpetajal eneses ja selle jõuab ta peab ka klassi tunni meistrilõikuse ette kanduma. Tunnis peab õpetaja oma hea sakõ, hea parandaja ja hea analüüsija ja hea otsene. Ja peab ka õpilased välja tootama korjutama solidseks. Ka õpilased peavad õppima anna oma täpselt, kiiresti ja hästi ette kanduma.

Tõna oli tunnid 30 minutist Niitoffi kontsert-pulmi, mis algas kell 17.30. Et tunnid lühikesed, jäi palju selgest aega, mismoel ole ette valmistatud. Psühholoogiast jäi puhk. – Sus Tunnitöö.

Selle aine ma kannan peast ette täpsust ja selgust. Mõnd ka ei saaksi, kuna aega väike, ainet palju. Õpilased siis ei jõua nulle jõuab, st. ei suuda nii täpselt ära õppida, va[illegible] nagu parem. Vähe-alla nad tulksid seda nii oleks vähemalik neid sagedustesse rünnide.

Eesti rahvas jäi praegu K. H. Tammsaare ja Kõrboja peremees.

Jõe. Tegin tõna samuse tüüpi, et panin klassile (just õpilased) kahe. Neil oli kavandada „Sõõrane mulk". Kuna klassis – kes saavad esitada ama konsatust. „Kuss" ei tõsta katt. Kolm korda ütlesin, nagu ei töötund. Siis ütlesin – temal klassil ei ole tund ette valmistatud ja sellepärast saab õpik kahe. Ja tõsin nõn. Siis andsin tõo muste jäljendi-seos tunnis ja õpsin ole grammatikat, mida klass hea meelega teeb. Nüüd mõte oli sellel kahe väljapraenuisel? Vast see, et pinde klassi teha aktiivsemaks. Püüdsin tund hästi ette valmistada ja siis ette kanda.

Nad (õpilased) õpisid laulu. Saab näha, kas sundsin neid teha aktiivsemaks tõõs.

Niitoffi kontsert tegi mind rahuteks. Tema koor eesti lauludele oma oli[illegible] laulujõu täpsus. Mõtteis – mida meie teeme rahvuslikus kasvatuse ja õpetuse alal, selle tähtsus kunstniku ühe õhtuse ülesmõte just ei tõsta, siis väärtuse muust ebaõiglane tõsta. Kunstnikunde koos peaks olema kontrollitav.

9. II 43. Seenior olen pisut olnud väsinud, olen õpetajate toas Adamsoni sagedasti arvustanud nõukogu märkuste pärast. Adamson on ju äärmiselt tühine ja vastumeelt inimene, aga apparatnikkuse maailma suhtumise pärast. Punase ajal mängis ta oli punaste poolelaja, nüüd oli vastik. Ja ta tõttu sai siia direktoriks ja selle pärast ei tunda temaga leppida. Teiseks on ta väga väänes inimene, kelle kes aga äärmust ja tühisust püüab vast katte pisiasjade tähtsaks tõstmisega. See tekitab minus ja ka teistes tema suhtes vahulolematust. Nüüd mina olen sagedasti nagu esinemud apositsiooni eestvedajana. See on nii meeldimud, nüüd muus on tervisund seisukoht, et see ei sobi enam meile. Pearsin jääma vaidseks inimeseks nüüpolju kui see on väga ja väimalik. Ei ole mina ise. Teised on minust kõik palju noorema ja jõulud ja mõnused võib-olla ei mõjuta kästi. Õpetajate toas olen ju veel kõrvaline inimene, noorema aga vahel sõdistavad, aga väitsin seelgi olla rahulem kõrvalina. Mul ei ole midagi palju midagi jagada. Mõnuga sagedasti ka väsad jätte kõigi kõhestamise mulje, mida aga tõelselt ei ole ja selle parem väitsida.

Õhtu on klassis, õpetajate tuba on meile rõõsk ja väsitav äraniisiv, kui osa võtan läätpinnidest. Õpetajad on valalla nii, et puhata ja rahuda mõtteid ei tõtta mõnes järgnevas klassis.

11. II 43. Olen teinud võlu klassi Eesti 5. tulol. 5 kr. II ja 14 kr. grammatikast. Need on head sellepoolest, et harjutavad õpilasi ette valmistama õiges tunniks kavalärkult. See on väga hellenes, et neid panna õõtama kavalärkult. Ka teised õpetajad teevad niimoodi.

Ühe aine edasiandmisel õpetaja peab olema hea solist, selle aga on täiest on pass, hea dirigent, ka osavad käsitsemisele kaasa tõmmata kogu klassi ja hea näitleja, kes oma osasse oskab nii sisse elada ja seda nii elavalt ja elamuspärastelt edasi anda, et klassi iga õpilane õpetajaga vaimselt kaasa elab. Nii kujutlen õpetaja olemust ja tööd tunnis.

Nüüdsune tund on küll äärmiselt väsitav. Kui mitu tundi(d)st
tulen, nii olen äärmiselt väsind, nii et mõnigi kord isegi ei mäleta,
millest tooli sääsirin või mida mõtlesin.
Seepärast olen pannud Fikki, et hästi antud tunnid küll joh
väsitavad, kuid nad hoiavad meeleolu kõrgel, nad teevad vabaks, isetead-
vaks ühes – nad haiavad eneseteadvuse kaas kõrfuses ja õpetaja sõl-
tuvusest õpilaste vilgadest, puudusest.
Nõrgasti ettevalmistatud tund jätab muse alati halva, isetead-
vust mahalöövа mulje. Kui tollest nüüdsest tunnist lahkud, oled
nagu häbistatud ja nagu kerjuse osas. Ja sellepärast nüüdsest tundi
ei taha. Iseenesest jääb mul vähemalt jääb kas rahuolu-tund
peab olema läbi töötatud ja peab suurima täpsusega.
See tund on kallis, tuleb kallis, aga vaeb inimesel-õpetajal alla
isetead ahne ja seostuja. See on tavaline ja peab õpetajal olema,
see tasemele jäämaa. Õige õpetaja peab olema nõrga tunni vaenlane. —
Õpetaja peab kõik ned tööd ära jätma, mis kuidagi takistavad teda kasva-
likult tegemast ruttotööd, olgu see töö nii selgemandlik või mis tahes
muu töö. See on minuarvi eneseküsimus.
Kas parandada veja? Fikki juhtub, et õpetaja teeb tunnis vea,
mida ta kunagi ei näe või ei tea, et on viga. Alles kodus jääb
vaadates lugeb, et on tehtud viga. Kui on sõnaline viga, mis otseselt takis-
teb järgneva osa mõistmist, siis tuleb viga parandada esimesel või-
malusel. Mõni mitte-sõnaline viga, nagu näiteks sõna vale kirjutamine,
võib jääda parandamata, kui kuski paak õpetaja ei ole tähele pan-
nud viga kirjutatud sõnas, õtleme näiteks sõnas väärtseelsus päris-
sõnas. Nüüdsune vea parandamine, õtleb, et õle kirjutanis sõna nii, see
oli vale, õige on nii, sõnab vaba õpetaja autoriteeti. On tõenäoline, et
hoida vea tegemisest, ja on takistus tõsi vastata parandamata, iseenesest nii,
kuid see mõnd juurde ei anna, kui õimult selle, see või see põhjendus
kirjutatakse nii või kuisti ja miks nii, nagu õpetaja õle.

Mõndamine ei pea muutuma karistuseks.

Olen viimasel ajal õpilasi kõvasti kõnnanud, paljudele kahtleid kirjutanud.
Nüüd aga pean olema ettevaatlik selle poolest, et tundamine ei saa

hoolimatuks ja karistuseks. Nõuda, et õpitaks, tuleb, peab seda tegema, aga õppekohustuse kindlana peab tagasihaidlikult. Õppekindlena võib õpilasele aimult siis punduliku välja panna ja peab seda ka tegema, kui õpilane on täiesti ehk selgelt pundudiis. Kui aga ollakse kahevahel kinde suhtes, s-o. õpilase teadmised täiguses vahuldava ja pundava vahel, kallakuga vahuldava poole, siis tuleb hinnata vahuldavaks. Ka siis tuleb hinnata vahuldavaks, kui sama võrra pooled täiuslik pundulisim ja vahuldava kohas. Õpilase teadmisi hinnata on sama tähtis õpilasele, nagu meile mõõtmise kindamine. Õpetaja hinnates õpilast ei tohi alla vägivaldul, ei tohi ülehinnata, peab olema äärmiselt täiglane – vali ja hea. Võrk tuleb hinnata värjaks, vahuldav vahuldavaks piir. Aga ei või olla ka pehme ja lahaks, kindeid kunstlikult kunidi korjeb:++ siis võtab õppimise, töötamise isu, teeb õpilase hoolimatuks, murelikuks.

Küll hea kindamine, nagu küll halb kindamine on pedagoolised koristuskinded. Üks aitab õpilast ainult hõrkusega (värkumist pannes hea hinne) teine aitab valguse ja ~~ülevat~~ : õhetahtusid ja mitte-täiglased kinded on vad mõlemad.

13.II 43. Kirjanduse tunnid on üldiselt raskad on väga raskad. Neid peab väga hõõstlik ette valmistama, peab autori töid lugema ja ka enne analüüsima, siis alles minema klassi. Ja kui nii 06d 06 valmistamid, siis võib tund ka tulla hea ja õpilasi huvitav. Õpetaja ei või kuidagi aimust sellega piirduda, kus on kirjandusloos, ta peab ausalt meidagi juurde õppima, näiteks kes mõnedagi küsimust käsitlema põhjalikumalt, kui see on vajalikus. Iseäranis hea on see, kui varem õpetaja on teose läbi lugenud, siis tuleb elukohane värske, jõuline ja originaalne, st. otsesest allikast võetud. Täna oli meil v. ke. A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus" I. See teos oli meil varem loetud, analüüsitud, ja siis olin mina kodus lugenud Juhe-Pärlo kirjandusloost selle kohta, nii et ülevaade oli, mida pidanud õpilased ja kuidas käsitlevad. Siis võrdlesin neide ja enese seisukohti, konsulteerin

lahkuminekud j. ähvardamised, nüüd valoriin Tolli ema ana-
lüüsi j. teistelt loetu ühest teoreetilisest ettekan-
dest. Ettekandjaks sellest tunnist võttis aega nüüstundi, sinna ei ole
juurde arvatud vahemaani tulemine, mis on varem täitunud. Aga
tõna tundi läksin j. tunni olen andnud, nii tundus, et klass
ei taha tundi lõpetada, klass on nimitatud tunnis edasikest-
nimest. Klass oli naeratud kaasa.

IV kl. oli K. E. Söödi. Siin käsitleti tema lühijutte
kunstiteose, Maalestused j. aastaid" (1903) Kodu" (1921),
Kaunisibi õnn" (1937) j. kiisemaid. Ettekandjaks ei olnud nii
aeganõudev nii see oli. Tunnusaare jaoks, kuid ettekandja
oli järsk j. ühe kandnis tunni ette valmistus, küllalt nüüdisaegne,
selgitasin näidetega j. peaasi kinnistamine. Tunni kirjeldamine
on sama lihtne, kui on tunnile autor ise. Siinkaal, selle ja kinnis-
tatud ettekande seob õpilasi. Ja nüüdsune ettekanne peab olema
ja tunni eesmärgiks.

II kl. oli lauseõpetus - täis- ja osaviitlus. Lauseõpetus
tundub algul õpilastele raske. Seal on palju nüansse ja eristusi, mis
tähendab ja nõuab mõtlemist ja nii lauses asinemisüüridega. Ja ne
kaks ei tohi õpilastele jääda hästi meelde. Nad tunnevad päris
hoolega, aga kohaga ei ole edu. Olen teinud ka kibuvitsa töödi
aine kohta. Olen rääkinud näiteks lauseid - Gümnaasiumi II klass
õpib lauseõpetust või Gümnaasiumi II kl. õpilased armastavad
emakeelt. Nad naeratavad kiitlikult ja usun, et mõnigi
varsti rahkem hinnastub. Nii ütleksime õpilane nimelt Vilt -
Mina armastan eesti keelt kaige enam. Tõna oli kooliskitso-
fõlmi kiin. Õpilased küsinad - Kas nemad ka pääsevad kinnd -
Olen - Kui eesti keelt hästi õpeite, siis nüüd saate. Klassis
valitses naer ja heameel. Ja nii ütles - Sama reeglit tuleb ja kinnistust
õpidud

15. II 43. Täna käisin V kl. psühholoogias. Kutsusin välja: Jõrma, Klandorf Leoni, Männiku, Jürissaare, Leisi, Raude, Aiola, Malbre, Naritsa. Nendest Klandorf, Jürissaar, Aiola ja Raude vastasid hästi. Naritsa, Männik, Leon vastasid rahuldavalt. Leis, Malbre, - valevalt rahuld. Jõrma ei vastanud midagi, kuna ei olevat saanud õppida kodustel põhjustel. Vastata oli - Instinktid. Tagasihaaramisest käisin ka - Tundmused. Aga halvasti oli õpitud. Kui Tammelgrund ütlesin, et klass õpib halvasti, siis vastasid - ühtsus teist aines ei õpi me nüpeljo nagu seda. Sest see on vaske aine, siin ei ole ühtsi kergendat kohta. See tuleb sõna-sõnalt õppida. Ütlesin - ~~See~~ Teie väite võib-olla on õige, aga siiski halvasti on aine omandatud. ——

Olen nüüd järjekindlalt iga klassi olnud käinud, tahan neid kõiki õppima. Leian, see on nurinaid kasvanud aastate kooliaeg.

II kl. kahte on seinudaht, et nad peavad kindlalt ära õppima lauseõpetuse. See on selle klassi peaülesanne. Algasin sellega jaanuari lõpus, praegu on käsil objekt. Kas ka Tule kursuõpetust suudan laiaks teha, ma jääb lahtiseks. Aga peaasi on lauseõpetus õppe-jõulune aeg kuulus vormiõpetusele, mis oli I kl. kursus. Aasta seisukohal, et õpilane peab midagi kindlasti omandama ja II kl. see midagi on lauseõpetus koos kirjavahemärkide õpetusega.

16. II 43. Õhtuse teatas nuiksõna, et IV kl. on korrast ära. Klassis pandi uste juures on pussiga läbi torgitud läbi saiatud. Tõrem klassol. hea klass, aga nüüd on käest ära. Kas sa miks ei ole pehme ja ei hoia klassi. See oli suur süüdistus ja rahus mind. Pärast tunde läksime klassi vaatama ja see oli täiesti nii. Kes selle teinud? Homme tahab asja selgitada.

Pärast, kui tagasi tulime kantseleisse, tõrs meil jutt õpilaste kindlustele ja siis jälle ütles - Kas sa miks pehmelt ei hoia õpilasi. Testitest koolidest tuleb jutte, et Süt läinud õpilased on puudulikud, väljendus halb. Ütlesin siis vastuseks - nõuan küll täpseid vastuseid, täpseid definitsioone

mitte aimult kirjalikult, vaid ka suuliselt. Mõni tea, kuidas teised õpetajad teevad, kui täpset väljendust üldiselt nõutakse.

Ja klassi käitumise kohta ütles – See on väide ei pea paika et ma käian klassi ja ei õpi. Olen kõigis klasses õhtamoodi.

Siis ta veeres – Hea küll, olgu nüüd sellega, kui paneli-sirinaid kätte saame, siis on asi ruhus.

Edasijõudmise kohta ta veel ütles – Näiteks Tartu Tüütlastelt oli edasijõudmise põhjusel puudulik, täiskinnata päästest, neist oli puudulikke 25%.

Sellele vastasin – See oli siis raskmaalaval ajal.

Jo ta ise mõõnaalt tähendas – Nüüd on küll täpsem.

~~Nüüd peab [illegible]~~ Adamsoni kas jutt mõjus mulle äärmiselt halvasti. Siis tujub, – tahtsin mõjus poni kõigile kohe seisma. Samuti klassi-suhte kohta märkus mõjus halvasti. Kõrv ei ole halb, aga kui keegi ses on üksikuid halbu, puudulikumid palju ikka et kes võiks an mõjunud halvasti üksikule, siis ei saa klassi tulla süüdistama ja klassijuhatajat. Just ka süüdistab klassijuhatajat, siis on näha, et nuga on sihilik. Nagu on sihilik ka selles süüdistuses, et õpilaste väljendus on puudulik. Üks õpetaja ei saa terve kooli eest vastutada.

Ütlen, direktor ei pea olema sihilik, ei pea ainasihilikkus-sega püüdma teha õpetajale ülesandeid.

Kui tulin koju, siis mõtlesin – mis mõte on nii püüdmisel. Ja valus on see, et tema just nüüd avaldab, nüüd, kes ma nii teadlik olen oma kahustest, nõelodest, aesmärgist, mida taotlen. See märkus oli äärmiselt valus. Ja ma ei tea, kuidas peaks teenima nüüd edaspidi rahutuna. Ja on nii raskelane. Ja kas sellest teadmisest, et ta on nii raskelane, ei ole üksi väike. Kas ei pea tema vastu üles astuma, nuiske hoiatab võõrna. Või nii-moodi olla. Ei, ma ei taha Adamsoni kunagi nuustada, pean kindlamini poseerima. ———

Aga siis, kui ta ütles, et kindamine pehme, kohe mõtlesin – välisturul jõule ei tahta. Erakordselt palju kahtlevaid jälgi jutust ei kirjuta. Ja ka oma suhtumist õpilasesse ei muuda. Usun, et nii tuum ja jaan on õige. See on nõmmsul, nagu ta on, nelja on nii loomus. Mu käitumises on ka ja veel, aga ühe päev kontrollin ennast ja ühel meel päeval olen jälle tagasi roobastel.

Ta on direktor, tean kui tühine ja räiskane ta on, on kõige poliitiliselt vaadelde soberarvet, ja mõnd teeb ta mulle täitsa ülekohtuseid altkäeid. Võis arvata, nähes ta õitsemas. Ta õitsemis mu maksatsepeenel ja sellega mu rahaküsimuse käimasoleva tsepeenidel. See on tõsine asemaare.

Sellega tuleb arvestada.

1/X.-43. Tänases ~~A pekt 3/4 H~~ Eile õhtul ütles Adamson, et tulgu ma täna 3/4 kooli, nüüd muidas ~~muidas~~ IV kl. paneelis puusjälgi. Läksin kooli kutsutud ajal, Adamsoni ei olnud kohal. Ootasin, ei tulnudki teda. Siis läksin ise klassi, kuna algavad lapsed olid juba lahkunud, ja mõõdin paneelis puusimaaas. Ramm pinki kohal paneelis olevad jälgi tundusid mulle täitsa värsketena. Ukse Pähedusse Andreas Seebi ja tahtu pinkide kohal, kus jälgi palju rahvast, ~~oli mainitud jälgi palju rahvast~~ ja ta rahvast on ära tundnud, kus need read jälgid on värsked või mitte. Tuli kaja halvas mõttes, nagu mina läksingi halvas meeleolus. Kadas Tänu meelde, et tuleb jõule vaadata, kus samu jälgi on ka teistest klassides. Otsustasin siis varem minna kooli, enne õpilasi ümmajandusist klassides paneele vaadelda. See tähtis andis järgmised tegajäljed – V kl. paneelis puusi- ja labajälgi palju, I kl. samuti palju, II kl. on, kuid vähe ja I eelkl. samuti, kuigi ka vähe. Jõulebrunch purrigadest on täitsalt ka teistes klassides. Direktor aga ajab teja IV klassi.

Täna raske. Mul IV kl. teine tund. Enne tundi, rahetunniajal nõuda direktor, et kaevame küsimust mõtima. Ta kutsub mu tunnist välja kõrvi, Ramm ja Vessari minu kui tõrvis siis ka tõisi. Olen klassis, nukseal K. E. Soost käsil. Laetasse ~~A~~ peast a kui kalor kord kaja jõuab.

Esimesena astusin Rannim välja, see lugeb laulu peast ära küll
kuid väga ebatäpselt, nii küsisin teda veel korra sõõkide Sõõdi laul-
tuskogudest. Vastused olid ebatäpsed. Korra tal nisma tagasi pinki,
Kutsusin välja Toomendi. Sel ei olnud laul kästi peas, jäi seisma
lugemise, pidin aitama edasi. Suuliselt ei õnnestu muidugi
saatata. Toomendi astumise ajal tuli ka Adamson ja kutsus
välja Rannim, Verrov ja Kerem. Kõik naeratas rahutult vaik-
selt. Aga mis Päris nüüd siis, Verrov pööras nüüd pooli ja ütles:
Lubage ka mina! Nad läksid. Jäime klassi ette ja lasime
lugeda veel - Tedrel, Pajulal, Lahult, Seebil, Visnapuu, Sonaje-
lal, Nilsonil, Nõgeland. Kõik nad lugesid puudu ainult, pea-
tuleja ja nõuniõpetaja ainu õnnadega. Mõni halvemini, mõni paremini,
aga üldiselt rahuldavalt nii kui. Vastused Sõõdi laule kahte jaid ka
pooldel õnn. Ühe kaja aegsalt klassis sama pinevus. Ütlesin
Üldse veel ei ole kui lugemud. Kes tunneb, et laulan üldiselt
peas, ja see lugeja. " Kui ei julgenud käitt Forta!/ Ühe peal
Kutsuti jälle veel Toomendi kõrvale ka Paunverk ja Pulbert.
Nad tulid korraga sisse, olid rahulikult ka Toomendi, kui ja Verrov ja Kerem tulid klassi Klass naeratas künstes vaik, nagu alati
Mis on lahti? Verrov ja Kerem tulid klassi, Kerem punane,
Verrov enam-vähem rahulik, naeratas ebaviisakalt. Näis,
nagu küsimus ei puutuks temasse. Ma imetlesin tõmmistasin...
Seejärel jäi välja Kõrmeli. See lugeja mõte rahuldavalt,
vaid aimult kolm sõna ütles valesti. Pärast lugemist küsisin klassilt:
Kes teji kõrmel viga? Pulbert Paunverk ja Kallas nimetasid
vastavad kohad. Pärast ütlesin - „Kõik õhtust tuleja vägu hea. Õpilased
lasksid laulu peast nüüdsidi, neile olevad ees esimest korda laulu pähe õppimd
ja peast lugemud ja mille jaoks nad ka veel nagu ei teadnu, kuidas pähe
peab olema õpitud. Kõrmeli lugemist võis aimult nimetada enam-vähem
rahuldavaks, kuna teiste lugemine oli alla rahuldava.
Nüüd õppis sada laulu veel. Ja nii läksin ma ainu juurde
kuna plaana luule.
Tund oli väga pinev, mitte aimult mu käudlemise pinevi, vaid ka selle pärast

et ned ainsaid jälle mõdaks halka klassi kahte. Ja mina tundsin enamat ka mitte hästi. Sest see oli mulle täiesti, et klass, mida juhin, nii sagedasti saab karistusi ja juurdlusi osalisena. Kõige mõnitõõjad me asja seletamisega ei lähe hästi.

Pärast tundi läksin Adamsoni juurde. Ja ütles; Vessas tunnistas, et tõ on ka poos Kõva visatud prussakad, aga tema pealt visatud purk ei ole purunenud läinud. Tõsiasi andis aimdusa, et ei olnud midagi teinud. Rannik salgas. Aga kui teistelt küsisin tema järel Rannik oli nii kõige ewrõlisem, nii käsitavad naerutavad. Keegi ka salgas, aga tema käitumine oli väga väljakutsuv. Rannikul olevat toomud kordama pussi poistelt kasutamiseks. Aga asi ei olnud veel selge. Ka esimeses klassis on papeli pussiga tõsiselt ja väikesed on nendel kõigi sinu peale peeretamise. Ütlesin siis - Kui nii on, siis ned on ära teinud suurt karistust. Aga väike alla, et ijga klassis on omad pussimehed. Mulle tõestab minnid meelde, et ka V kl. pamelehis on pessihaaval ja samuti on neid ka II kl. Kus ei ole see ülestõdlikus näha olnud ja ei mitte ainult IV kl. " Väikealle", vastasin.

Nüüd on küsimus", algas Adamson jälle, "missugust karistust nõue määrata. Kas mitõ neid panna vabandama terve Kooli ees?"

Siis võib see küsimus alla vastuvõetav, kui on selgunud, et ned on patustanud terve Kooli vastu. Kui aga vende karistega püüdub ainult 15 kl. seintega, siis ei ööri teda", vastasin.

Jaatus on mõnupoomid asju praktiseerinud", vastas tõ.

"Näen koke, et inimene on täpsaator paanist ja tüütõ teotamisele ja kuritegelikule karistusele. Vastasin - Karistus tuleb määratõda järjekorras".

Siis edasi küsimusi ümber keerelda lähendas tõ, et ööri ei saanud mahe, küsimus tõsta teji murest.

Vastasin - Ka mina ei saanud mahe, kuna ka minu tundetõõd nõe, nagu on minu käes klass läinud kahekaks.

Nüüd ütlesin rõna: "Ei, ei! Sa ei saanud asjast siis õigati aru. Aga siis klassijuhataja ei saa kaine näha, mida

riisivad õpilased vaevad teha."

Enne vahetunni ajal tuli Adamson õpetajatoppa ja ütles Mürsepale kõik nii nagu oli? Kas mitte neid ponna saalis vabandama tema ees?

Jumalaga launs – Ega mina, kui tema ise vaid käsi ei ulatanud!

Rüg – Kohe on, et õpilased ei vaata vahetunnil ka väljaminekul.

Ole näiteks Tuttu ees. Adamsoni asjus – Tartus on müüsjaid asju prooritseeritud ja see on nii tervendatult majanud!

Siin lausus ka mina – Aga ma, et küsimus peab kerkima müüsjast juhul üldkoolilise tähtsusega. Aga seni ei jõuda ma näidanud, et küsimus kui ei ulatu kaufmanlik klassi piirest.

Nii läks mina siis alla Tallinn.

Hõljem saime veel kokku ja siis leppisime kõik asjas nii kokku – Rannimäe, kes on kindlasti üks tähtsaid, käitumise vähendada 3-le, puus aia välja, ranimad välja kutsuda.

Kesmiil, kes selgus ja kelle kohta pole kindel ei ole selle asu küsimus, kes aga käitus kui ülekohtulanuse halvasti, käitumise kohtule.

Vessen, kes tunnistas nüüd ja mis muu eiole, tagandada klassivanema kohalt.

Neeru klassivanemaks, leppisime pooleldi kokku, tuleks Andreas Seep.

Nüüd ütlen temale üksi-

Kuidas oli mul halb tunne. Mõtlen: Adamson punub võrku mu ümber, sündmuste ja mõtte kaemtab mu ümber, kõik kokku mind nagu ähvardab ja mu ei ole selle jõuga midagi mõnida. Ja tahab midagi teha, näidata algavali jõuka tajal, et nad oli lahendatud konflikt määratud, arvestamata ülekohtuga, mis minu äigusele. 12kl. kavatseb, teistes klassides samad read, neid ei vaata arutlemisele. Nähtavasti kordab V kl., just see mõõdamud aastal minu mõnimpäid õpetajaid punasteks.

Oli tunne, et on midagi jäänud lõpetamata, midagi jäänud ütlemata ja midagi tahab ütlemist, mis mulle äärmiselt tähtsusetu.

Adamson ei ole õigesti – pean siin vastu ootuma.

18.II 43. Õõsil jälle ei magand, vaid mõtlesin kool- ja Adamsoni asja. See tunne sai ikka tugevamaks et Adamson on leidnud nüüd IV kl. hea koha, kuhu ta saab oma pedagoogilist muusest välja tuua. Teisi olene ta ei julge puudutada. Näiteks jäulupuu juures V kl. õpilane Arax kaebas et vehkmalvärsi nõudmisel aastal IV klassis ühenduses päevaraamatu sõnumisega olnud sõnalmustest. Seal ta nimetas õpetajaid GPU ametnikeks ja ütles nüüd samast papa. See asi sajab veaha, Adamson ei ole midagi ütlenud. Päeval, mil IV kl. läks kino poolelt loa läbi, olid kinos ka palju V kl. õpilased. Sellest Adamson aga ei räägi. Kui õppenõukogu koosolekul IV kl. õpilast ühendati käitumise, siis võeti üles ka Pinduse ja Seina küsimus, kes ka osa võtnid Jaanuaridemonstratsioonist. Adamson lossis küsimusel minna koosolekult minema. Kui õpetajad ütlesid, et Pinduse, Seina Tammuma, Hommiku Arax puudusid palju, siis Adamson soovitas neid ainult hoiatada. Mina ja Suurvare nõudmisel ühendati nende poiste käitumine.

Ruth Selma vahelt on Jaanuarist kaasõpilased kohta juurdlust Adamson ei soovitanud üldse.

Ja nüüd see osi! Ütlen Adamsonile et on aeg Õieli selgusele, kuna ta teiste klasside õpilastega olevat pandelid niidetud ja aeg tuleb juurelda, kui suures ulatuses IV kl. poisid on süüdi. Seina aga võinud juba käitumist ja kahjuni mõnest muletust – Vaal. eest vabandamist [illegible] ja kaitse tahtnud minu õrritada Adamsoni käitumise

nii vaeks – a IV kl. an jälle millegi kullu asjaga karvasena tulnud,
an pussidega pauli läbi tarsinud. Varem oli klass täieste kea
klabs, nüüd on aga klass juba täieste ära läinud. Kas ka aritm
ei ole pehme klassi vaeks, ei taia klassi? Selles oli muus vihe-
likkus, et jäin seletuseta. Miljem ka ise ütles, et kindlasti pehmelt,
majas ja mulle tundus, et Adamson tavalab direktori asemel
nii vaeks ebaõiglaselt.

Mida teha mõtlesin. Kes Enne määramisega tuleb aadata. Seda
enam neile teha, kui sama küsimus on selgitatud ka teiste klasside
puhul. Hommel lahen uuel korral kodi enne tunde ja käin
läbi, kui on võimalik, kõik klassid, et nii oleks selge pilt üld-
olukorrast ja vajadusel koosolek Adamsoniga otse tuua.

Täna siis olingi koolis kell 13.00. Käisin IV kl. ja imestusin, et
Kennikus pingi taga olevad tüdrukud on vargsi. II kl. lõpunis vea vahel
minult kummani ja Lauri selja taga on tihedasti pussilõuge jälgi.
Aga neid jälgi on seal ka mujal, eks tahtki juures, pehmemat tüüpi.
I kl. on tüdrukud palju hirmunud uuel kui IV kl. V kl. on
samuti pussitäuksed. Ja kahju enam neid Täuksid Aiandus-
pooli I a kl. Seal oli ilusasti lund, pusiga tahe pööningi lõhista-
misse.

Kui nüüd oleks võimalus teisiti, siis oli mul selge, et IV kl. kavi-
lõpust küsimus tuleb edasi lükata. Ja pärast enne Uusaasta
algust lasin Adamsoni juurde minl ütlema, et IV kl. õpilaste koosolek-
misi asi ok vaevalew ettevõtmine, enne on puudutet kogu kooli.
Adamson oli väsinud ja ütles – Ega kellegi ei ole kärest. Selgest nähtus,
et temal ka on selgest arjust vaevamud naturaalselt laiemalt nõukogu. Ja ta ei
ütles – Algatuselist on ka kõik saadud üks pauli-pussitajat.

Tund IV kl. Teemaks Anna Haava esimene õhtuõpetus ja ja
teine õhtuõpetus. Küsida oli K. E. Sööti luuletus. Kui kalev kõrge kõrge
jääb." Miss tähte edasi seisma, ei küsimärki laulu, vaid tahe algatus –
B. Haavaja. Kandsin ette peast K. Mihkla töö. Kirjanduse praegused

A. Maeva kahte õelda. Seda olin tumpinud, niikaua kui segased tundmused ja räsitsevad mõtted Rubosid terve eneleõnnat. Ja nüüd siis tõesisin peost õige suure täpsusega. Samal ajal jõlgisin klassi ja ka enda elamusi. Ronnis oli rõhane ja sageledi jõlli-tas minu poole. Muidu aga klass kujutas ja jõlgis tundi suure huvega. Mu enese tunne oli hea. See rahejuhtumi paneli pärast nüüd enam ei hä-vinud, kuna see oli edasi lükkamud. Jõlgisin enda elamusi tunni käigus suhtes. Need elamused olid head. Mõtlesin, on hea õõsida peost ja õõsetsoralt, ja räägid ei tunne peost - see on aitse, on jõrdulik, on vaja väimata õpet. Tunni ajal pärast tundi ja ka nüüd kodus mõtlen - Suuremalt jaolt tunnen tunnis päha, peost rääkin enda prestiiži pärast, selle ehte elamuse pärast, et peost rääkin sest elektrisin seda, mida teised teevad vaama-tust. ja mõtlen - Sellepärast tuleb tõõtada. Seni kuni on jõudeid, nüüd lõpuni ama jõuu.

19. II 43. Tõna esimest tundi ei olnud. Läksin tiiresse tunnise. Rutteriin Küll, et saada kaabi enne rahetunni algust. Aga kui porgiati kori-dori jõudsin, helises Küll ja õpilased hakkasid klassidest väljuma. Olin nel koridori arsepoolses otsas kui ka 11te kl. hakkas väljuma klassist. Osa õudukuid ees, nii poisid, kui tüdrukud. Tüdrukud ees, nii olevat käigu ees, nii tiivad. Kui poisid räägid mõnd tulevat, pöördusid nad tagasi klassi ja nii lasvid uue eest ära. Tunniplaani järgi kahes tund oli 1 kl. Kui see tund oli läbi ja jälle väljuma hakkasid 1 kui 11te kl. poisid mõnd räägid tulevat, nii pöördusid nad uuesti jälle tagasi klassi poole.

Sellest järeldan, et nad kaidavad muist eemale, ei taha tereteda. Midagi on lahti seoda kuules. Vaun, see on seoses eelpool mainitud rahejuhtumiga. Tüdrukkasi küsimus ei ole pinnuta tõmd, sest nad räägivad naga naeruga.

Mu õiht on õnnetu kõrgeim ilma ennete ja tiiste juuso.

Kuidas ede teostada, kuidas seda saavutada, e-t ea. Kas sellele
tellt olen juba korralegi läinud? Kas olen ijal ajal klassi ja
õpetajatega käitunud nii, kuidas oleksin jõudnud käituma?
Raske on see küsimus! Kuid see tee sinna siiski on – Ole täius-
liku tundides ja õiglane karistustes ja loomulik oma käitumises.
Ole nii iseseisev kui tähegi mudab. Teistel inimestel, ajavaimul – ei
millelgi ära lase mõjutada Su eesmärki kasvatuses.

20.II 43. Ei juba teisipäev andis õpetajatoas oli käe-
aimes meil vabaduspäeva puhitsemine. Vabaduspäev on küll
kalendris märgitud 24. veebrile, kuid Lõetsmanni korralduse ja
on selle päeva puhitsemine määratud 21. veebruarile. Mainitud
asjaolu inimestele ei meeldi. H. Lipp arvas, et 24. veb. oleks võinud
jõuka, kuid mõni pühapäev kas enne või pärast vabaduspäeva
oleks võinud olla tööpäev, kui sajasolukorda ei näeb. Edasi ei
meeldi inimestele vabaduspäeva ametlik nimetus: Vabaduspäev e.
Venemaast Lapiškult lahkiloõnnispäev. See päev on tulnud
meile Venemaalt lahkiloõnnispäev. See on iseseisvuse väljakum-
mutamispäev. Ja nii täpsitab ise ja ka Tõnu selle teema
õle. Õpilaste kulgas on paha ja meel nuns, et 24.II on
tööpäevaks kuulutatud.

Täna oli kooli kodud brošüüre „Hitler ja lapsed" õpi-
lastele väljajagamiseks. Kui Neljandale tunnile olid brošüürid tahel
ja ahnitatud nad klassidesse. Neljas tund neljandas kl. oli inglise keel.
Palusin ps. d. Keltat naiskirjud brošüürid võtta pleeri ja välja jagada.
/: Hul vaeg tuu Samuti andsin ps. Keltale tähe Adamsoni kirjad
e. Holm erikutset kolmele lastekonemale konverentsi lastekonemaatoas
olekseks. Ei tahta teha tegemist propagandaga.

Kui siis tuli viiendale tundi, s.o. klassijuhataja tundi, olid nõmedel
õpilastel brošüürid käes, lehitsesid neid ja küsisid – Kas need on?

Kas need on kirjutatud homse päeva jaoks?
Postesin siis — hüppe ja raadose ise, seal ju on tunnistused!

Selleja lõppes küsimus.

Klassijuhataja tundi kasutasin kodutöö teemade andmiseks ja selgitamiseks.

Teemad - 1. Ülemaks kui kõberaga, kallimaks kui kullavaagnal, tuleb tõrkus tunnistada.
2. Mõis sa teed, teed iseendale!
3. Omal maal õitseb õun, kodu kasvab kes parem.

Kõvesk arvas teemade puhul, et ei saa palju kirjutada. Kui aga selgitasin, et teemasid võib võtta kui probleeme ja siis vaatasin.

Esimeses teemas on küsimus - kes on olnud lähtsam, kas Torkus, Nieras, Vaim või mis? Vastasin on vastamid erinevad. Seda tuleb kaaluda, kirjandusest, ajalood võetud näidete varal selgitada ja jõuda mõtte kesuskohale.

2. Teise teema üle, et inimese töö on kuidagi vajalik talle endale. Aga mitte ainult töö, vaid ka soha, käitumine peaksid kajastuma kaitsjale endale. Uurige suurte inimeste biograafiaid.

3. Kolmas teema puudutab kodumaalt väljarändajaid, kes võõrsil lähevad õnne otsima. Vastasin leidis aga, et suurim õnn on siiski kodumaal.

Nüüd oli klass vahel ja leidis, et võiksid küll veel teemadele kirjutada. Kui ütlesin, et Anastasia, et nendest on küllalt. Mul on küll veel mõned, aga aga neid enam pole tõmbida enam. Nüüdsinna sai õpilane ülesande ja nad ütlesid - Lubage ka need teemad!

Nende hulgas aga oli üks mõtlemine, mis oli mõeldud konarõkkujaile kaasa mõtlemiseks, mida aga ei tahtnud ette tuua. Aga nüüd pidin

Kirjutasin siis: H. Mida rohkem aega, seda parem töö.

Ja 5. Keda õpetus juhatab, seda mahtlus ei saanud.

A Tammsaare vaimselt vastu ja pilvedest paistis, et nüüsoli Klassile mõeldud moraalines. Viienda teema kahta aimult õitsesin ei oskanud Suurt ollgitusest. Neljanda kahta ütlesin, et see on praktiliselt tähtsusega teema ja see tähendab, et kaunast aeg Tehtud töö tuleb pahjaleäenne parem. Siin väitesse ei ole tähtsis aeg ses mõttes, et mitu nädalat on aega töö ära tüümiseks, vaid ses mõttes, kui kaua me saame seda tööd teha, selle töö juures täielikus olla.

Nüüd jäi aega üle ja nii sääsikesin vahune Koidut ja seswärmides. See osa Tammsaarest ei olnud mul just tõsiselt valmistatud, küll olin varem mõelnud küsimusele. Ütlesin - Kasvage täiskasvanuks, sellejuures igaüks teostage iseennast; Kasvage sõnselt, aga päästage inimene, kasvage töö ja õiglase vaimus ja ennast teenete vaimus. Omandage mõnedki, täienduskoolis ja astuge välja nende eest. Õppige endid seltsis ja kaitske endid sõnselt, mis sellest kui selle kõik saate vastavalt tõestaja. Kui leiate, et töötu ja õiglus on teil, kui teie [illegible] teete olukorra vale, ülekohtu või mure, siis astuge enda eest välja. Teie käte kõrvad liigipead / kaste negatiivseid nähtelet väidu poole. See on laadides, on allaheitlikkus rõõmsalt. Õppige olema võitlejad, kasvage vaimselt terved, saate iseseisvates isiksustes. ——————

See jäätis klassile mulje. Kell helises, mind vabastati edasi!

Enne eelpool mainitud Koidut kasvatusessemõtet sääsikesin pisut ka paneeldiskussioonist. Ütlesin, et olen näinud kaks korda seeriat paneelil aga kuuriõe ole ei ühtki. Ei täiskat ja kui siis juhatajalt küsid, millal maja saia võimsa lennandi, siis ja see vastab, et 7 - 8 aastat tagasi, siis mäletad, siis on kord, puhas ja distsipliin. See väide mäjus üllatavalt õpilastesse. Ja lõpuks ütlesin - Midagi ei tea, siis veel kasvadini väite juhtuda, kuidas keegi

nevadeb jänud. Seletuskirjast olen ülevaatuse, mind ennem ei ärrita need küsimused ja soovin ülalnimetatud tegudelt, millelt veel juhtunuid tegudele teie abc või teise poolt vastuvaidlust pole poratamatusele. Millegi need võimalikud vahejuhtumid teist abc või teise välja juhib, seda ohtralt näeme ja ootame. ——

Ja nüüd täispoolest nüüd midagi muud. Ei kuigi kedagi eriliselt, ei taha ka kedagi häda halvale nõnnata, kuid kahju on poratamatus.

~~Kui mind küsitaks~~ Siis on nüüd sihiks klassi praegused juhtimised? Sihiks on see, et klass täistervis kasvaks täies kasvamises ja täis lõpetamisele kuuluks. Need, kel käitumine väheneb, peavad jõudma sellele, et käitumine talvise tasemele normaalseks.

Käitumine on nende käes, samuti ka õppimine. Õpetaja ja õpetajate nõue on nõudmine ja nõustumine s.o. õpilaste nõustumine nendele nõudmistes, nende nõues ja püüdmistes.

Eesti keele õpetamise A. Haava lühiõpik ja õpetajate koostatud Eelõppeaasta lühikursust. Selles võiks järjekorras õpetamisele tulema nõutavad kirjandustunnid, mitte 8 grammatika tundi ja 2-3 tundi ülejäänu abc välja langeb nõues. Mõistetud 20 tunnist peaks läbi saadama. Kui piirduta nii jääma. Igale laiskusele reaalsõnale umbes 4-5 tundi, võõrsõna reaalsõnale naturaalsõnale 2 tundi ja Petersaare 2 tundi, koosnõõtele 2 tundi, järelreaalsõnale 2 tundi. See on lähtealt aga küllaldane, et läbi saada ja õpetada reaalsõnast - naturaalsõnast.

Tunnid mul on alati pingevõtted ja õõnestused olen nendele põhjalikult ettevalmistanud. Seda nüüd näinud ka õpilastelt. Ago et ettevaatus ama kaua selles tunnis suudetakse tagatud siis ei saa ka ettevaatus teisiti, kui tuleb alati parandada, parandada ja nõrkade edasi. ——

V kl. oli klassitöö Vammsaarest. Teemad olid järgmised:

I rühm
1. A.H. Tammsaare romaani „Tõde ja õigus I" tegelased.
2. " romaan „Tõde ja õigus II".
3. " mõned teoreetilised tõde ja õigusküsimused.

II rühm
1. A.H. Tammsaare romaani „Tõde ja õigus I" kompositsioon.
2. " romaanide „Tõde ja õigus" ühtekuuluvus.
3. A.H. Tammsaare loomingu kohta üldiselt.

Kirjutamisega koleg. j. kuidagi õnnestus, mul ei läks. Mende kirjandöö sisu sõltub sellest, kuidas neile diktseerisin, neil ju raamatuid ei ole. Sellest juba nähtub, et mu ettekanded peavad ka selles klassis olema sisukad, hästi ettevalmistatud.

Kuni lõhnaõhtuni on selles klassis jäänud umbes 20 tundi. Kui sellest Vabariigi aastale kirjandusele kuulutada 8 tundi, esteetikale ja teatrile 4 tundi, kellele arenemisele umbes 8 tundi siis jääb 4 tundi realismi käsitlemiseks. Nõnda nõutakse V j. VI kl., tuleb nõutakse ka II j. III j. I aastal. VI kl. peab läbi võtma lausõpetuse ühe kirjavahemärgiga. Läbi võetakse kahjuks jääb Tuletusõpetus.

I kl. kogu peost läbi saama. Seal on ainult vormiõpetus.
Läbi jääb võtmata osa kavast ka I aastal.

23. II 43. Täna on suurpäeva laupäev! Õpilased juba äreselt mullastes ja nagu aastupalavikus. Kevadet tunnistatud juba enne lõunat algvaeli õpilaste poolt. Ja meie isetunnet sini-must-valgete värvide- ja tehelinga kaasnenud klassides ning tänavatel. Töö lähek. Nädala V kl. oli filosofiast klassitöö. Õpilased olid kahel ja kirjutasid. Esitasin küsimused: neli I. jaotuse klassi kohta ning II (III rühm) viis küsimust. I. teie ridadele: Loetelge üles tunnetuse!
Loetelge mõtlemise elemendid!
Loetelge lühtsõnumeid ja nimetage neile
peaomadused!
Loetelge emotsionaalse kuuluvuse
alla on elementaarsed tunnused?
elementaarsed tunnused?

II -stele riidadele: Mis on enesteadmised?
Isetlev esteetiline tüübid?
Määra inspiratsiooni ja intelligentsi erinevused!
Ülesanne mõtlemisprotsessis!
Mis on fantaasia?

Algul kui teemasid ette lugesin, olid klass ärevatud, ei osanud väri-
nastest asja ja nõudsid lihtsad. Hiljem kui kaasavaid kirjutama,
jahmunud ja kirjutasid hästi. Nüüd on tööd juba läbi vaadatud
ja enamus on vastused neljale. On ka niisi, mõned kolmed ja üks viis.
Neljandas klassis tegin harjutustöö grammatikas. See on läbi vaata-
mata. Neljas klass oli raskem töö vastu, kuna see töö tuli-neil
ette teatamatult.

Tegin selle töö sellepärast, et mõnda klassi olnud raske nendega tunnis
istuda. — Kaunistatud on klass; laual kõrs sini-must-valget lauslippu,
tahvlil võrdlevis kiridja [illegible] suure XXV ja
numbri ümber suure kunstaastest pärg, üle klassi isti-
valt tähmatud sini-must-valged lindid ja krentsvaldi-must
koidula pildi ümber pärjad. See on iseäralik ja see loob meeleolu,
jahmunuks pühapäeva meeleolu, see oli vaba mus laupäev.
Sinna sellele oli kutsutud, et õpilased mõtlevad ka K. Pätsile,
kellel sünnipäev on 23. veebruaril. See käis [illegible] isa-
maalaama - Sõda proffi! oli kommunism, ambassa okupatsioon,
vabariiki ei ole, Pätsi ei ole - aga meie mõtleme üle läje, üle kommu-
nismi ja okupatsioni Eesti Vabariigile, mõtleme presidendile K.
Pätsile, kes oli Vabariigi loojaid ja kogu Vabariigi surmaga ka iseenese
mõtleja. Nii mõtlesin klassile, aga ei. ka, mida mõtlevad õpilased. Ükskõik
kuidas, et nad ütlevad, kannatlevad ei teha midagi ette valmistada õppeaasta
alal. Sama ütles ette ka II kl. Ja see on õige! Nad
ei taha ja me ka ei sunni, ei kohusta, sest homme nüüd on
pühalik suurest päevast, eesti rahva iseseisvuse sünnipäevast.
Mida homme II klassis teen, on teada: laen ette Eesti rahva iseseisvuse kuulu-
tamise manifesti. Teistes klassides laen isamaalisi laule.

24./II 43. Täna kool pidulik. Klassitaad kaunistatud, ka saal oli kaunistatud. Katteder oli paigutatud saali rasketpidilisse otsa, s.o. seina juurde, kus on riputud maal „Paju laking". Õpilased istusid selgega akende poole, kus riputud H. Mikeli pilt. Tavalisest pituti rasketpidilises suunas suunga akende poole, kus seinal kahe akna vahel tavalisest rohkem ripsi tähtsaima isiku pilt. Vabaõpj ajal seal akende vahelsen Eesti Presidendi pilt. Vene ajal Lenini ja siinse Hitleri pilt. Nüüd aga istuti selgega toole pildi poole, pildi ümbrus dekoreeritud. Dekoreeritud oli seina, kus asub pilt Eesti Vabadussõjast. See oli loomulik, see oli õige. Täna on päev kutsub meie kangelasi, kes võidelnud ja surnud Eesti iseseisvuse eest, täna päev kutsub inimesi, kes organiseerisid ja läbi viisid Eesti iseseisvuse aluspanemise ja tunnistamise.

Õpetajad lugesid IV kl., I kl., II kl. ja I astmel.

IV kl. lugesin ette Eesti iseseisvuse kuulutamise manifesti. Manifest 27./XI 1918 a. Päevalehes „Postimees" Kommunistidega rahvuslikust kompromissi, minu sugused läbirääkimised! Vägivallakandjatele vastus relvadega! Vaba Eesti rahva ja piiha kodanaa kaitseks Kõik meheks! võitlusele!" Ja lõpuks ütlesin - Meie on nüüdsune mil on vajalik rahvuslikult liku ühtekuuluvust, kedi ei või ei ühegi sõnaga ega teoga põhjustada meie rahvuslikult mõtlevate inimeste vahele kahenemist. Peame kaitsma ühte, sellest on meie võitlus. Kui meie read hõrenevad, see on vaenlasele kasuks, seda kõigemalt ja kaotab meist saada jagu.

I astmes klassis lugesin ette ainult osa esimesest manifestist ja Sõjakuulutamise otsust. Sõjakuulutamise otsust lugesin ka II ja I astmel. Manifesti seal ei lugenud, kuna II kl. õpilased seal kohas ja I astmel selgitanud. Tundus, et see oleks neile olnud mõnevõrra ebahariliku ja demonstratiivne. Kahes nimetatud klassis lugesin ette ainult üldsõnalise sõnumuste käigu Helsingforsis 24. veebruar 1918. a.

Tundub, et olen sellega teinud, mida võisin 24. veebr. Tähtsust suurust selgitamises Eesti ajaloole, ja ütlesin, mida võisin 24. veebr. mõistes õigesti objektiivses selgitamises. Ehmn. et õpilased mõistsid minu ja et nad on meile võõrsmalt Tähtsat päeva eest tänulikud.

Detsembri I kl. õpilased Tamvel ja A. Ots lugesid ette d. Kaarduka „Eesti muld ja eesti süda“. I eelal. L. Kaarduka „Kirjaja ja Jürjens L. Kaarduka „Sind surmani.“

II kl. õpilane Ormisto „Kalevipoeg põhja väravas“. See paiss lugu hästi ja seal esinevad sõnad „Kõik piirud rahel ühal laua löövad lõkendama“ ja et „Kord Kalev kaja jõuab ama lastel õnne tooma“ esinevad ka manifestis, mis IV kl. ja I kl. õpilased tundus nagu terviklik jätkuna.

Kui õpetaja küsis, siis olin väsinud. Tundsin, et olin õpetajale midagi vahendanud, vahendanud korvatuspalal, midagi mudi tervikliselt ei tahtja. Olin ärritunud, olin väsinud, ses olen, et ei kord kaua, siis õpilased teavad, keda minna nälestada, kellena mind võtsaamatada. Seda tundsin ainult selgelt, et olen vendi vastumeelt teenindanud.

Kui aasta oli lõppenud, siis olin kurb ja pettunud, sest nii lähedal päeval pidi meie noorsoole tähtsama Põlamaa-Laulu- pääsep! ——— Detsembri lõpuaeg oma kõnede osas jäi tühjaks! ebaõnnestunult tühjaks.

27. II 13. Peeraudilõpp. Õpilased on kunstitud kinnitest ja minult sellest, kas punduliikke kindeid tahtsin. II ja IV kl. lugesin ette nimi poolt edasijõudnuse punduliikmes kinnitud õpilaste nimed. Keegi ei protesteerinud.

K. Comijuhataja Tammis andsin II klassile kätte klassitöö- de vihikud. Kahja, ajalehed, mille ta töö kirjutatud. Kahja Raamatu töö oli nii kinnitatud ka punduliikmes, kuna Paunvõnd oli väike kirjutatud. Raamik saatsid kätte töö, näitsid, et all on kaks, näitsa siis Vessarile, et nüpolji on kirjutatud, ja istus. Jagasin vahepeal töid kätte teistele õpilastele, siis nägu märkasin, et ta pöhus midagi kägardas. Tostsin mulde, et see on kätte antud töö. Küsisin siis — Raamik, kus on töö? Ta ütles — Töid ei ole enam. —

Kuhu jäi? – Ja võtsin tagasi vihje tõesti käsiraamatud paberile
ja ütlen – Siin! Ma õpetasin ja õpin vihje, kuid valetasin
end ja ütlesin tõsise tahtmisega – Mida olete teinud selleks,
et eesti keele saada tahtmatut? ja nii lõpetasin
tol õhtuda. Siis mõtlesin kõik aega ja "raskusi edasi-
õppija olema laenuleksid, õppija olema see, kes te olete.
Aga tehke pooli, õige näidake endast rohkemat, kui olete. See nä-
sitas, kulutab energiat ja vähendab õppimistahet. Samuti
õige tundke end te väärsemana, kui tegelikult olete: see on ta-
lumatu kahjulik, takistab õppimist. Õppija olema see, püüdke
leida ja mõista kõigepealt õpetajat.
Aga oli veel tunne lõpuni mõni minut ja nüüd jutt oli otsas. Siis ütlesin
Veerand on lõpul, mina arvata olete õppinud, ülaltselt ei saa muretseda.
Ei tõsi, kuidas on teistega aineles
Hiljem mõtlesin – Ei oleks olnud tõsine seda ütlemata, ei oleks tõsine
olnud küsitu.
Pärast tunde kahe õppeaastaks koosolek. Koosolek – juhatajaks V.
Adamson, õpetajad A. Sepp, H. Kännapuu, R. Jürnikas, L. Rüü,
E. Ribo, S. Lunkas, L. Vutt ja mina.
Päevakord – 1. Peotoreli kinnistamine. 2. Kalmanda veerandi lõpp: õpi-
tulemuste edasijõudmine ja käitumine. 3. Koosolekul püstitatud küsimused.
4. Läbisaatmised.
Pärast mina poolt peotoreli ettekandest ja peotoreli erinevu-
mist algas kahe õpilase pundlerikult edasijõudmud õpilastemuse
ettekandmine. Alati 1 klassist. Loeti ette nimed ja konstateeriti, et
nii ja nii poolidel õpilasel on edasijõudmise punduleks. Sama oli ka
II-kl. Tuli nõ IV-kl. Kui olin ette lõpenud ja konstateerinud, et
nii poolidel õpilastel on edasijõudmise punduleks, siis ütles Adamson-
Hea ka õppimise on klass nõrk. Kui klass on kaua suhtes nõrk,
Siis see mõjub õppimisele. Nii on see klass õppimise kaja
nõrgem.

Laeti ette IV kl. Kui seal pundulerraadi edasijõudmud
õpilaste arv alates III kl. vastanud tasemele arvuni, ja
kui Sepp ütles – Ka palju! siis ütles Adamson:
Seal ei tule üksinda õpilase kohta mitpalju poor pu kahte-
sid." Võtsime siis korra, mitmel õpilasel on kahtesid
rohkem kui kaks. IV kl. oli neid õpilasi 5, V kl.
samuti 6. Nüüd jäi direktor valt.

Õlgas käsitamise küsimuse selgitamine. Teisi klasside kohta peale
IV kl. ei olnud direktoril midagi öelda. Nüüd ta jäi ütle
IV kl. paneli purustamise asja. Ja ütles, et paneel on purri-
dalud". Ta on saanud asja jälile ja tea kordasaatjad on
olnud: Rannik, Kerm ja Vessar. Ta on neid üle kuulanud.
Rannik ja Kerm salgasid ära, et põrandat on tõkkinud, aga
paneli kohta ei ütelnud. Ta näitlevat, et nei ned tegid seda
põrandaga, nii muidegi ka paneeliga. Vessar ei vahanud.
Ta ütles, et on põrandat tõkkinud, paneelile kord vesand,
kuid ei ole paneeli tahanud purustada. Edasi on Kerm
käsitamise kohe. Ta on üldse veidras. „Kord kuub rehetumi ajal,
kuulsin koridoris kisnesat häält. Kui läksin vaatama, nüs näeja,
et Kerm oli süsavalt kummardunud Leili Seebi ees ja tegi sede
jätkadiivas
häält. Kui kutsusin ta kantseleesse ja küsisin, mida ta nüüsi,
nüs ütles, et olevat Seebi seisnud jalale ja nüs vabandas.
Igatahes vabandamisviis oli väga viisakas.

R. Juurikas teatas, et Rannik vannub klassis ja tunni ajal lähtab
jalaga pissse ette, nii et kõik lärmi, segab tunde.

Ka Tasmendi kohta teatas Juurikas sama. Lisaks veel
Tasmendi kohta, et see kord klassis süüdatud põlema elektri-
lüües pihtisenga elektrinupule. kord siis pingis, jäädud tõstetud ustupalanale
ja kõige hiljem ümbrik põlvedel.
Kergil viis koridorinis vilatas. Adamson ja Juurikas pooldasid
paiste õpetaja väljakeiskimist ajutiseks.

Põhiline oli siiski ja õpetamine – välja heita raskemad, kuid tulemuslikumad ja sinu isalooming ei ole nõnnimed, et enam teisiti ei saa.

Paneli lõhkumine on halb, tuleb kõrvaldada. Kuid samal ajal teame, et ilus klaas on seda tehtud. Aga teiste klaasides seda ~~kasumit~~ [illegible] ja ~~kõrvaldatud~~ [illegible] ei ole aeritud ja selleparast alles on ühe [illegible] kahte küljelt raetud. Tumi defamine on lubamatu, kuid varem ei ole sellest aimu jätku, ei ole hoiatatud ja selleparast nüüd kõnelda ei saa. Kui neid nüüd kõrvaldatakse vähemalt, kuigi on väljaheitmine, ja see ei aita, siis saab välja heita.

Ühustati – Rannikus käsitlemine vähendada kahjuks ja varemad välja kukkuda. Rannik on puruks lõhkumud paneli ja põrandat, on klaasi kordamalt vandaalid ja tumi ajal pinke lõkkumud edasi, selleaga ärritumud tumi korda.

Taamendi käsitlemine vähendada neljalt kahjuks ja varemad välja kukkuda. Taamendi istub tumis ebaõnnestunult ja koolivaatlust käib nõudes kooli varandusega.

Kesmi käsitlemine vähendada kahjuks ja ühes teatada vennaile. Kesmi on puruks lõhkumud paneli ja põrandat ja on ebaõnnestunult käsitlemud kaasõpilaste vastu.

Vanaisa, kes on anamuelne ja kõrvale aimud kanalisa paiku, teha nõuniitus.

Sellega oli läbi kavandatud käsimuste arutlemise ja ühustamine.

Nüüd Adamson ütles äldiselt, et on kuulda mõningaid näärnahkleid õpilaste kahte väljaspool kooli, aga et puuduvad veel kavandatud andmed, siis ei saa ta neidega välja tulla. Ka oleksid ta saamd anamõõmõõmõõ kirjeldõpilaste käitumise kohta, kuhu ka nõuni õpetajad on segatud, kuid ta neid andmeid ei saa ta avaldada.

Aga õtlenis siis, et õpetajad peaksid asja lähemalt teadma, siis saaks midagi teha asja ärahoidmiseks. Aga Adamson arvas, et on veel vara õpetajaile räägida.

Lõppes koosolek ja siis õhtu – Saidan kahekesi päevavalgel Tallinna ja kes jääb linna asetäitjaks. Kummagum ~~kui käisid vanem oli ja.~~ Mäng Vilup on paar korda olnud, aga kes nüüd nüüd ~~kumma~~ kumm jäi vanim oligi.

Kumma Kui ta seda saatis, lõpetasin paranditi protokolli märkmete tegemist. Kuulasin ta pilku, aga pead ei tõstnud üles. Mõtlesin – Ei taha olla ta asetäitja ja käsu nüüd määrab. Aga kui ta tegi otsa panevas Kummagi, siis mul hakkas hale ja ma pea langesin veel alla poole.

Kummagum vastu Adamsoni otsa panevale – „Ei, härra Vilup ~~peaks~~ jääb.“ „Nüüd õhtu on Adamson – Mäng Vilup siis jääb asetäitjaks.“ Ma ka nüüd ei tõstnud pead aga vastumd, nägi tundsin, et Adamson hämmastas, teeb nüüd. Tundsin, et peaksin midagi ütlema, kuid ei oskust ei olnud. Lõpuks kui oli juba käes läbi tõstsin pea üles ja ütlesin – „Ramiku ja Vaamendi vanemate väljakutsumine ei tähenda siis enne, kui oled öelnud.“ – „Jah, ma ise siis saadan nad Kaja vanemat järgi.“ vastas Adamson. Samal ajal tundsin, et ei ütlenud seda, mida oleks öelnud ei olnud vel, mis tõsi. Ja nüüd alles tuli selgus, et ära oletsin pidamud ütlemata asetäitja kohustest, peaksin nüüd ütlema ära, samal hetkel, nüüd on juba hilja. Käsimus otsustatud, õpetajad juba kaja minemas. Käes tahtsin kinnitada, ma jäin ootama paja halvata, nagu haaratud, ~~ka vanaja lugu~~ või teatud, kes vanaja lüüsimma ei pääse. Tuleb kaja ja taja on halb. Tunnen, et jälle nii elus kerkib üle pilve, ümbritsevad, millele vastata ma ei tunda. Samal ajal mõistsin, et vaenlasel on nüüd käes parimini lüüa otse oma pihta lasta, kuna

ma ei ole võimeline parcerima. Olen küll kes pisima jüü või täienti
Sinitama vain jääda siiadlaseks, kui mulle pääle vaimustaja
et olen jüüdi. Mu kindlasti ei saa vastu, laben end tapada ja
Sinitama võtan jään jüü alla, kuigi sõdamees kuik ja jüüd
annaks ei võta. Kodus naisele ei ütlenudki, et Adamsoon
nüüd jälle pessis. ——— Kindlasti püüdsin rahustada, aga
samal ajal mõtted keerlevad pron ajada Ema, kuida vaata
astuda. Samal viisil alla jääda, nagu samal ajal jäin Ranale,
Jaaksonile! Teed ei leidnud, aimult tundsin,
et õige oleks olnud kahe vasta säknata, kui Farin oli, ei oleks pida-
nud end leskma teatada! ———

28. II 43. Ö oli rahutu! Kell 3 ärkasin ja kaua
aeg kuulsin väljalt kõlgist nimi nõukogu koolimõtteid.
Kindlasti Midagi selgest ei suutnud arustada. Mõtted läksid sõle käelal,
mis on jäänud ütlemata ja ärisid võimalust, kuidas seda kord ütelda.
Kui kommunist ärkasin, siis olin rahulikum. Siis nõukogu, tuleb
end isegi ees tunnistada kaotajaks Adamsoniks. Aga nüüd tuleb
muutuda aktiivseks, tuleb Adamsoni hakata arvustama.
Ja see nimib enesekaitse mõtet ja K kättemaksuihas. Tuleb hakata
arvustama Adamsoni kavatsus poliitikat. Adamsoni süsteem — spioonid
salajased andmed, kui kuritegu aretus, siis karistada. Õpilase rahuminut
kaitsta alla, sest ta ei jõua ära haida. Tema tahaks, et võimalikult
vähemal oleks kõistuhsiu vähendada. See ei ole kasvatus. Kasvatus
olgu kasvatus õiapäraseks. Adamsoni süsteem on kõrvu, spioneerin
ja karistus nõukogu. Õpetajad koos Adamsoniga kasvatagu usaldusse
ja ta austust õpilaste silmis. Ei ole austata, neid vihatakse, nii
ei ole me enam kasvatajad. Surve, karistused ja kättemaks
tekitab vastuseisu, vastu kättemaksu. Õpilane vaob koolist
ja õpetajast usku, nüüd neid elamata tõukavad. Puhast tõõnne,
austust headmulda ja õunu peab õpetaja ja kool viljelema.
Seda saab usaldusliku vahekorraga. Perekonnas

Kui perekonnas tehtaks nii, nagu teeme Karlis, et mees tagant valvame, mida lapsed teevad ja kuivad kalvsti käituvad, nii neid pesame, karistame! Kuhu jõuaks niimoodi? Lapse perekonnast väljapeitmisele! Ka kool, kurt ainult tobi-tegur välja, karistatakse, ja ka naid ei piima ära hoida, õpi-lasi käändsõna alla saatmisest, ei õhinat õieti. Iv kl. oli seinu oranuline, aga ajast mil tarkusid urgitsime Nii mõtlen, kommunist. Lähen posti ajalehtede järele. Teel tagasi tuleb Adamson mulle vastu Laubaaiast kahal. Meie vahel on kõlnud võõpmelaused. Mul tuleb viha ja põlgus tolle inimese vastu ja ahastusin tast midagi mõtlemata ühes ta poole vaatamata midagi teostamata. Kas ta mu poole vaatas, ei tea. Et ma tõesti oli hea meel päevast. Ka Samal ajal mõtlen, nimed meenuvad, kes õpilasest mõnikord õpetajaist möödavad, ühes viimaseid tähele panemata. Küll on mõtlesi see õpetaja midagi ütelnud, midagi teinud, mis neil ülekohtuna tundub.

Aga nüüd mõtlen, ajast, mil Adamson hakkas klassi karistama, olen ma klassis ära tajunud kõrvaltuleku kuulekti ja olen klassi nagu andnud ühes käes. See ei ole hea mitte õige. Kuhu jääb nn eesmärk? Nn eesmärk oli – klass tõhusa väärt tööst ja tajust. Aga nüüd on see eesmärk jäänud kaugele. See on olnud halb. Klassi kahe põdanud, kui Adamson hakkas klassi näärima, klassi vaenu käes, mitte neid jaduma Adamsoni käes. Jah nüüd tajun, et halvasti on läinud. Kas midagi saab veel tagasi, kuigi saab veel teha kõik parandada ei tea, seda ei tea, kuid katsun. Algavat veerandit astun jälle klassi ligi

i piinan teda sahulõkumalt juhtida aasta lõpule, kuigi klass juba on haaratud.

1. III 43. Praegu on koolis ärevad päevad, kuna on kuulda, et 18. aastast kuni 24. aastani mobiliseeritakse. Selle mobilisatsiooni alla kuuluvad vast käik II kl. poisid ja suurem osa IV kl. poistest. Kaguneis päevas oleva 15. märts. Õpetajad ütlevad, et tunnis ei ole peaaegu midagi teha, täielikpaum tunni aastast pundub.

I ja II kl. on nii nagu see käik tervest ei puutu ja koolist ei puutuja isiklikult. Meie klassos oli käik ilusasti õpitud. I kl. oli Paul Ohtu kodutalus "/E. Enno/. korralikult päris õpitud. II kl. lauseõpetuse "mäsmus. Oli ka näha, et õige palju juba on arusaamine lauselõikmete paistest.

V kl. oli mul kahmunda tunnine „Vahe" /filosoofia-pühkloogia/. Läksin klassi, õpilased juba palavikus. Kui saan klass tõmbab külm välja, jääb vait. Aga kui ilus ja ajal, mil päevasaamatunne märgin tunniteemat, läheb mulle juttu omavahelises. Mida nad räägivad, ei saa aru, aga näen ainult, et kõigil on ees eraasemalised ilmed. Oida istudes Leoni taga. alatab selle ühe lahelise asja, ise naeratab, ka Leok naeratab. Jäsma säab kõigepealt juustesse sammuspot ka asja. Tundsin, et tundi alata nii nagu tavaliselt ei saa. Ka kurjustab, kõnele kuulda ei saa. Oli mulle kaastundlik, mäistsin mende käitumist ja naeratasin arusaavalt mäistvalt. Vaatan Oida poole, see naeratab vastu, tõmbab käed taga. Vaatan minule, ja pool jäädavate tahtlikkus. Aga siis küsivad õpilased: „Miks Teil nii hea meel on, Teie naerate." „Sean teie poolt eile kuulutud, vastasin. Ka Oi Kas ei enam mõtet edasi õppida?" küsitasse. „Enne ei lähe te kuhugi, kui filosoofia kursus on lõpetatud," vastasin neile vastuseks. Klassi ruumis oli vaikne. Kursus on lõpetatud, jäädavate neile vastuseks. Klassi ruumis oli vaikne. Täna on „Vahe", mis teil nüüd just tähtis ja nii jääb „Vaikne", mis sellele õppimisele kroonib pähe." Klass jääb tõsiseks kuigi ma algan

tundi. Loeun J. Härmastel kirjutada tahvlile sõna „Tahe“. See läheb tahvlile juurde poolhäbelikult ja kui tagasi tuleb on veel häbelikum ja vaba kumpaselgi, poeem ülg ees veab end pinki, näeb tõsidust ja naeru, segane ilme. Vaatan tahvlile. Seal on ÕÕ kirjutatud sõnu „Tahe“ mis oli sama kaasõpilase mõnitus, häbelik ja ilmetu vaeslaps oli paiskunud. —

Nüüd siis algasin tundi ja dikteerisin neile kõik mis tahtele alates tähtsusest pähe tuli. Tund oli minule tavalise peast dikteerisin, mis tavaliselt ka vanemates, et õpilased mu mõtteid kirjutaksid. Ma laua äärdest, ei ole palju käsi tõstnud, kahe näeb, et nad mõnest punktist pooleldi aru saavad. Tund oli 4 tundi. Nelja tund oli jäänud V kl. Tund oli eesti keel. Tunni ajaga ei olnud enam midagi rasemat, kloss oli seadnud mulaba ja ma kohe, kui olin päevaraamatusse märkinud „Heinrich Vaenapuu“, lasesin: „Täna tohan teile räägida Vaenapuust“. Ja räägisin. Räägisin ja jutustasin luuletuse kohtudest luuletusi. Tundsin, et õpetajale on loomulikum oma ainet ette kanda peast. Ka õpilastele näib see nii õige olevat. Meie Undeni „Kahte luuletsin ja dikteerisin neile raamatust ja selle kohta tundsin, et ei olnud laamukis, ei olnud vaba õpetaja, vesistorin ennast ja vesistorin tundi. Kuigi nii oli kaeluse, siis oli see ometi mulle, peast räägida on raskem, aga lähedasem tunned end olevat sellele, kes peavad olema, s.o. õpilastele õpetajale ehk ennustajale, autoriteedile, ideaalile.

IV kl. Tundi ei olnud, aga et oli tarvis klassis teatada veerandilõpu hinded, võtsin pinginumbrid, siis läksin viiendasse ~~tunni ajal~~, klassi s.o. maaliõdede tunni ajal klassi ja luuletsin ette, sellal ja minu juuresolekuil arvasin pinginumbrid. See tundub ehk ja nii mõnegi õpetaja pea pajus alla. Isegi minu alla vajus Benita Käärt ola, kui tundi, et temal ka eesti keeles on pinginumber. Ja sain aru, et olen räägitud läbi. Siis õppisin ka teatavasti, et räägitamise on nähendatud kasutuil, Rannikul ja Vabamudil. Kesse kohe õigesti ja küsis – Mõnel, miks pärast?“ Vastasin – Poranda ja panneli tõrksimuse eest ja kaasõpilaste vastu halvasti käitumise pärast. Panneli ma ei öelnud tõrksimuse, vaid vandenõu ja see on ülekohus, on Sakk! Vabamuse mure kuld. Tundsid on, et alates, aga kui raiskate selle vastu, siis pärand ikkagi jääb.“ „Kust on pärand katki,

ma marssan kinni?" Poranda ei ole küll katsu, on aneto kodi
voranduse ja seda teil ei ole õigust lõhkuda. Poranda ei ole mitte sellega,
et teil te anna pussilõõsida märkamastaate. Kui seda teevite siin
klassis hõik 34 õpilast, mis siis olees. Ega panuljõuel maha
ei ole kukkund, ehk te on aneto noidetud." ~~Kas poranda pärast võib~~
~~te ka käitumist vähendada?~~ "Muidu, ineji välja võib heita!
Ega ma seda üsnida ei ole teinud!" See oleks ju imes aneetes, kui
tüis hulgas veid veel rahkem olees!" Vastasi selle pärast nii, et ei
Tahtund enam juudu saada suri süüdlasi. Kas poranda pärast
võib ka käitumist vähendada?" "Muidugi, ineji välja võib heita!"

Nüüd jäi poiss vait. Sõnasõtu ajal küsis Kersu – Kes vättis
minu küsimust üles, kes nõudis minu käitumise vähendamist?"
Keegi pidi küsimuse üles vättima.
Neis ei tahtjuimus isiksikuses ja elada süüdlast.
Õppekaukogu on kinnine. ja nõnda on seal on kaos üle kõnne
ainese. Kes seal räägib, kes süüdistab, seda ei saa te kunagi
teada. Ja see ei olegi tähtis, kes räägib, vaid tähtis on ~~kes küsi~~
see asjus. Miks õpetajana püüdsin õelduse. Võib olla direktor
iseloomustab teid lahemalt, pöördge temä poole!" Siis istus
Kersu pinsi ja ütles peale ta sõnad – "Siis on Adamson!" —
Ütlesin – Seejuures ei ~~ole~~ kuulnud.
Nüüd küsisin Toomingi pahjus jõusi. – Vastasi: "Tunnis laba-
nuda käitumise pärast." "Ei ole halvasti käitunud." Küll olete
an teil juures nüüd nõudnud tähele pandud." Poiss jäi vait ja istus.
Siis küsis Rannik. Vollele vastasi – "Juba teatud loba."
Poiss naeratas ja istus. Kui see vaidlus oli siis jälgimisplaani.
Panin tähele, et paljudel oli püüdlus Kersu sõnade pärast, mitmed
aga noogutasid ½ Benito häält. Aga sain ka nuuksi, et mõne sel puudil
klassis ei ole. Oleks ise rahulik. Pärast õpetajatest ütlejat – Ka tähe
~~Hiiumaal veerand tahtsa~~ Aga mul on kahju, et see käik on läinud. Ma
ei oleund osja niivõrd nõudlemud. Mõtlesin osja nii ajada, nagu oli see mõõdu-
mud aastal. Aga on läinud hoopis teisiti. Nüüd palun teid, nõtsa endid
Kahtlu need, kel käitumise on veel kaos, et ka nendel ei tuleks alla käitumise

rähendamist, ja [illegible] ka mul, kel räkendamist, et kesksel
käitumises nad [illegible] normaalsele tasemele.

On lähenemas kevad, koolitöö lõpp käib, ilm on soe ja elu
muutub värvilisemaks. Võtsin endid kaasa ja valitseja ärsandid.
Enne kui õue jõkats lugeja müdes küünne või end hammustaja
ema vult, kui ema kulega tuletis tõsi hammustama.
~~Oluroid on tõnis~~ F õppimises klass täiesti ei ole oluud hea,
paljudel on puudulikud. Püüdke neist kevadeks saada lahti.
I. klassis õldeis mis I. Teen kaik! I. Reageeris nende mis õel I.
Aga kaotaje teek jäänud aega eelõppimiseks. Ametimõõdukad
ka vanad ajad ja teis saate normaalselt jätkata õppimist, nii on
teil ijast nüüd õpetust lausest. Aga mitte ainult õppimise
kaon pärast, vaid ka isiklaamm kasvatuse mõttes. Teie häirete
ennast kasvas, hiiate ennast püsti õõfa segasta muleedes ajal.

Nii jäämind lõpetamis ja lahkusin. Kuidas jäädmud
tegelt, näägind klassist klam, Taamendi ja Rannit ei läind
W.C. suunas. Millest nad nimu õõsnd, ei läänd aurmia.
Aga näägin, et klam ja Taamendi oli ilmselt nõrkõleris olukoras,
ja mõtlesin, et kesmisel on vahsem sõnidi paale pandud, kui
ta seda oli teemd ja et ta käitumine vahendeti ta enese ano-
maalsest maatus pärast. Praeguni

Praeguni mõtlen, kas tegin õieti, et teatasin nüüdsel hetkel
klassis mainitud paistu käitumise näkendamisest. —
Pidan nagu ikka seinakat, et tegin õieti. Klassi peab näitama
ijga olukorras palest palgeval. Ja nüüd jõuab mõtlemise lõpuni,
et kesmisel käitumise näkendamise oli õige, mul näidata. Tal on võrk poisi,
ta [illegible] ajab saatub oma kõrvane ahviga. Rannit on kõrvalom
ja tunneme vaimse jõuga. Taamendi on ka võrk, aga käigi näit kõlmes
on poosi ja klassi halvimad poisid.

3. III 43. Eile koolis oli jälle pahandusi, mille tagajärjel öösil ei maganud ja praegu veel /. Kell on 11.45 /. olen rahulik.

Nimelt algid mobilisatsiooni juttud rauma klassi õpilaste tarakaalust niimoodi välja. Päris neljandat tundi jäänis L. Rüü, et Ükt. D vask on puruks. Juurikas ütleb, et ka temal nüüsa selle asja tunnis. Viies tund tuli veel 5 klassis. Enne on saabunust klassi, klass rahutus joonis aulale. Jäädvad klassi, oli real täielik vaikus. Vaatan Arakule otsa ja ta hakkab, tunnund näo /. nii, temal on mingi hakkil küll/ ja punnund silmadega — ilmselgi magamata ööpimesi ilmad on ees. Mis teha, mõtlen. Küsida! Küsin. Ta seisab üles ja hakkab räägima. Ag. Arakat ta selja taga Leis aga katab hakata selle ütlema. Mulmet nii Arakat ei, ta ajab vabandab ja ütleb — „Ma ei tea ei osta“. Loen istuda. Küsin Leisi, vabandab, Steinbergi, vabandab. Küsin Rüütlit, on ääretu. Nüüd Tahepeal aga tuleb klassi pr. Vetke ja palub uue välja. Ütleb nii, et neljandas klassis on tuli kustunud, liiklit ei osutud. Samas jutustab vanem Künnapuu, kes pinnis Pindsut, et saada teda tunnistama, kas õpetaja on pannud akadeemi, ja nüüd juba Pindsu klassi. Künnapuu ütles siis, et juba eilsest tunni ajal oli liiklit ärajuhtud ja kindlasti sai tuld palema. Lõpetasime õpe kolmekesi 10 klassi ja jäime 5 kl. ette. 10 kl. oli pime Künnapuu küsis: „Kuhu on jäänud kaptsel ja metallplaadid, mille pärin pomeli ääsle?“ Keegi ei tea, pole näinud. Jälgivalt kõvalatud. Ainult pinkidel olla, ei leitud. Siis valtsi Künnapuu suie metall sulg, selle ühendas paluned ja sai tule. Nüüd sai valgus klassi. Liikleni klassile — Pärast seda tundi jääte üle. „Vastasti paistis kulgest — „Tuleb räägalaus tund „Jah, jääte üle“, ta vastas. Meil Künnapuuga lahkusime ei Vetke ja tundi. Läksin tagasi 5 klassi.

Korjavas ütles Kunnapuu: Pinder tunnistas, et on olnud joovnud.

Lätsin klassi, klassi vaikne. Pinder oli valge ja kõvasti nuttes
suusa. Kogu saamat oli kahtlane. Enne tunni jätkamist
lõtlesin ütles ... rutuusin Kogu klassi ette ja ütlesin:
a pläjatse." Ta hingas ja ta hingäkk tundus millegi
pärs puhtana. Ütlesin - Teie hingeõhk ei ole pärs puhas,
ja teie ilme on mitte-nagunud inimese ilme.
Siis ütlesin - Teie käitumine võimaldas mobilisatsiooni puhtuhele aleto oleto
käitumine segadusse. Tulete joobnud olekus kooli, teostate enneast
Teisi ja kooli. Kool ei saa olla ja käitumine puhtuhelaine järje
kuldne on ainult see olema, mis ametlikult on öeldud. Meie
punduvad ametlikud teated mobilisatsioonist, mis ei saa kahele
jõnele orkesterida ja meil selle pärast see jutt ei ole meelen
ega käitumine koor." Lõpetasin, ei oranud enam midagi
öelda ja lasin tunni jätkuda, käskisin käsitlema
kl. Võsna pere kuuriste teist perioodi. Enne on tegin küll
öra, s.t. kandsin ette klaverpuust, mis Tarvis, kuid tunni
mõnn ja vaba oli kätte. Ma isi ei saanud oodata koos,
ega elamud kaasa ka õpilased. Ette kantud laulud olid mitte
maalpärast. Ma isi ei tundnud neist mõnn ega tundnud neist
mõnn ka õpilased.

Pärast tundi läksin direktori. Seal selgitasin elektrilülitit
lahtemise küsimust. Selgus, et kapsel oli lahti kruvitud
juba enne töö algust ja see tähendab seda see ei olnud nende mõn.
Klassi sünnes jäi see, et kadus kapsel ja metallosane. Seda
ei leitud, see asendus kellegi poolt kõrvaldatuks. Kes? Seda ei
öeldud. Kaasõpilasi - d. ja S. Allman - polnud nähtavasti
mäng. Siis ütlesin klassile - Sündis selge tehtud korda või tuleb

jõljakeitmise nende, kelle käitumist viimasel kooseisul tähendab
kuna nende käitumise võkendamine oli ka seotud elektriülekte küsi-
misega. Noomisin ja ütlesin: Olen ka koolis käinud ja
ei koolis elanud. Ega oneti lähkumist ei olnud. Rõõmsalt
minust, kuigi ei teinud ole. Kaalimeij ja koolinoor oli õppi-
tööd poolt laitud. Siis ole lähutanud see on võtnalt ühe-
taolise vähe. Siinduma sündmuse jõuab klassis —
ta mitu tund tulen kuiv. Ka teie kuulsos ei ole veda ja
ves kaibeks klassi kuiga ent. Paneb kaljo ette kuritahtli-
kule tegudele.

Ja nii nukrales räägimind, ütlesin — Aumam teist siis
nimetist alga osja koalemisest ja kes seal kord kiiluti või
jõuab kuhus väljakeitmine.

Lahkusin klassist. Mulle tuhe järgnes Tambaus, ka alles
ei 1. märtsist saali, kes ümdelt tulemd ja 1940/41 õppis sama
saali IIIe klassis. Siis kui klassist väljus, avanes ta
jõul uue viskap ja seep nimi vaatasid, nuhu läheb
Tambaus. Nii vägid, et Tambaus räägib nimega, nalgendmeeti-
usse. Kus Tambaus ütles: Mäna klassijuhataja! Tuhe ja
nimi lahkuda. Mul ei ole midagi Teiemist selle elektrotsimmeg-
ja koimulemisest olen rahastatud. Lahtsin ja ütlesin — Väga vaalet,
teil ei ole siin osa, olete ainult hakks päeva [illegible] koolis.
Ka Lahtsin õpetajale tuppa. Kui Tefon helin klassi, oleis kõik
kahel poole Vessari: Küsin, kus Vessar? Ja ütlis Teid!
Vahi ja Vessar klassi ja ütles: Mäna klassijuhataja! Ütlis —
Tahtis kiiluti seada kord. Hommes Taamo nuu kiiluti ja kapi.
Nii! Hommekella kohtes olgu valmis. Jah! ei Vessari
vastu. Siis läämel edasi, ütlesin ja lahkusin klassist
nukra.

Nüüd mõtlen, kõik olla ei teinud öeldi, et leppigin ainult liikide teadmisega. Olevat pidanud selgitama liikide arengu käsitlust ja selle siis esitama väljaheitmisega. Samas mõtlen, et vast olevatki. Pidanud ka Pindre ja Aravete käe saatma, mispuhul see oli juba pääs läpp. Sest viimased teadsid kooli, korda, klassi, tundi, et purjus olevat ilmuda klassi. Kui Tamm Adamsonilt ei lasknud mulle vahama tunnistusi!

Samas piiran end õigustada. Ütlen, et ma annab vaja kergepiimi õigustada – Olen liikide, asi tõsine, tahtsin jõnksatada, et seda enam ei juhtuks.

Ütlen, et ta võtku raskem- Jaabun poisid klassi. Ei laidetu väljas. Aga ropsis- Nad ei aidanud, absoluutselt konaleksid mu tunnis. Et kaks saate, siis olevatki pidanud seda teksma tõsta järgi. Aga ohustasin asja jätta siiski Suusma kulga kaaluda, mil ka direktor on kohal.

Närvasin, ärgitas ei lähe, tundides et valmistada ei joua!

4.III 43. Nagu kartsin ära, et midagi juhtub, nii ka juhtus. Ei juhtunud küll kaktapõrget direktoriga, vaid juhtus pahandus 1½ tk. õpilasega.

Kui läksin kooli vaatasin, et klassiliikide aru kaos, kõik on pooldatud ja kuid tõkkistunudest ka klassanjälle kaos. Pärast arvasin tundi tulles õpetajate tuppa pr. Sepp ja ütleb- Mõna Vilms, minge ümid W.C., poisid käivad sauna panema sinna, seal suitsetavat ja võtvat alla juuraseid. Läksin sinna, W.C. paistis täis, aga ei suitsetatud ega ka näinud juuraseid. Ütlesin: Miks kaguneta sina ja ümmistate lõõsamist? Poisid lahkusid. Taamendi jäi seisma, vaatasin pärast lahkustemaja.

Kui ta seal seisis, siis nägin, et paisi näost on väga punane, silmad ebaharilikult väikesed. Ma purjus, mõtlesin. Siiahen üles õpetajate tuppa. Seal [illegible] tasse – „A Noh, mis oli?“ Ei olnud teistkaimist ega jaanist, aga näis, et Taamendi on purjus! „Vello mees, Sepp, G. Viilup ja teised – „Katuse kaale, minge jõule. „Kuhu?“ Vello mees – Siia.“ „Aga kus direktor Koblin ei ole!“ Sepp: „Ah küll!“ G. Viilup: „Siis kaotsteleme!“ ja Toomi Enne tema algust tali kaotsteleme ja ütlesin direktorile, et Taamendi näib olevat purjus- ja et kas või teda siis kutsuda. Sama väitsiteise ka Lahe kohta. „Katsu nad seda siia, aga tulge siis ka ühes!“ ütles direktor. Kutsusin siis Taamendi ja Lahe direktori tuppa, kus siis ütles – kas Sinuga mehed olete?“ Lahe ütles: „Väike olen.“ Taamendi ütles – „Täna koolis ei ole suitsetamist“ ja pigistas Enne ja hunted jälle põrandale kinni. Direktor kaebab Lahet ja peab ema mis Lahte sees juurde. Sama teeb ka Taamendiga. Lahe paistel minna. Pärast ütleb – Lahel oli väheke õnne, aga Taamendil kõvasti. Nüüd tahtis direktor teatada Raamatu ja Taamendi kohta käivat õppeväeosa ohvrist. Tundsin ära, et kõik on see juba, mul on klass söetud korda, klass vaatab minu nii säravalt ja tõsimeelselt vastu ja nüüd jälle noomima. Olen neid kord noominud ja nüüd nad on kord ohvitseride korraldada ja see mis noorukiste Tuhk neile nagu üllatusena, nagu minu poolt äraandmisena. Nad saavad nii enjoi ära et neid noomitakse eilse kaotekste tõttu minu pärast ja et Taamendi ja Raamatu saaletas kuju eilse pärast. Kuid ma ei saanud direktorile seda vastuseisamist avaldada ja nõustusin direktori tulemusega klassi, et seal klassi noomida ja veel kaua paisi naja saata vaenuste jõule. Kui olin klassis olnud umbes 4 minutit tuli direktor ja ütles „Poeglaps siis – pöörake tähelepanu ohvitseri pärjal on väheulatud Raamatu, Taamendi ja Kesmi käitumise kohtule, mis

siis loetles paljused. „Sama koosoleku otsuse põhjal," jätkas Adamson, „saadan Ranniku ja Toomendi kaja ja nad väisad kohe ei nad kutsuvad kooli oma vanemaid. Võna veel siis tulge tagasi koos vanematega." Toomendi – „Ema ei saa siis tulla." „Millal siis?" „Ei tea, hiljem." „Kas kell seitse saab?" „Jah!" „Siis mõlemad koos vanematega tulge kooli kell seitse."

Poisid vaatasid saamatult ja vihaselt meie lahkumas. Nüüd direktor tõusis veel äkitselt kohast ja ütles, enne kui poisid polnud uut lahkumas, : Meil kolm / Kemm juurde arvatud / poissi viisnud on viisnemas" Klassi, õppimise on läinud tagasi, kuid alaealisi palju. Lähutatse, hävitatakse kooli vara, viisutatse elektriseadeldisi jne. Kui poisid ka alati lahkumas, siis ütles – Ega see ei ole veel lõpp, see on alles tõsiseima asja algus. Nüüd on saadud juba valmis sellega, et iseeji jaoks mult tallatse klassi. Läiatse muuseumide jaole. Võetakse kuulda õpetajaid jutte ja siis lastetse langeda muuseolud. Alis Tallinna, käisin direktoorium ja seal ei kuulnud sellest midagi. Iseeji oli kuulda, et keskkoolist ja muidu vad Koolid Täätavad kohe nad algusest. Väit. olla et Tallinna koolides, kus poisse ei ole ja muud ädad, lastakse varem lahti. Aga jutlustesse puutub, siis on nii, et mida seemem lähe, seda ondsemad jutud. Ja nüüd on andsad jutud jõudnud ülaaji. Neil jätel pundub alles. Aga kui olukord nõuab, siis tulab minna Kommunismile vastu. Kui too üna pääsek, see on meie surma. Seda Sõjavägi on meid kaitsnud ja meid tulek ka kaas Seda Sõjaväge seista Kommunismi vastu. Läpeks Raeraja ja Kommondos on poole nimi lahkus. Jõlgimis klassi. Klass vaikis ja kuulas, paljudel naeratus juu ümber, nüüd ei vastud direktori jutu Tõsisele.

Jätkasin Tundi. Naturalismi maailmavaatelise. Enne küsisin õpilaste Romantismi ja realismi arusaamised. Ma ei olnud õppinud: Vesivärvi Antsu, Ja oli õppinud ka vastas halvasti. Hästi olid ära õppinud Teder, Seep, B., Hanniux, Raska Kaas. Näitlesid et osale poistest mobilisatsiooni jutud on mäjunud ja mäjunud halvasti, on nähtud ära õppimise nälle.

Nüüd jätkasin uut, aga ei läinud nii, nagu alles pidanud mõtlema. Adamsoni Jutt ja neid Teisi orjad ?. Õpilaste keja saatuse nii kuuni ajalt. mäjusid ja kajastasid nii kuni nii ka mõtteid. Klass täiesti nii õpilaste kui ka õpetajate poolt olnud täielikus vahes. Tunni lõpus andsin kõrti, aga ei olnud isu nii koosa. Pearl diskuteerisin käis.

Nüüd puutub norremaisse klassesse, siis neis Täistabes, neis mobilisatsiooni jutud ei ole mäjunud.

Vahetundide ajal käid oli õpetajate toas palju juttu kuuluvi sõjaväest mida poistel koosas ja nüüs Täispuhutult mõnedest tõsiasjadest räägiti tõsipalliksest, nüüs nüüs õpetajate käitumisest. Kõigist ühelt poolilt, et kust nad neid saavad, pannis aastas, et Lepassaare kampaniast. Õpetajate toas olid neid Täispuhutud sõnu-palliksi kuuluvad 5 ?. i. P. Nüüs nüüs ühe koja ema Lastele, pol. Sepp nüüs ühe ema vendadeteele, pl. Kui vist vähki Koem nüüs ja C. Rihu vähki nüüs. Oli ühelt! Õpi Klooniga oli nädalat õpetus ja ka õpetajate toas. Täispäeval koolitunnis oli ühe mitmesuse sõnu leidnud ära. pol. lt pärast tunde, nüüs nõtlemis piimuse, et ei tea mõnejuse sündimisterga Adamsoni jälle nüüs vaja tulebb. Ütlen: ei ole Korda, ei saanud õpilasi koos hoida, nelja klass jälle veab kodi ja kohast kiibi ja. Aga aneti eile ei ütelnud ka nõudmise nõudja, nad helletaja. ja ütelnud nendaja. Nüüs olin vaja aktüürsem kontrollida loomise mõtte. Läksin nelistorni Lepassaarele, et ka neid sõnu enam ei nüüs õpilaste, nemad nad Teisiavad koolis nendega kõnelnud.

Pärast neljandat tundi tuli Adamson õue ja mina ütlesin – Juniku ääres, et IV kl. ka Tammemaa on pidžis, on juttusaa ja kuel pehme. Peaks asja jälgi raatuma." Aga Adamson daamks kõrvale piiskama ja ütles – „Praegu varsane eraldub ja ärev oeg, lähevad ääpost välja. Aga aga ta üks purjo aiake. Väiteks Lahk ütles, et iso on nosunisuna väljaratund ja temale andnud Rahvaskuus." Juniku – dahk on Tõnu täis." Adamson – Ah, kes ta üks täis on!" ja Klass on õpetajate toast Tuli Sinna" juurde ka Lahk palu ja mina ütlesin – Adamson hakkab tagasi kiskuma, kaitseb jaoskond." Juniku: „Kui tegudeni ulema, üks ei ole abi.

Tuli kaja ja oli rahulik. Et Mätlein – Kui Toomark klassist jääb aga, paraneb klass. Põhjus ta väljakeelamises on: Aga samuti tuleval üks välja heita ka Pindus ja Arek. Praegu välja heita on jälleki varve. Tuli üks mõttele – heita välja sümboolselt, näiteks ühes nädalas ja tagasi võtta.

Tõna Kaalis oli rahulik. Õpilastel ülesanded õpitud, minust õnn ütelda IV klassi kohta. Ja tundus, et oli hea, et Toomark puudus. Klass oli nagu parem. Puuduvad klassist Vessimäe, Adlej, kes mõnikord ei ole tunnustud end enam õppisele tundida; Tambaum, kes puudus juba teist päeva. Tambaumi kohta arvan, et käis ta niisi pole läinud või ei kahtu minna teise kooli. Sõnakes veel kahel päeval, mil ta koolis oli, ei näinud ta muud kui mõnelisi õpilaste poolt. Ja minu osa oli nendega jagelda. Need olid kurvad päevad.

Tõna ~~ei oleks~~ ka on Tänu sain Tõna 15 kl. Eesti ära anda ja klass oli töö meeleolus. Sama lugu oli ka teistes klassides.

Õpilased ei olnud enam koosas kummutamis ega pahnud ka jaobunud. Nüüdis elu ja konaturte kõrs puuvast oli teistpäeval. Kui mind sellega jaaks.

5. III 43. Kooli vaene. ~~Direktor ei räägi enam õpetajatega.~~ Vuvumisõnad ja kaks on kadunud. Viimastumud päris ei ole enam. Samuti on raiesmik mobilisatsiooni jätnud. Töö on normaalne. ~~Direktor räägib end arvu õpetajatega.~~ Õpetajad arvu rahul teevad. Taasmendi on jälle klassi, ka Tambaus on kooli. Kedagi ei ole karistatud, kes 2. III ja 3. III olid kooli vänaotumud ebaviisakad. Direktor ei räägi räägib end arvu õpetajatega. Õpetajad tulevad tunnist ja ütlevad: nelja klass käitub hästi, ajaloost oleksid nagu unes, päris on nõrgakesed jne. Mõni on jäänud kaks reedast, kes 2. ja 3. III olid vänaotumud. Et näiteks ütles Kamaguun: „Mida teha peaksega, kes 2. oli Pudast ja Maarusta, Kardavad karistust. Orde ütles ennelõunal, et kui kuidagi saaks vältida koristust, oleks ta nii innukas. Aga päris ikka ei saa jätta, sest õhtuks olid klassis vänaotumud vaikus. Arvasin, et midagi tuleb teha. Kui nest ebaviisakalane väljaheitmine, mis oleks vaja nimetada ka karistuseks. Hiljem ütles Kamaguun: „Pärdes küsis: Kui leegitsi nimega, kas siis saab kahe kätte kooli läpuotsmistuse? Parem nimega leegitsi, kui koolist lahendada ja siis pärast enamat mobiliseerida. Täis teenistusse. Leegitsis pimest nest veel ehk midagi saab.“ “ Arvasime ära, et nest tuleb õppeaasta kogu koosolek. Aga õppenõukogu koosolekut ei tule. Ei olnud vedu. Täna ei tule nest ka kunagi. Adamson ei julge ahnustada. Tundub, et ta kardab klassi. Ütles ütles Riis: „~~Kolmandal~~ kes kesknädalal tuli Männiku Tundi umbes poole tunni pärast. Kui küsisin, siis Teie olite, siis kõvasti Männik: „Direktor käis meid kaks korda palumas tagasi kooli, siis läpuxs tulin.“ “

Täna, kui kooli läksin Teise rehe tunni ajal, tõsid korral jalutavad õpe. paisid ei tervitanud mind. See, nagu näen, on ühenduses 2. märtsiga, mõnel mil naersin Pudast ja Arakut klassis. Ja nüüd nad arvavad, et nõuan Pudase ja Arakut karistamist.

Ja mul endal oleksid tunded! Ma pahandate oli ja on – Mitte nõrkemad karistusi. Aga kuna Adamson kaob tahab teist klassida õpilasi karistamast ja nelgandat klassi koos klassijuhatajaga on alati tüütud, siis on nagu kõik teine ebaõiglus parast. Pisi Teisega näeb

nii, et pisiorjadele on ta vale. – Sõnemüünud ~~pisiad~~ juured, saapad, riided, torkurõõtid – neid ta näeb, kui seal midagi ei ole koos. Ka näeb, kui põrandal on paberitükikesi. Aga see, kui õpilased jaobunud, saalis ümbrid, ei näe, ei taha võha, nii ütleb – Nad ei olnud jaobunud. Mulle tundub – Adamson ei kasvata selgroolist, põhimõtet, aru ja õiglust – inimest, seest puhast, vaid väljast poolt lihvitud, aga seest üsna kui õõnest ja halba inimest. ~~Ta ei kasvata tõsiinimesi~~ See teeb mulle tuska ja sellepärast nõu peaks meie vahel kõrd suurem selgus tulema.

Õhtul. – Tuleb mõtelda, et pisinägelus ei teeks minu iseteadvaks, väiklaseks, et selle~~ga~~ ajaks see inimene, et päidale jääks vaba inimene ja õnnis pedagoog. Ons ~~Adam~~ tõhtest konstrukt jaoks ei tähele ma teed, mis viiks mu alla, ei teeks minu kibestunuks – liiseks õpetajaks ja seega mitte austatavaks, vaid ~~kes~~ ainult kardetavaks! Peaksin olema rohkem austatud kui kardetud, peaksin olema rohkem autoriteet, austatud eeskuju ja ~~tõhtetud~~ kui inimesteldatav inimene kui ~~tõhtitav~~ õpetaja. Ei, jah, peaksin olema see, kelles ilu ja headus on liitunud ühes terviknes, ta on isiksuses, pedagoogilises isiksuses. — Aga kas olen seda olnud? Kas eile 2. III ~~V~~ kl., kui raamatuid ~~jaotasin~~ Arnost ja Pindert, kui ~~tõhastusin~~ ja täiskisin? Kardan, et ei olnud. Väimu tähe lähi päike, see tähi sõnad sulun. Väimu kuuj: ei pea näitama, see on ikka taevast tuunus. Olesin pidanud kaunistama. Olesin pidand tundma kahju, mitte tõha, kui näiis klassis puiju õpilasi. Neljandas klassis tundsin kahju ja klots näeiteis minu ja ma väitsin klassi kasvab, vähemalt esialgselt. ——

Tõha on loeskamine mudelale, kahju ja maistamine, on korral püüdmine. Mitte ainult õpilaste suhtes ära pime ~~mu~~ olla, vaid üldse inimeste suhtes. Sellest vaatest ära lase end kõrvale juhtida ka väiklasil inimestel, püüdjal mitte.

Me isp ei tunne oma vaartust ega oma vajaliamust leiatele, vaid teeb suhetes meisse me näeme vest, kes me oleme.—

6. III 43. Neljandas klassis oli naturalismi maailmakirjanduses. Naturalismi selgitamiseks lugesin E. Zolá romaani „Säe-kaevurid" kohta, mille ühe kõrvalosaline – mehed, naised, noored ja lapsed ollest ja täis. Meeste omavaheline kõnelemine esines ka Oma „Kusat". Kui oleme lugenud, siis ütlesin – Streen Käesis. Kui koolis käsitame õpilasi vandeomse poole pealt, siis pühendatel, et kooli kaido kõrvalmal ja raldada tõõstist." Sarve vaatas Toomendi suunas. Kes oli tõõs, ked naeratas näol. Toomendi silmad olid alla laodud, saamti silmad olid alla laodult ka Ramsel. Lärmis tunnis ehmi, aga müö jäi – Oleks olnud parem, kui seda kunst ei oleks ütelnud. Ma ei tahtnud seda öelda selleks, et häbistada Toomendit ja Raamsut, vaid kaiatax mõtles, et kunstiga ei tohtinud sõna „Kusat" tarvitama. Õpilased said sellest aga aru selles mõttes, mida ei olnud! Ja mõnd ähtulgi mõtles, kas oli mu too ütelles pedagoogiline, hea teemal või) ta tõsi halba. — Ja mõnust näidi saab mulje kui halvast iseloomust, moraalipõjost, väärtlusest pedagoogi.

Aga kes teab, võib olla et olengi see! ——

Klassijuhataja tund. Käesiris nädala mõnda mist kohti, olnud mulolukest ja juhtumeist mitu mulgest, et teisipäeva ehtul võib olla klass leidis enese jälle ja saab sellest, kes ta oli varem, ja kes praeguse ka mõnd. Siis ..... troskuselaste võimalusest sundmobiliseerimisest. Nii paiste kui Jüriöölaste Tuju oli halb, punalipp kõrgemini, ei vaimustu See, et Tõõsohustuse asemel võib astuda eesti leegioni, ei vaimusta ka. Ütlesin – 1919. a. olid koolipaisid vaimustatud, tõusisid sõtta, siis enam ei suutnud 18. aastast tõusi hoida. Vastab siis piinlikult pool kõnetsi vaga ise eneses Arved Adler: „Siis oli põhimõte, mille eest mindi sõdima." Paiss ütles, mida käsk tunnetas. ——

9. III 43. Täna oli Paides leegioni vastuvõtmine. IV kl. käisid Paides Kõvorsk ja Veskimäe, V kl. Pindus ja Rande. Nad on vastuvõetud. Algab õhtjõeaeg ja õpilaseaeg. V kl. jõudi täna õna andma kodutööd, aga umbes 10 õpilast puudus. Nendelt ies oli raske, ei tulnud jällegi uut midagi käsida. Töö läheb igapäevaga edasipoole on veel hea seni, kuni ad kõlbenatoni ei tõe. IV kl. peab tüüd õra andma laupäeval. Kas tulevad jõud kokku?

Jaeäraniis kahtlane on nüüd, kuna V kl. tüdrukud ülbe-mõtlejäis.

10. III 43. Õpetajate tuba ei olegi nüüd nii mõnus, kui aimult sellest, et õpilased ei õpi enam. V kl. on parimas, tuleb vaid Rihost, kuust kuuld jagelemist terve tund. Risto - Mairitan teid viisaks kord! " Paisid mäigavad vastu. Risto - Mairitan teid viimaks kord! " Paisid jällegi mõigavad vastu. Ja nii õlevat kaluvad terve tund, jalutusmunnis sagedasti on mõnjatu, võid jalutavad käed taskus, ja teretavad või ei tereb. Näiteks täna tuli alt üle. V kl. usse juures seisavad Pukre ja Sein. Pukre rahuliku teretamisele, Sein aga pööras pea vasakule ja leidis seal äkki väga tähtsast jälgimisvara. Pärast ma ostsin õpetajate tuppa. Pärast nõudsin ma nõtlesin - olevaim pidanud jääma seisma ukse ja aatama, kui kõva ta Sõima oleks vahtinud. Või olevaim pidanud ukse avama ja kõrvale hulgama, et näidata, nagu olevaim sõimand ja kuitu siis oleks ukse poole vaadanud, nüüd seal näinud, mida ta siis oleks teinud. Ma ei ole neid paine küsinud esmaspäeval ega teisipäeval, ei tea, kuidu õpivad. Võõrist nad ei õpi. Õpetajad ütlevad, et ei õpi.

IV kl. on praegu veel korras. Kõvorsk ja Veskimäe ütlesid täna enne tundi klassi ukse juures koridoris - a Kas täna tunnist ora vatta, me õppida enam ei taha, kuid tunnis olla tahame hea meelega." Seevastu näitas, et vaid klassis olla" nõustusin. Tunni teemaks oli Joh. Lüüs Kõrvina peamõtteid. Kõrtlesin isiklikku saatust ja isamaalaule. Lugesin ette "Ei, Emale", "Kõrs Eestile" "Ta kindel meestjumi poole" ja "Kas näitad?" Tundis lõppes just nõnda mõnitud lauletusega, see kaul oli väga. Lüüs mõnionism - Üks kord on Eesti Rüük!"

~~mujs hästi~~ selles laulus mujs hästi. Homme jätkan
Lüsi lõunikat. Õga kavatsen homme tunni lõpus klassile
meelde tuletada proefist korda ja nõudest end korrast võtta, et mitte
ei juhtuks ~~midagi~~ seinast midagi halvemat, et ei tuleks laostumist.
Õkt. ei ole mul õndi enne laupäeva. Õga selles klassis peaksin
natuke rääkima tööde mitte õrbandmise põhjust ja ka muidu sellest
leidlesest, ja ~~selle~~ mis on õudsasti silmatorkav.

11. III 43, Täna IV kl. enne õunni algamist küsib Pannerk – kas Sõõdi
ähtu tuleb?" „Praegu mitte ähult klassis, vaid ülalse vanemais klasses valitseb
raske maksalu. See on mõnitetav, sest lehtedest loeme, et lähemail päevil
tuleb Föö rahuolaste mobilisatsioon, ~~mobiliseeritavail~~ jääb valida
kas minna vabatahtlikult leegionäri või hiljem enamat mobiliseeride föö-
rahuolasesse. Mõned teist on juba leegionäri eksamid, teised ootavad
~~Fähtpäeva~~ mobilisatsiooni Fähtpäeva, et siis õnnistada. Edasi ei tea
me, kui kaua föö kestab sel kujul, kas mobiliseeritavate paistab lah-
kuminega koolist lõpeb Föö või kestab veel edasi ja ei tea ka
seda, millal mobiliseeritavad lahkuma peavad, me ei tea, kui kaua
Sõõa veel õnnestub koos töötame – me ei tea midagi kaugemale
praegusest. See ebaselgus teeb teid rahutuks, teeb teid parüüv-
seõks, elul ja töül nii mõnda laskjaiks. Teie elate praegu vägja ilmetud
ja tahtetud. Õnnestades sellega alexo just ka, kui niidagi teeksite,
mis on vastukäiv ant Teie praegusele õunmatusele, nii mõnda laaknudele,
mis on Fahtelene tegevus, mis on enese kaitsmõdumine, eneses distipliini
loomine. Neil kaalutlusil paluksin, et peaksite ära ähtu. Teiega Fahtis
üksida klassile, pöördude ja õnnistan paaks klassis soovija, et neil
oma päevil, mis meil on jäänud kaasõõtamiseks sel semestril,
te haidutsite kõigest, mis on peelatud, millest päästa teid jälitaks tea
duslik ja mõõgestik. Õga tehke midagi, millest päästa teil onesel jaaks mõna
enesest ebaaruldav ehk halb mälestus. Distipliineerije oma eksamil
teil päevil, et õunnete, et distipliineeritute laksute koolist." Nii
räägisin. Räägimise ajal jõljnis klassi. Klass oli Föösis,

aga tõsine oli ta ka enne seda väärnimist. Mõnede näo ült
süüsi lõbises vaju nimi vari või klk millest tundus, et sõbrunes
nidaski lõhub, lõigub võib valla poolstarvalt kaosa nim Kõnega. See võtt,
see Tähelepanek andis vaju ütles, et jäänimid ei olnud asjatud.
Nüüd küsisin – Kas Soodi-ähtega seoses on val küsimusi?
Palbert – Kas deklameerivad?" ja mida deklameerida? "Deklameerivad" Kalda. "Ei klass ütles tähelepanu Pärtsa ka. "Ja Pärtsa"
"Mis ütlen, kui Kalev kord kaja jõuab" ja "Nad ütlesid"
jätkasin. Deklameerida tuleb vaeva päheõpitud laulud x
"Mis ütlen, kui Kalev kord kaja jõuab" ja "Nad ütlesid".
Esimene laul oleks paiste lugeda "jeldi Tütarlaste poolt.
Võivõd lugeda ka Tütarlapsed, mis sest, et vaeva on see laul
ette kantud paiste poolt", vastasin. Neist arutlustest
tundsin, et minu lahkheli on klassis. Siis võtab sõna
Paunverk ja nõuab – "Kas meil pulliminni ka on või on
ette kandjad ainult. Anna klassi õpilastele ei laba tulla!"
"See on nudis!" arvasin, "pean mõtlema küsimusvälo
veel mõnel vahetunnil ja siis otsustan." Ise tundsin et homme
sest õhtust küll midagi ei tule, punderdab mulda ja ei ole
ka välja kuulutatud, ei tea kaja tulla, sellest valmistuda.
Läpelsin läbisõõkinuid ja lõtsin tunnis edasi teemast v joh. Siim
Lumi Kujundilise Külg." Teemat ei jõudnud lõpule tunni algul an-
nuleeritud aja tõttu. Teisel vahetunnil ütlesin Veerovõ ja Paun-
verkile, et õhtu küsimuse lõikame edasi järgmisele nädalale.
Praegu mõtlen, nimi nüüsjuul kahevahel olen ei ole õige, olesin pidanud
antumm juba otsustama kõndlalt jaatavalt või eitavalt. Ma ise
arva kõhklemisega panen kahtluena teisi ja sõnadan opo-
sitsioni õhtu vastu. Iga nm kõhklemine tuleb sellest,
et ei ole aasta, et õhtu hea saab, kõrtu välja kukkuvad.

Selle aga pundumise pärast peavad õpilased jäämaa veel õhtu. Ära ei ole saanud jätta selle „õhtu" mõlet temas positiivsete väärtuste pärast või mu arvamise pärast, et õhtu korraldamine oleks positiivse väärtusega. Ja nii olen kohe rahul. Nüüd ma arvan enam enne ei ohusta kui esmaspäeval.

15. III 43. Täna pani klass välja ruudulise K. E. Jõõdi auditoorse õhtu kohta, mis peetakse 16. III 43 kell 19.45. Et see õhtu toimuks, avaldasid isa soovi õpilased. Viola: „Nad ütlevad...." V. Nõgles; K. E. Jõõdi elulugu - V. Vessar; „Mu laulusõbras" - L. Kalda; K. E. Jõõdi luule - V. Pammerk; (koorslaulu) - tütarlaste koor; „Mis ütleb, kui kalev kord kaja jäänab!" L. Parts.

Täna oli proov, mis ei läinud kästi. Nõglos deklameerib esimest korda ei osanud. Vessaril ette kanne pisut, palju sõnelist, loosungistatut ilmnes ei olnud elulugu ridamisi. Pammerkilt välja peaks kaudselt, lühidalt. Parts juhtis ja koos lauljat juhtis. Nõglose harjutasin, Vessarit korrigeerisin lähendada, ja ära jätta argipäraseid rõhepunkte ja jäigale valda osad, milles nähtub, et rahvuslik ja üldinimlik ilmnevad kõige kuuletuskaudselt.

Pammerkil korrigeerisin juurde valtsi 2-3 kuuletuse analüüsi, nimelt „Nad ütlevad.." / „Mis ütlen, kui kalev kord kaja jäänab" ja „Mälestused" analüüsi. Näidata vormi- sõnavara, värsi, valtsirütmi, jõu ja stiil- kõne- lause- ja kõlakujundid; siis üldelised osa. Kuidas nad haakuma saavad, seda tuleb homme enne ette kannet veel kontrollida.

Et õhtu rahuldavalt teostub, nüüs on kõik, nüüs on õpilased väidavad enesejuhtsoolset jõudu, mis peab neid ülendi üksi vastu laskumisi hoidma, mis proovija nii üldine tüüpib olema.

Punujaid on Koolis praegu rahvaste - IV kl. punides 13 õpilast. Filoooofias oli klassitöö. Aga nii töömaldon ei poremõnni niisugusel rädalal.

IV kl. punides ka ole tõenne õpilase, aga klass muidu on vormis. Kes punudvad, need punudvad; kes on koolis, need õpivad. Mõõdunud laupäeval, s.o. 13. märtsil nad jõdid ära andma kodused tööd. Ja andsid. Laupäeval tunni algusest kuni tööd lõunale nagu ei ole veerem olnudki. ~~[illegible]~~ Nii siis olen neid õpilasi natuke tundma saanud.

16 Teemad filosofias: I rida: Impulsiivsed aktid.
Psüühsed faktorid
Karakter
Vahe
Tahtelise akti elemendid.

II rida: Isiksuse struktuurist
Sihilik tegevus
Isiksus
Temperamendid
Motiivid vanfleist.

16. III 43. Tänane päev oli harilikust mõnevõrra sisukam.

IV kl. õpetasime võõrsõnadeid ja kl. juht. õpetaja Aug. Kitzbergi juubelipäevast, et õpilased õpiksid neis teoseis realistlikum stiili. Õpetaja küsis ja tundsid mõnigane on siin realistlik stiil - tõsine, asjalik, kohati kuldse naturalismi, teos ise asjapärane kõnetoon -, ja küsis ka Kitzbergi stiili - humoorikas, illusoorne, realism ja romantika põimunud ja vaheldumisi samas lauses, on puhapäevaline. Seda pidin tegema, et nad kirjandusteoseid oskaksid ka kirjanduses.

Enne tundi s.o. eelmise tunni ajal käisin ära Vesse ja Pammuse veskadel ning Pärtsi dessa metsavahi, andsin neile juhatuse õhtuseks ettekandeks.

V kl. oli klassitöö. 5 õpilast kirjutas: M. Under'i luuletuskogu „Sonetid", Kaksnõõtlikku M. Vinkmanni luuletuskogu „Kuuvikerkaar" ja A. Adsoni „Hengepalanga" ja Tähtsaimat A. Gailiti loomingust.

II õhtu: Koorsoolikava M. Under liitmika kohta, M. Visapuu esimene lauluperiood, A. Adsoni „Vana laterna" ja Jähkämust M. Metsanurga loomingust.

Kuidas nad on esinejatena, mul ei tea, kuid usun, et oppimid olid korralikult. Käisid piinamisi nad esinejatena, nõrkused leiavad selgitust.

Õhtu algas Hillem Nõgese poolt ettekantava luulelõnga „Nad ütlevad..." Nõgese deklameeris vähemalt gümnaasiumis esimene kord ja deklameeris vähemalt [illegible] Ta käsi kõlas pehmelt ja motoorikalt, duges selgelt ja ka õhutatult, näiteks read „Nad ütlevad mul palju, palju...., „Mul elab Eestis usku, loodust ja õigust...." ja „Ja kui need head ja halad pole...." Kõva „need" oli tundmatult rõhutatud. Puudusena jäi tunda vähene hingestus ja sellest tulenevalt väike hoog. Järgnevalt astus ette Väino Vessar ja lõpetas K. E. Söödi elutööst. Kõne oli enamuses õpitud pähe ja oli kõlas umbes 15 minutit. Kõne oli enamuses õpitud pähe ja oli mõtte poolest selge, mõjuski ka koguni ettekanne arenes tehniliselt. Paiku oli tehniline, üldjoonelõsena. Lõppu tundus mitmetuna ja väga rõhutatuna. Ja ei näinud tunnet kuulajaid, kuid ta andis hea pildi K. Söödi elust järeldest. Ja kõva jõule oli lõpus nagu Söödiga sõnavenemist tunda algus.

Nüüd astus ette Ilmar Kalda ja deklameeris „Mu laulusõstas". Kalda lugeb temperamentselt, hoogu ja tehnikat. Näiteks kõlas õõtsukas „ Sel on tõvad punased kui veri,
Sel on laul kui leeris tulnud....
„ Minu laulusõstas — minu valu —

Pärast viimase salmi kahes viimases reas väheneb, õõtsuvad kaotus pingsus ja sellega üldiselt ka väheneb deklamatsiooni [illegible] Tundus, et ei olnud kõik läbi mõeldud ja läbi harjutatud. Selles tuleb anna nüüdi, kõik harjutuses tehtavaid peaeeskujudelt kuuldeklamatsioonis,

et ta ise annab parima. Aga ta ettekanne jaks mõistatus, et kõigetest ja oli nagu graadatsiooni ära osta. Nüüd

jõgnes Vaike Paunvere „ K. E. Söödi luule".

Algas Paunvere esinemine „ Hea-õied !" ja !! Pidevmuutuja ja lõpetas valikrohuga „ Kogutud luuletused." Ettekanne kestis umbes 15 minutit. Selle ajaga ajaga saames ta minu arvates päris ülevaate K. E. Söödi lüürikast, nagu me saame enamiku esimest ja teist perioodi. Ta lühiloeng lühidalt kolme luuletust ja lõpetas K. E. Söödi kõige kuulsama luuletusega. Ettekanne oli elav, vähe ärritatud toonis, aga hinnega. Tähtsamad kohad rõhutati punktiirjoonega, kuni ta kaalule panemi pleekis tuli. Jättis hea mulje ja jälle üks osa korjamale graadatsioonis.

Nüüd astusid ette lauljad - Aili Kaibald, Laine Kalda, Rauha Käär, Benita Käär Selma Mammik ja Valve Kimmel. Nad laulsid kõik laulu - „ Isamaale" ja „ Lõoke. Mulle tundus, et laulsid hästi ja nende hääled on puhtad, kõlavad ainult sulavad. Tundeti vaimselt ja tardunult. Kui laulud olid läbi, siis algas nagu õigati apoteoosiline ja oli K. E. Söödi kunsti eelviimane tõeline moment. Ja lõpuks tuli ette Laine Porto ainult ühe „ Kui Kalev kord koju jõuab..." See oli Söödi - ehtsa õnnestunud minin pala. Esiteks oli laul ainult õnnestunud ja ka ajakohane, teiseks Portsu lugeb ka aatometult hästi. Mõtted olid esitatud väsimused ja pool pärenimi oli leitud kõigimustele vastuste toon. Iseäranis tundekullone oli ta eelviimase ja viimase salmi ettekanne —

... Siis näita sa ida ja lääne poole
ja anna rad korjenka saatuse koole.

.... Siis õpeta, et andale elad ja õnn
ja kodu sulle kallim kui miski mujn. —

Ma laulan kaasa, pisarad silmis.

Kui viimane ettekanne oli läbi, siis kõnelejaid ~~nagu lõputamatult~~ väsimatult istuma ja ootama. Kuulajaid valdas magus tardumus, nad lüsmatult vahtisid ette ja tahtsid ise kuulata, mäha. — Lõpuks seisis üles ja astus ette poole, ah viimad mälemad kodid vaatajad küsinalt nii ja otsa — Veel? Ega vastanis tummalt küsinaile, soovinaile pilkudele — See oli kõik! Nüüd olles täiesti õpetajad ja õpilased pinkidelt nii nagu nad ~~ise~~ saalist välja! Kohe õhtu kestis H/Sõnumite kuulamine? Vastus oli lühike, kahesõnaline — Väsimise kunstist! Ja kuulsime K. E. Sööti laulmisest, kuid ka tüsimise ettekandekunstist. Oli ilma ülearuseta, ei proua ega epilooge, vaid ainult asi ise, nagu välja laigatud, ja raiutud, nagu muidu maalimises esitatud ja siis jälle eest ära raiutud. See õhtu ennustas, kuna ei juhtunud segavat joont, vale tooni: kõik oli kooskõlas — õpilased ise olgoid, lapetorid, ise täitsid koha, ise kunsti tõlgendajat osas. Oli hea puht teoreetilisest mõttes, et meie aja üksi teine õpetaja Sõna ei rääkund, ega olnud kohe tundumud komplositsioonilise ebakõlana. Teisest tundis nüüd nii selged kohe hea järjekõ - paremale järjnes veel parem, kuni jõudis lõpus kulminatsioonini nii nagu kui ette kandes. Ettekandjad käisk, noored, föried, isemoise värsinaja käeks ja ühtlaselt intellegentse ohuega. Seal kõik Neljandast vaimsest kahaselt näha ja fafaatsiidlik, lüüslikapuhas. See kõik kokku andis parema kuulajaskonnale tõsise kunstilise elamuse, mandinga, millest lõpp ülemeelsuseta, mille lõpp tuli ilma elamust kärbimata tõpul. See jättis ülesa ja põdulaseva mälestuse õhtust ja ähkas kaduma hiiumaa veel teiste mõnusate õhtute järele. ———

Nende on kõige teostamid nii saasi, nimelt ajal, mikaelide lauspuste päevil kõda saate piiralt, mis nagu

pidin laostumisele, mille tõttu, "ütlesjuudvat, puhtaid elamusi pakkuvat ja õilistavat. Kasvatus peab kasvatatavas eneses ~~on~~ leidma jõude, mis neid endid, s.o. kasvatatavaid viib üle ja edasi. See õhtu kujunes nüüdsaeg jõuks.

20. III 43. Täna on 10 kl. klassitöö eesti keeles. Kahelt esimeselt tunnilt puudus üle kümne õpilase. Nii tund oli kahva. Sellesse tundi olid mitmed juhtumid tulnud, nii et tunnist puudus ainult neli õpilast, need, kes muude asjatundi või on haiged.

Klassitöö teemaks oli: I veel - Naturalismi maaluskujundamas.

Juhan Liivi lühiloo peamotiivid.
A. Kitzbergi tragöödia "Tuulepööris" kompositsioon.

II veel - Romantismi ja realismi antiteesid.
J. Liivi lühiloo kujundilise külg.
A. Kitzbergi tragöödia, "Tuulepöörise" tegelased.

Nüüs kaunvalesi veel kahe teemat 45 minuti jooksul täitsa. Nad suudavad seda teha ainult nii tehnilisest, kui hästi valdavad ainet. Nad valivad teemad vasta nurivamata, sellest jäetakse, et õpitud õppimud nad on.

Viienda tunni ajal s.o. klassijuhataja tunnis andsin neile "H paranduse tagasi. Teemaks oli: „Ilmamaa kui kõhevera, kallimaks kui kullakoormad tuleb tarkus tunnistada", „Oma maal õitseb õnn, kodu kasvab kasu parem",

22. III 43. P Sürid on Tööteenistuse Rahumeie Komisjon. Posid läkevad enamus Tooteenistusse. Lõpetajad lõpetajatelt ärasid. Nii on IV kl. lõpetajaid läinud kolm poissi ühelteistkümnest ja V kl. 24 päevist oli lõpetajaid minejaid ka kolm. Teised jäävad tööteenistusse või aujalo.

V kl. täna 34 õpilasest oli koolis 10; IV kl. 35 — 4 õpilast. Ühtegi ei ole aldaf lõpetajaid koolist.

Ühtegi ei tööta. Küsimuse on nagu piinlik.

23. III 43. Olen oma IV kl. töödi läbi lasknud. Sõnalt ei ole viimati töö alla helje, viisi on mõnel kirjutatud. Mulje on, et õppetöö olen nad pannud. On neid, kes sõna-sõnalt on oleku kirjutanud, mis olen täitnud. Nii tundub, et õppimis on ja piinamise poest neile jõutuda on pannud neid vaadelnud samuti pahe tunnetus ühendab. See on ka nüüdsi. Jääju neile teeji nõudest koolist et midagi nii väärtuse tuleb. Tuleb neid ehk nagu tuleb.

Vanast ajast pedagoogiline mõõdus, et see, kes ladina keele mudakõn õppinud on ülbe ilme ette võluniistatud, et see on muidu kõige tegemo. Uuem pedagoogika on selle vastu võidelnud ja ütelnud, et ladina keel ei arenda üldintelligentsust ja et sellest ladina keele osmes ei tähenda et inimene oleks arenenud rohkem kui see, kes ladina keelt ei ole õppinud. Ka minu ühe uuema pedagoogika teinevahal. Täna aga tuleb mõtlen, et tal ladinaisiide näitel oli siiski omajagu täit. Ladina keele tunnistuse küll ei arenda üldintelligentsust ja ei arenda inimest rohkem kui mõne teise aine õppimine, kuid ühes oleiselt õigus, et õppimine, põhjalik õppimine ja omandamine, omandamise omaette on inimese kasvades, millel koolist õpilane saab. Kes koolis on olnud suutelise õppima, on osanud midagi täpselt omandada ja see on siis omatelise ka elus midagi ette võtta ja läbi viimas. Koolis tehtud töösse on laadud harjumus, on kasvatud midagi omandada, midagi õppida, on kasvatatud endu nõudmisse, et kui ette võetakse, siis ka see läbi viiaase. Nii siis nõudmine et õpilane midagi täpselt ja kindlalt midagi omandaks on suure tähtsus õpilase suhtes. Õpilase täpsed vastused täpse omandamise on õpilase suhtumise elu nõudmistesse elu poolele. Ka koolis on palju Tõnnis täpselt ja kindlalt omandada.

24./III 43. Täna oli IV kl. klassiõhtu. Mind aib koolis ei olnud ja mulle oli kutse kaja saadetud. Täna pärast esimest tundi küsisin V. Vessarilt et kas õpetajaid on ka kutsutud peole minu. Ja vastas eitavalt. Siis selgitasin, et oleks soovitav neid kutsuda, sest oleks natuke erinev eelmisest õhtust, oleks sellega laiemal alusel. Õhtu iss on ka tähtsam eelmisest, on ju nagu kooskäimine lahkujate auks. Soovitasin tal küsimust kaaluda klassijuhatajaga ja klassiga. Järgmisel vahetunnil teatas V. Paunverk, et on otsustatud kutsuda veel õpetajaid, kel tahtsin tunde klassis - H. Kinnapuu, L. Riis, K. Juurikas ja Silvi Luukas.

Õhtu algas kell 19.30. Saalis oli punane ja rohelise valgus. Õpilased olid kõik koos peale daamide Sõnajala. Ka Luuli Laanda. Kahad olid määratud õpetajaid ja ka õpilasi. Laual nimekaardid ja nii ei olnud sedavõrd [illegible] nurka Türkismist ja õpetajate lähedusse kahtade tühjaks jätmist. Mõnelt poolt istusid Luukas, Juurikas, Seep ja siis Jürisaar, teiselt poolt - Adamson, Riis, Kinnapuu Veskimäe ja siis Jürisaar. Õpetajate vastu laual ei olnud, ja nii siis vaade sauli.

Algul [illegible] Algas Linne sõnavõtuga le osavõtjatest lauldi a Kui Kungla rahvas. Laud oli kaetud vai- vorsti- juustu kibibadega, kurkide, pirukate, nullbiskviitidega, waffsvaiade ja kupsistega. Joodi õlu- morss. Laudu kaunistasid lilled. Õhtuvara ette kandsid ol õpilaste kapell K. Rannik (klaver), O. Ojo kitarr, V. Niklus (mandoliin), H. Taomendi ( ).

Ette kande järele mindus olemise ekraanile. Vahe aja järele laulis Tiibastest seerstett, siis M. Pajula ja V. Kõnneli duett, siis H. + Juli pikem vahepaus. Päris lõpus jalutasin

Õpetaja päevik.
(järg).

rebetati kahti, veeldi. Kui õpilased tulid tagasi (õpetajad kuuajapu
ja Riis olid lahkunud), siis rahvas seisis ja ütlesid: Oleks ainult Viljandi,
seal külastasin eestlasi Saaremaalt, kes läbi Soomi Venemaalt on tagasi
tulnud Eestisse. Nende tagasitulemise mulgus on ka minu vend. Vend juttu-
tas sellest, mida tema ja ka teised on läbi elanud momendist, mil Kuressaarest
lahti kisti ja Venemaale viidi, momendini, mil tagasi jõudsid Kodumaale.
See, mis ta jutustas, oli uskumatu, kannatused, mis neil tuli läbi elada
Venemaal, olid ülbimielised. Kuni 1941.a. oktoobrini oli neile elu
leigiläbedalt tahuldav. Neid koheldi poolelt sõjavälelastena, oli õppuse
ja töö tahuldava poole. Oktoobris nad saadeti Kotla lähedune Ozmu-
välja ehitama. Seal muutus elu tunduvalt halvemaks, töötöö nõrjumus.
Halbade elutingimuste tõttu ja nõrja toitluse tagajärjel juba palju inimes-
tesid, nõrkesid, surid. Siis detsembris saadeti nad Arhangelski
Arhangelski metsadesse. Sõe aeg oli ängstav ja hirmsasim. Niinid
nad töötasid palgalistena tüxiköös alusel. Parim töölisi sundis
kuus teenida 60 rubla, aga töid, mida neil normaalselt osta norsin
kuus vähemalt 800 rubla kuus. Töid päevase töö kaotnes leivast (800 gr.)
ja supileemest. Järelmalt enamus ei suutnud päevas teenida nüpelgi,
et miinimaalset töidunormi välja osta. Palju nõrjemad, kelle teenistus
oli väike väga väike, müüsid oma päevasest normist leiba, et nii saadud
rahaga järgmise päeva normi välja osta. On arusaadav, et nende sure-
vendade jaod nõrkes päev-päevalt. Palju suitsumehed, et nutsa hankida
vahetasid suitsu leiba vastu. Ka nende jaod nõrkes alatoitluse pärast.
Rüetus oli väga, see, mis keegi kodust kaasa võttis. Külma oli kuni -45°C.
Umbes kahekümne metrotööde järele selle laagri 800 meetri, kus ole
vend, jäid järele umbes 400 meest. Teised kõik nõrkesid, külmusid,
surid. Sõe Nõrkesid, surid need, kes leiba pidid müüma saha
vastu või suitsu vastu. Vastu pandi need, kes ühiku tähele panu ja jäus
kaotades selleks, et saada süüa. Ütles vend, et õudne oli õhtuti
metsast laagrisse tulek. Jubedaim ja õudsaim oli see, kui õhtuti väsinuna tuli metsast
laagrisse tulek. Siis oli teadmine et kui müüd nõrkesid, siis jääd, sest keegi sind
enam ei korista, ei aita. Keegi tagasi ei saata, vaid ainult otse ja mitutarvas edasi.

See sõjaaeg lõppes 1942. a. märtsis, mil laagrimehed põdi Sverdlovski, kus oli formeeritud eesti väeosa. Mehed asusid eesti väeosas. Sverdlovskist, pärast väljaõppust, eesti väeosad 7. 2 diviisi koosseisus Leningradi. Meestesse tuli uuesti usku elusse ja loodus kadunuile pääsemiseks. Moskva kõlamaat (Moskva all) mõnel pool jäamaskide hoorand eesti väeosad jalgsi Leningradi tulema. See piirkond oli soo ja. Kõik oma varustus tuli veljas kanda. See tee oli raske. Roodu, mida nend juhatas, ja neilles oli lähtekohas umbes 110 meest, jäi järele umbes 60 meest. Kõik teised lumeväljadel väsisid, nälgisid, külmusid, paljudel külmid jalatäid ja jäid maha. Vend üksi, kuhu oli Leningradi üle Suure, sest Leningradi arvasimal on kas surm või pääs tagasi kodumaale. Kodumaale igatsus, pääsmelootus hoidis ülestal. Olid ähmastamud kas või põlvedel roomata, kuid maha ei jää, vaid ise pingutasid minel Leningradi, kust tagasi kodumaale. Et kes surma Leningradi või pooneda koja — see hoidis püsti viimse veeni ja teisi aitas. Kahmatut võõrdust — Vaid Võõrmaale jäädagi, seal surma vededa, pikkadese pimedasse surma — et võõrsil kaalumidagi. Nii vaeq ja pingutas tõi need mehed kodumaale kas või põlvedel.

Sõna on 15. kl. õhtu. See õhtu ei ole tavaline, see on lahkumisõhtu. Varsti pärast seda õhtut lahkuvad nõned meie hulgast ja sõidavad Eesti leegioni, kuhu teised lähevad töötamistesse. Nii lähevad päevid välja kodumaa tuleviku eest võõras maapeal laagrimaja või töötab-tahtidas. Nad lähevad ja usuvad, et nendad õnnistajana ja nõuavad õigusi oma kodumaale ja ennetõõtajaid, mis ära teenitud. Me tahtsa mahaolev ja isesõõnes on näidus, mitte saamatuks. Iga mitte ainult võõrjaid ja terveid ei oota kodumaa tagasi, ka kaotajaid, vaesinuid ja haigeid. Kõigile eestlastele on ainult üks hüüe kodumaalt — tulge tagasi! Tulge tagasi pärast seda ükskõik kus te ka ei oleks ja kes te ka ei oleks.

Tulge tagasi ka need, kellel käärsil kulda naelab ja süda maha 6,
ja tihendage siin. Siin, kodumaal asutage perekonnad ja looge
kodud, sest ainult kodumaal on teie koht ja õnn. Tulge tagasi
Kas või põlvedel, ainult kodumaal peanete ja elate täisväärtuslikke
elu inimestena, ainult kodumaal saate sirgelt päikese poole tõusta,
rahad, isasseisvad ja ahned, nagu inimene jumalalaadselt on.
Ainult kodumaa päike on te õige päike, kodumaa muld
Sõjas õige tait. Kodumaa - see on teie, on meie rahva õige
õnn. Tulge tagasi! —

Mida nimetist oli nii kõne jäänd Suur raikus, nagu pähklis
raikus? Kui oli nõeldud ja laiendud, siis tiitarlapsed altarnari alge-
Jüd - Eesti lipp. Kuni Kiole haaras laulat kogu klass ja lauldi
Siis lõpuni see võimas isamaaline laul.

Pärast nii kõnet vaibi algas selts-vaadlus osa. Ma istusin vaikselt
ja vaatasin pealt. Mu juurde tuli Paunvere ja esitas küsimuse Küsi-
musi. Kuhema oleud kohta. Siis tuli Käraba, kelle vend ka mobil-
seeritud ja küüs, et ega juhuslikult pennart teada võiks, ei
kulund. Siis tuli A. Seep ja nõudma kuulata mu jutte Kärajõe
ja Eesti kiirimust. Ega klass oli nüüdsel ajal väga nõnnus ja indiümne.
See oli minu meelest esimene inimene alla sel klassil mu nähes.
Tundsin, et klass on varmis ja distsiplineeritud. Ma olen klassist
midagi saanud, teatanal määral ama saba - nõtleria.

29. III 43. Sõnane koolipäev möödus klassides väikese tegemisega, välja arvatud
I ja II kl., kus oli laastöö. IV ja V kl. õunuid kulusid deklamatsioo-
side harjutamisega. I kl. deel. Narits kaitsendi Rkb. kõrikese ramaa-
rist „Nimed marmortahvlil", rahalt, kus Rhes oma mõtma mõb
mõnaseesse laheingusse oma Valga vallatamist, kus ta lõtlaselt saal
kaaratas ja lebab kuni õrasõõdumiseni äkes talutoas haigetoodis ja
kuulel Väärenilt, et sõpralaste abil on ka Valga juba vallata-
tud ja et kodumaa on vaenlastest puhas. Narits laeb halvat-

ebaselgelt, üksikud häälikud ei kosta, sõna lõpud või algused jäävad nõrgasti kuuldavaks. Aga see oli Adamsoni lahtine, ja Narito et Narito deklameeris ja Narito ise tahtis ja teatas, et nida deklameerib.

10 kl. laeb Väino Tambaus katkendi August Gailiti romaanist „Jäade maa" koha, kus vaikelt kaaretud lõpmis Paap Meeme peab surmaeelset kõnet oma allasale sõdurile Martsu Jaak'i ülle. See katkend on parem, kui on vastav katkend Kivirähi teoses ja Tambaus laeb ka palju paremini. Selle katkendi deklameerib paremini. Ilmi Kalda laeb Juhi-Düsi lauluteose „Kas näitad" väl ei ole laul vaid peos. Linda Porto – K.-E. Söödi „Kui kalev kord kaju jõuab". See laeb väsi. Nii arvatavasti.

Õhtul kell 19.30 algas üle Gümnaasiumi-ehitis Eesti laeplõmi ja Tööbeenistuse süsteemat ennis. Ohtu kava: 1. Avasõna dir. J. Adamson. 2) Deklamatsioone: a) katkend Alb. Kivirähi romaanist „Nimed marmortahvlil" – E. Narito. b) Juh. Düsi lauluteos „Kas näitad" – L. Kalda. c) Saalolaul – I kl. õpilased Laavet. d) Klaverisoola – II kl. õpilane Rull. 3. Õpetajate esindaja sõnavõtt. H. Kümnapuu. 4. Õpilaste esindaja sõnavõtt H. Salu. 5. Kapelli etteandeid – 10 kl. poisid (Ramm, Oja, Tamm ja Niflond). 7. Sekstett – 10 kl. tüdrukpoised (Kaibald, Kalda, Kärner, Käär, B. Mamm ja Kümnek). 8. Deklamatsioone: a) katkend August Gailiti romaanist „Jäade maa" – V. Tambaus. b) K.-E. Söödi lauluteos „Kui kalev kord kaju jõuab" – L. Porto. 9. Lõppsõna – J. Adamson.

10 Allslaul „Üle Eesti".

Õhtu kalviniat esad oli M. Tännasmm ja Ü. Salu kaned.
Tännasmm ütles, et praegune aeg kahustab neid paljuks kahustab loo-
kuma paljust. Kui rändurid Töökoosi majale, Sarvamaale eks
ole neist üks seal suurem mudes käi meil ja eks üks Tule
ööma nõuma, kus neid Töökoosi sahkem rändurse ja kus neist
on sahkem kom kui üks. Õpilased pistsid kähima ja olid
märvilased. Ü. Salu jääkis väga segaselt ja ikka kordavalt
Tööniles- Teadke, rahvas raatab Teie ukseaega. Teadke, rahvas
elab Teiega kaasa, teie töömude ja muredega. Teadke, teie legio-
nöörid, ote teie olete rahva aprkus, olete rauhnid jõe. Nii et
Tõne oli ebaselge. Tema isa ei ole Legioni ega Tööleegionäre
mineja, vaid Te on astunud vandleeteenistusse ja praegu ametkaga
Tüürel. Muidugi poreen eks olnud, kui Salu asumi oleks jääkumid
mõni noorem, mobilisatsioni alla veel neitte kunlus.
Ni saanitasin Adamsonile, aga ega see tõsiolukest aru saa.
Adamsoni enda tõne oli tagasihoidlik, mõnesõnaline nii avamus
kui lõppsõnas. Seejärel Muide aga oli ettekannete on gradatsi-
oonilises järjes. Esmne esindajate sõnavõtte ettekanded olid näite-
vad, pärast sõnavõtte Tuljavaimad, järsva jäu ja kõva. Paiste
kapell jäi tõmbas, Üüdrukute seekstett valus, Tambaurilt
laetav kõlavad Tõj pihelik-pidulikust välestuse vabadusajast,
elustes surmu ja pani jääkima graniidist mälestussambad, Partei
deklamatsioon mõnes kuulajate ööunale ette kuulus meie rahva kurva
ajaloo ning kõjutuselugusega. Kõne nõmme ettekande ajal valitses saalis
absoluutne vaikus, mis iseäranis Partei ettekande jõnks veel kaua kestis.
Adamsoni lõppsõna oligi lühike tänujoon ettekandjatele ja eriti IV kl., kes
oli õhtu peasisustaja. Sel'ahtul istusid ka maavanem H. Lipp ja inspektor
Enn Salumaa.

Pärast ettekandeid oli selgroandlik osa. Istusin saalis täiki aega, ja
kuulsin Salumaad ja järgisin õpilasi. IV kl. naeramad ja nanemad vahid
ümmutalt osa Tantsudest, kuid IV kl. esinemes istus kaas, vestles j.
naaflas, Tantsijaid nende hulgas ei olnud. Kui perekandlik valss tuli, ja
astus nn. juurde Aleksander Kalda, kellel deklamatsioon kästi ei läinud,

Kes unustas kiss salmi viimast värsi, kes nii mõtles, salmi mõtet
välgas, isa toa Tasakaalust välja tekitanud, ja kellele õpetus selle salmi värsi
ette jõuluõhtu, mil õpsis, et ta nüüd nagu täiskasvanu lõpetas kohale,
pani see mulgust ära vajumast värsse piirdeõnne ja oma täie selgusega
ei olnud ükski ujunud ja pahus nüüd taltsima. Nii palju siis
taltsis ise ja taltsis nelja klass. Vanker ajal õpetas ja kaldus,
et ta oli tahtlik, ei kaotanud tasakaalu ja sellega ka pääsis
eksame eksamite täiolekust nurjumisest.

Eriti õpilased taltsisid koolis. V kl. plekad - Kaljo-Sarmajõe, Klaudia, Mutt, Soosepp, Väinepuu ja Baisid vast
ekaalsus, Väin. Tulin õhtult kell 22.30 kaja. Vennid jäid
siima.

30. Enne ol õpilaschta olgust oli Appendiksis koosolek, kus
ettekatet Randele ja Pikdusele ja välja anda Gümnaasiumi lõputunnis-
tus, Kõrvaski, Veskimäel IV kl. Kaasas deaskis II kl. ja M.
Aabe I kl. Kursuse lõpetamise kohta teenistused.

XI Õpetajad toa seina raiskelt ja ka ja kõvasti kahe viimase
deklamatsiooni jõulumaja all. Kiisk M-Mürk -, Mis täna
Viilup on nii mõtlik?" Vastan - Olen veel viimasto deklamatsioo-
nide jõulumaja all." Jah, Pasto isäsama, ta ekstaasi oli
dramaatiline, ta sõdinne avaldas suurt pinget ja häälepõnevust.

30. III 43. Kegionäride ärasaatmine. Enne Eudmin klassis
Tunnistused käte Kõrvaski ja Veskimäe. Mõlemi - Kõrvaski on
õppimises väga hea Veskimäe hea. On kahju, et teie õppimine
jääb nüüd poolele. Te läheb võitlema ende ja Eesti päästmise
tulevikku pärast. Usume, kindlasti naasmi, et Eesti päästmise
nii praegu küll veel sõjaväljal ei ole, saab vast tehtud
päästmi ja siis ema päevase tulevikus valjaspool Tallinn Tartus
nimi jätkab õppimist." Tüdrukud nuuksid eraldustult.
Viimane tunni ajal teine kord läks sandistajaneks saatma

leegionäre. Jaanus oldi vaikselt, andeti ronsi: Sul rang, siis
Leegionaid (Gümn. 6 j. aianduskoolist 2) osavõid ronsida. Oli kummale
poole pilet, kui kaua kumma taksa: leegionäri tehnitavad
väekinnid, neile vastasest opilased, nimed Tütarlapsed ja kurb-
tõnud päris. Aga ka palju pisid pühkisid silmi.
Läks kaua ronsi, aga sellel ronsil 13 Viiri koolalt leegionäri,
mis oli vaja. Viimne Viiri tahva alavast südamest ja alavast
pomsast Eestile parema, vaba ja õitseva tuleviku kunstamiseks.

1. IV 43. Tekti mulle täna kaks aprilli. Esimene aprill oli gümnaasiumis.
Läksin kuni II kl. Ross oksa Daniel. Läksin klassi ikka paha aimamas.
Kõigepealt punktus silma, et klassi keskmised pingid on tühjad.
Suus punduvus, nõtkeris. Siis järjestvalt nägin, et võõrad nägu
näod, nagu IV kl. opilased klassis. Saabus tervisemalt ja kergusi,
IV kl. on II kl. Siis selgus, et aprilli kuupäev on vahetus
toimunud. Mu nägu võis vast küll alla neelata ja ilmselt, kuidasti
aga ikkagi tust asaldav. Kui vaatasin opilastele siis nägin selgelt
vaeste vaatamas naeratusi suud ja silmi. Ja mulle näis, et nad olid
äraneleind äärmiselt äraneleind tes olekus, nii et mindki naeratus
mende hea meel ja ma ma nõtkeris – päris hea, et tegid minule
aprilli, sõbrasõbi sõi hea, kui see neile vahvistab nii siinitut tõõmm.
Ma ei ütelnud neile midagi, ei head ega halba, nad jäginuid ei. Pidi
siin olema lausepaim. Siis õpime lausepaimi. "Aga Tiidrus
kud naeratada vastavad – "Ei!" Selle järele tahi R. Jundiku II
klassiga ja ütles – "Täna klassi, nõutan, nagu võõrad on, IV klassi
ei olegi. Ei II kl. mitahi taha, täis te siis." Nüüd vahetusid
tahvi pärast seda, kui IV kl. oli 1st 1. aprillist ülesabinud oma
klassijuhataja ja II kl. saadetud oma klassijuhataja juurde.

Õhtul oli õppenõukogu koosolek, kus jäime, Leis, Steinberg ja
Männasto tunnistati gümnaasiumi lõpetamiseks; Kern, Adler, Lahe, Pajula,
Niilson, Andreas Leep, Virnapuu, Sõnajalg gümn. IV kl. kursuse
lõpetamiseks. Need on Tõõtsemistsene viiejad.

156

3.IV 73. Sõna andsin tunnistused kätte Lahule, Pajolale, Rõlovile, O. Luiskile, Nõlvonile. Knapp ja Sõna jalg on saanud preemiad ja sellepärast nad tunnistust ei saanud. Kesmi tunnistus jäi veel andmata, kuna isiku ei olnud kohale ilmunud. Kui Rõlovi näidis sees mõtlesin, et Töötegemistunnistuste kättesaamine ei kujunud nii südamelähedaseks, nagu see kujunes kogu-näidisele. Põhjuseks oli see, et Töötegemistuse on nagu teise järku tähtsusega ettevõte ja minule märgatav huvigas olid talvel minu-palved päised. Aga ja mõtlesin, et kes taagasi ülalse mõne Sõna, annan tunnistused kätte paiselt. Iga klassi tunnistusi jagama hakates ja ütlesin siiski ka väikese. Sõna lahkujate hulgas on Rõlov hea kuni väga hea ja mul on kahju, et ta peab koolitöö jätma poolelt. Andreas Seep on väga isiklaam, ka tänast on kahju. Mitme teise lahkuja pärast on talve jooksul olnud palandusi, kui rähendada käitumist. Nüüd aga teie lahkumise puhul koolist eraldel põhjusel olene unustanud kõik talvise ja käitumisegi tõstnud kasmaalsele tasemele. Talvel teie pärisfamiil koolis Toimus teie pärast, teie minule, teie elava kalva vaimus käitumise kohta ja heade omadusi käitumise majale aitamise eshiga. Nüüd käitumise tõstmise Toimus samuti teie vastu, teie aine nimel. Läheb jüt välja mõne ellu, läheb teise, kes on Tundmatus ümbruse. Kui teil seal läheb hästi, olete pa-rad kui siin olite, siis olen ainult õnnelik. Olen õnnelik, kui neil, kes jüt klassist läbi on saanud, läheb elus hästi. Edasi ei saja midagi, kõik aga teile elu rajen, teie õnne soovin. Käekirjade ajal mul meel tüsevis mõnena halvalaks, Sõna unustuma ja seni jõlise tüsevis mõnena, pärit käest ära märki ei saanud. Klassi aga ei unusta. Oldi Tõnis. Lahke, selle puhul õigli saatsin ja kaasi vahel pea valla, vahel vaatas ülas ja naeratas.

Kui see käis oli raskesti tund, nii jätkasin tundi. Paarid jäid klassi ja jäid kooli terveks päevaks, isteseid klassis ja klassijuhataja tunni ajal ja lahkusid koolist ühes teistega. Mõtlesin, oli vast parim lahendus, et nii südamevalult räägisin lahkunutest, nende kodudest, raba tunnel, jäi tunne, et on leppitud, nendele kübeimine klassis ei ole õpetajale vastuvõetav. Ja see on tähtis, see on õige, see on vajalik, pedagoogiliselt vajalik järelmõju.

5. IV 43. Täna oli V kl. kuritöö ja isesõnalise tund. Jagasin neile kätte kodused tööd, mida nad enamus juba olid vedanud. Kaupäeval selgitasin neile, täna pundutasin sõnaleiu küsimusi. Selgitasin esitatud küsimusi, kes on kummalt ära kirjutanud, kes Arult Pärnseinalt või ümber pöördud. Mõlemale töödele olid parandused, kohati sõna-sõnalt lihtsalt tehtud. Kaupäeval ei olnud Arult koolis ja ütlesin Pärnseinale — „Pärnsein, teie olete Arult ära kirjutanud. On lauseid, kus sõna-sõnalt olete Arult ära kirjutanud.“ Pärnsein ei vastanud sõnagi. Täna pundus Pärnsein ja ütlesin Arule: „Arur, teie olete Pärnseinalt ära kirjutanud, isegi sõna-sõnalt.“ Arur ütles: „Ei ole!“ Pärnsein: „Või klassi ees lugeda kohad, kus näeme, et teie töö sõna-sõnalt ühtib Pärnseina omaga?“ Siis selgas Arur: „Minu töö oli enamus valmis enne Pärnseinal. Pärnsein küsis seda tööd lugeda, mis andsin uskuda, et ise teen endale enne töö ja seda tööd ära ei annagi. Pärn sai nüüd töö, kontrolis ainult töö nüüd töö jõuab ja sõi töö mulle tagasi. Mina aga ei mõtlnud enne tööd teha ja andsin selle töö jälgi ära. Ja nüüd on nüüd tõsi selles et andsin õige jälgi ära selle töö, mida varem ei kavatsenud.“

Küsisin — „Kas Teie tõesti isiseseisvalt, iseseisvalt ilma vaatamata olete Jah“, vastas Arur. „Kui nii“, ütlesin, „jõstan teie hinde ülgale. Pärnsein hinne on kahe miinus. Väike seal veel vähemagi.

6. Klanduis oli kirjutamud – M. Metsanurga stiil teose stiil.
Ta oli lühidalt refereerinud nõnu 6 teose sisulist, nejuures ei olnud ta näidanud allikaid, mille järele oli teinud töö, ega esitanud ka tööd-
lese tööst. Üksi lauspäeval – kui punduleunud ülesande ei ole
näidanud allikaid, mille järele töö tehtud, ei saa hinnet kirjutada.
Täna oli tal kool kaosa tõdud M. Mihkla „Kirjanduse ülesande
III" ja üks – „Täie allikad" kaosa". Võrdlesin nüd ja
leidsin, et palju ei olnud kapeerinud, õige väike kapeerinud
ja kiidosin töö heaks. / Aga peaasi kadus mõtlen. Värk-alla
ta nimi pettes, on kasutanud H. Raudsepa „M. Metsanurk ja
Tema aeg", mida ei mõtsinud järele vaadata. / Õpilasel oli hea
meel, nüüd sines mure rasu vedres alla, ära
ta täielt. Värk-alla päeses kõrmust tõeliste allikatte
avastamise et nüüs süs, kui tõelised allikad avastatakse.
Edasi järgnes mõtted Immiom. Maksan ette lasema välja –
võtteid nende õpilaste töödest, kes on punduteunud raskeles,
kasvatustöö.
Ärge – Mõda õpetab elu – kirjutab: Kasvataja, värk-alla, on
mudelitaja, ostetav, ta ainus on pehmendaja – tehtut saab
Sellisel juhul nimeta sageli tegemiseks. Elu aga ei halasta:
ta annab lapsele iga tee palga õigeselt. Tunnetab peagi distsip-
liini vajadust, õpib korda elu mõjul." Kes nad kasvataja
all mõtleb ka õpetajat, seda ei küsinud, aga kui mainitud kahte
ette lugesin, siis poisid enese vahel palju tähendavalt muigasid.
Selgitasin täiendavalt, et mõtet on pooletud elu, inimeste-vaba elu mõtt
ei olegi. Aga seal, kus on inimestega tegemist, kordub täiesealasega
sama, mis kord lapsele talle juhtus, et ikka on ostetamust, mitte-
damust, õiglust ja kasinust. Käik see, mis juhtus lapsel, võib juhtuda

ka täiseaeõel. Pole olemas ne enese suhtes objektiivselt hindavat elu, see võib nii käida nii ainult kaugemate teiste suhtes, keda me ei tunne, ei tea. See elu võtab meile käida oiskane ja objektiivne kohtumõistja, meie me ei tunne, mis meist kaugel ees või taga; aga kus või see olema, see on ikka subjektiivne ja hinnamise poolest ja suhtelise tõsiseuse poolest.

Nüüd lugesin katkendi E. Vilde tööst „Abiturienti mõtteid saabunal kevadel". Vilde lähtub sõnakuulmatust, et abiturient vajab nõuandjaid, aga kahjuks neid ei ole. Ta ütleb: „Sünnimaa on tähelepandav see, et need, kes olevaid vaimuelusid sedavõrd tõsiselt peidavad oma õiged mõtted ning tunded ükskõikse maski taha, arvamata neid meile, kes me neid just hädasti vajame ja selle asemel annavad surnuna tahenduse nõnele valemile või reeglile, mis sõrale võõrandab või õpetajale parajal ajal ja ajas kohas, mis sõõstavõs meid nii mõnestki ahastist."

Seine osa vanema põlve esindajaid, kel samuti võimu olla tõeneid meie, noorte pahtimiseks, on ise mõnetunnil lohkavõs tunnetõpuss, mis allub nii võõrast puhuvale tuulele sügistuulele kuiva lääneast veidi soojemale, kuid tihti peatõkub kevad puhanguls."

Katkendi teises lõigus ettekujemise järel ärgib lugeja seal õpetajate vaos. Ütlesin nii - Nähe, et reegli või valemi taha poetavat ja ei tõõgita, on arusaadav. Kui ei tahetõ seisukohta anda, siis võib vaidlus. Aga tõine juhtum halb. Vaat Tuulekiipf - see ei ole saavitav. Tuulekiipsu nõnda tahtvõ olla - on raske ümberõõmus. See tähendab pahimõõtlemõ kõõsi.

L. Valdin - Nüüdisaegsest noortest - kirjutab ajaloo kohta: Kui näiteks tuleb ajaloos üht ja sama tõika korduda positiivsest, kordub negatiivsest nähtest, kordub noopis olematuse tunnistada, siis sa ei saa ajaloole enam kui teadusele, vaid kui tahenduse, millele standu tehtava propagandat. Ja kuna noor ei asmasta palju mõõtteeriola, võib tõõna tõõatsinõutel kalduda vaimsesse anarhisse."

Ütlesin, et kord mainisin õpetajale, et õpilased ei pea ajalugu õnnestuse, raid propaganda rakendlus. Klassis tekkis suur vaidlus selle puhul ja koos küsitl – Noh, mis ütles Adamson selle kohta?" küsis kohalt keegi. Mis ta siis räägis?" küsitl mõni teine. Ja keegi andis kohe: Mis ütles Adamson selle kohta?", häälestades ülejäänu ja kogu naeru. Ma ei saa siin täpselt öelda, mis me omavahel arutlesime" vastasin.

Edasi ütlesin Valdini sõnul järgmist: „Õpetaja peab olema autoritaarne isik. Oma autoriteedi peab ta võitma sõbralikus, headel tahtlikus suhtumisega klassi, kuid sealjuures peab ta jääma ikka ametlikuks. Õpetaja peab oskama oma ainet teha huvitavaks. Ka peab õpetaja siduma oma ainet kõnelustega ega tohi mitte õelda labaseid märkusi õpilaste kohta. Õpetaja ärgu alahinnatku kunagi oma kasvandikke, ärgu näidatagu oma „suurt tarkust", sest see kasutatakse alati õpilaste täistahte! Kuid ülkõige olgu õpetajad tõsised eestlased ja püüdkem seda eestlust meie edasi arendada ka noorte. Sest ainult rahvas on mõelda alutaval, kus isegi neljaaastase all täiskasvanute õpetaja ei usaldamud õpilast, püüdes teda veenda kaigu halvas, kasvatada temas noort bolševismus ainult oma enese leivaküsimust pärast."

See kõik", ütlesin, „on huvitav. Siin täitsa jälgelt olldatse oma seisukohad õpetaja suhtes. Küll olete olnud väärtuslik, kui teie meie olemist kirjutanud õpilasest ja õpetajaist, see olete olnud suure pedagoogilise väärtusega. Siin kõneles veel, et tõmbab kaasa, panebmõtlema — Kes see ja küsima, kes ole. Tõepoolest ei tea ma, kes ma pean siis ma olen." Õpilaste hulgas tõrjuv üsin ja nagu rahuldamata häälestamine – küll teate, küllalt, ei punditseta.

Aga ma räägin edasi ja ütlen – Kas näete ennast ka nii ilusa peeglist?
Nii on inimesele enesenägemisega ülalose. Tõepoolest raske on ennast
näha, missugune oled. Ei, iseennast ei näegi. Ümbritsev müüdaja saad
enesest aimu, kuipalju Sa pegeldud Teiselt, kuipalju, missugust
Sa. Kaja ja vasturaja Sinu olemust, Su teod leiavad teistes. See on ainuke
võimalus end näha, kuid see Su pale on Su tõeline pale vastupeegel-
dus kolmandate tõest ja kolmandate isiklikust vaatevinklist lähtudes.
See "Tõeline, päris, ise", kuidas ta alles avaldub, kuidas ta mõjub,
"mis ta minuga on ta vorm, kuju, nägu – seda ükski ei
näe, ei tea." Aga õpilased jäid enesse kindlaks ja ütlesid
kaotas ja kardavalt – „Lugege seda teistele õpetajaile, lugege
ka minule!"

Edasi räägin Jaan Juhi Eerika töödest – Keraamised mõtted: Juhi Eerik
ütleb, et Tartumaa, ajaküte keraamika, eriti kriminaalromaanid
mõjuvad neoorlikult: „Tihti avaldub see rahe koolis ja mujal oma
negatiivsest mõju vaimse distsipliini puudumisena. Nüüdsuse noorus
tõmbunud kahjusi vaimseid huvid. Käigib, mida peab õppima,
et vaimu-mõtteid arendada, mida oisendavad ja kinnitavad õpetajad,
kõigele sellele vaatab ta põlastavalt pilguga, see Eerik ütleb tema
vastikuse tunde. Selliste juhtul tekib õpetajal ja õpilasel vahe-
kord, kus nad ei mõista üksteist, kus õpilane näeb õpetaja vaid
kuhjast, kes asjalt nõuab, sunnib, karistab ja hindab kahtsti, õpi
kui kästi tahad. Selline vahekorra puudus pole kunstiõpetusel küllgi
ülalose mõju. Väljalla see oleneb ka õpetaja isikust, tematujudest ja
käitumisest, ka see ei mõju kästi. Siin kaotas ja ütlesin:
a Teie arvustate ja ei ole tahtul, aga unustate oisend arvustada, mureda
oisenda üle. Teil on nõrku, ja arvate, et õpetajail on nõrkade
asemel mõdaja mured. Keegi ja harjutus muudab palju. „ Ei harju.
Kõigest räägitab pead ja ütleb: „ Nüüdsuega ei harju üldse.
„ Lugege seda kahte õpetajate toas, võtke töö ja lugege, kes nad on
ja ütle Jüriselgele koos. Jälle kuulatab Juhi ja kummagi
oma.

Loen edasi: „Meelsasti tahaksime näha õpetajate lahkeid ja naeratavaid nägusid, kes meile vastavad, kui oleme küsimusi esitanud. Õpetajatest piidlevaid või võimatuid, ja selgitavad, millest see võime osi pole kahane ja peame nii või teisiti sellest jälle saama juba.

.... Väga alla käijab halvasti ka liig sundlikke ja pinforsse õppetöö, kus jäetavat tähelepanuvõime õpilase isiklikud mõtted, millega suhtutakse kui õppetöö piiridest väljaulatuvaile asjadele. Koolis peaks rohkem tähelepanu pandama kasvatuslikule küljele, kus õpilane saab oma individuaalset mõttelõnga kujundada. Seame ju et tänapäeva noor tegeleb palju reaalsete asjadega ja tunnistab ainult õigeks, mis on fakt, kui ta koldub sellest kõrvale, ilmneb kahe raimusele huvide halvenemine.

Õpetajate ja õpilaste vahekorda oleks võimalik kõrgemale tõstada, kui õpetajad oleksid rahulikud, närvilõkmuse asemel lahked, kui neil oleks alalise meri ja tahe laste viga parandada, neid õpetada ja kasvatada selleks innuga, et nende töö kaunoks edukat viljo ...

Vastutel peab olema töökspidamise ja mõtteid, peab olema mõõtusi ja aateid. Kasvatajad peavad neid aga sisendama, peavad andma julgust, peavad sisendama vaprust ja tõsidust, et ühiskonnas alla väärikad kodanikend. ..

Rohkem rahvuslikku tööd isamaa kasvus, rohkem distsipliini ja karidust, et kasvatada noortest tublisid isamaa poegi ja tütreid, kes on aastaid endi olemasolust ja tulevikku rajamisest."

Nende täiete, kahe ütlemise — on väärtuslikud. Seal olete õpetaja isiku kohta seadnud nõudmised, mis on väärtud ideaalõpetajas ja mida võime saada lugeda pedagoogilisest tõjaundusest. Seie olete ikka kaasaegsed oma koomulikus mõistuses ja selgunkes.

Pedagoogiliseb küsimusele on kirjutanud ainult neli õpilast. Kui neljas ainult oleks olnud 28 tööd selle teema küsimusele, siis kindlasti oleks olnud palju teisiti. Isiklikke ja negatiivseid poolusid oleksid paljudel olnud teised ja negatiivsete kajude suhtes teised seisukohad. Ei ainult 28 seisukohti ehk häält antud neg täis kirjeldatud negatiivselt tüüpidele ja 28 häält positiivselt tüüpidele," vastasid õpilased jälle koori.

Üldiselt, jatkasin, on nõnda, et töös palju ja väärtust see on täiesti õigest, elust enesest, mida ajakirjandus peaks kajastama, kuhu püüdma. Seda on hea, et jahnas[illegible] on teie kui tublisti esitatud. Nõuate jahnesilmse õpetajaid, jahnesilmse kavatust. Seda on terve rahvuse jõulisult teie on rajadus selgema, kindlama jahnesilmse jaoks järele. Rahvuse on meie tuum ja jõud."

Tund lõppes. Õpetajate koos. Järgmisel nädalavahetusel tuleb õpetajate vahel jutte õpilastest - tütarlastest, kes enam ei õppi- vad, daamid ja. Juurikas ütles - Ütlesin, et tuleks vaata töötamisest sarnasemale, nii õpite elama ja töötama." Ja nii hakkasid teised ka õpetajad kedma. Ühe õpilase. Siis ütlesin: Mul oli kõigati õpetajate suhtes. Mõned ütlesid et õpetajad on nõudlikud ja kõrgete nõudmistega. Õpetajate hulgas leiduvad ükskõiksed ehk vaatamise. Adamson: Seega õpetajate tunnis kenco teenesse. Tüüpiline, kellest käsitlusest on vähe kasu. Ütlesid ütlesid, et koostajad on osatavad, neelitavad - tehtud saab selleks jutust nimeta tegema- tuks. Adamson: Ei saa aru jätab tähelepanemata? "Nah läheb enda ära moodustada ja ja siis jätab ütles pidada karistuse küsimuse," vastas. Adamson - "Aga sõg- See on ühelt poolt eksitav. Mõnes ütles - See on õpetajaid diskredi- teerib. Ütlesin - Aga ainult õpetajad, kes koostajad on väärtuste kasti juures. Mõnes arvas nõnda käsitlusest - Aga siin esitatust ei puuduta mõjuvõimu küsitlust käal, vaid õpilast mõjutamise, kahte käsi tegemise, paitamise käal." Adamson rõõmus see seletust ja võõrus vastuvõtja pääs üle ülemade. Siis ütlesin - Mõned kirjutasid, et koostuslikus töös tehakse vähe vaid ainult nõudmisega, käsutatse ja karistatakse ei aru saada." Selle peale naeratati. Edasi ütlesin - Mõned kirjutasid,

et õpetajad on tasakaalutud, ärritavad ja ütlevad õpilastele halbu sõnu. õpilasi
Nõudlevad halvas tähenduses. See näitab, selle asemel et näpistada õpilasi,
Tõsta, lüüakse oma õpetajat ja ainest, tekitab rahulolematust.
Ükskõhtati. Tehe- Hõ-õ! Adamson — „Ei ma arva,
mis mõttes väsitavad õpetajad õpilasi." Vostokov — Võivad
siis, mis nagu sõimuna kõlaks. Adamson — Aga ka kord
võrreldud? * Ah, küll on mõistmata. Kõiduõ tahaksi käes-
tamata neid ja nüüd! ——— Adamson: Mis teema
see neil niisuguse oli, millega see nii sõimulik oli? Lühike teema
näiteks. Ühisteenindi mõtted kevade saabumisest või kool
ja elurõõm jt. sarnaseid. „Ah-õ ah!" hõiskab Adamson.
Kes need siis kirjutasid, poisid või tüdrukud?" küsis Adamson uhkelt:
„Malemast saast," vastasin. Poisid kõhedamad, tüdrukud jah-
rõemad. Aga nad ei arvanud mitte õpetajaid, vaid ka õpilasi.
Nii mõistavad kunsta õpilaste tasemel. Leiavad sõimatavais- ja jaanipäevamet.
Kõps Jüteslaps ütles- „Kool ei ole õpetamiseasutus, vaid koolipoeaks
õppeasutus. Kes koolis kanaldaseks ei harju, sellele need on kõrged õpi-
valused, see lahkugu." Teine ütles - Küll oleks hea, kui õpi-
lased saaksid aru sellest, et õpetajad ja ainult õpilaste arvu mõnda-
pad, mõnele asju ja head püüavad, aga ja arvamb oleks ja kõrs palju
parem. Vostokirkme mõistmine äädikast ja selgem. „Nii, et
saaad aru ka enese pihe, ei ole ka isemeelsus tahtel", ehk „vaiksi õpeta-
ja õhtuse vaatejõe mõnu. Nii andis end tunda V.Kr. See mõtlemis-
kasvatuslik küsis on meie koolis praegu. On asjata lootus, et nüüd
vaat õpilased õpetamaa saavad. Kui arvustavat julgeksse elu tunda, siis
julgeksse ka mitte õpilasi kanaldusi täita. Mõni suhtles on küll veidi
erilais olusoid. Olen mõnele nagu pühitsus, mõnele julgeksse pühitsus,
väljaandmisest rõõmsata.

Õhtul ärasõitmise eest jõlle Järjenurk kogionarbele tunnistused välja andis Oidi, Rösler, Puskar, Männik, Pärn, Tammeru ja Mõisavälja tehase lõikuslaseb Steinbergile.

(Pt. Harry Toomendile.

Vene konsulelt käis Talin, nüs oli väga nunnud tuum. Pudeneteose käest, kool pudereb käest ä mõtlein. Laastumine, seinte seemnerida, seinte sumadade tagasikäik, ja nus väljaõlelus tuund elu room on pandud käima. Seeon raemulik tudsik, see nahn viinb käis käest. Kuidas saad end vätta kokku ja võõtada, siis ahtlab? Oidi? Kellega? Kellele? küsin.

6. IV 43. 3. tund V kl. Eesti keele päritolust on teemas. Proovin anna Tunde, et esa.. Töös nidost välja ei tule, nad punduvad ja muid rädasid. Illakuus pundajäis ei olnud, Tööle hakati vihma ärajaja kaunnemb. Tandi ilmnid ka loopinäid Rösler, Oidi, Männik. Eelmistes Tundides neid ei olnud.

7. IV 43. Mulje on, et õppimine on väderelt halb. Õpivad praegu varuaeselt 1 ja 2 aeval. Käisa nunalam ja laiosa on II kl. See klass ehtsalt ei taipa kuuõpetuse mitte mitteh. Seda klassi ei saa võrrelda 1. aeval. Täna oli tihane ja mõtlein kahe aeg, mis teha selle klassiga. Päevalt ahustasin kunsert alates paarsaa neile tegema klassitöid ja selgemini välja sel sarkerida punduleivad eahuldamist.

9. IV 43. Halb klass mõjub ka tõsise. Viie pidurdab mõtlemist. II kl. nii nõnda kord tuleb und viisa tahtelb kirjutamist. ja ned read, nahn olen tõhele pandud, tekivad sellest, et mõtlemine nahn seisab või on nahn tagasi käimas tegevus vaid mitte koondatud tehtavale tööle. Nü mõtled: nemad ei õpi, nemad ei õtta. Ja see ärritab, panebki mõtled seesma, mille juures ka minustad tähelepanu koondamine pak arukevale küsimusele. Sellejuures panen ka tähele, et halvas klassis on õpetajja halvem, on väheh liidlise

vähem, loor, rähem vobam. Tähtsad võtted, mis aitasid selgitada küsimust, unustasid, ja mis sarem valmis mõeldud, unustasid. Uuele ei tuli ja nii tuli jääb kahvatu, vaimutuseta. ——

Sarnane mulje on mul nüüdsest Tundidest II kl.

Tõsi poiss vel seda Tähele, et selles klassis Tütarlaste maja on suur ja kaalus. Oli kirjandus Tund. Ütles Arkamisaeg.

Keegi ei Tõõ kätte. Siis Tõstab käe Täänus. Tütarlapsed ütlesid Tundsid Ta nimes ja Täänus lasksis käe alla. Lasksin Täänusel juttustada - Arkamisaeg. Kui ta oli jutustanud, palusin Tedu ütelda ja ütles: Nüüd A. Kaidula! Keegi ei Tõstnud kätt. Lõpuks Tõstis käe Mirk. Ei leksnud Mikul jutustada, aga ka redasti ei Tutunud välja. Kõetõstmise Tuhul on Tervis läbi nüüdud, nõtlesin. Ei saanud jõudnud jõudnud, kumme klassitöö, nõtlesin edasi. Tänasin pünkti ja algasin nüüd teemat „Tervestusaja kirjandus.“ Räägisin katkendi sest kirjeniski, kui nad jõudsid kirjutada. Tütarlapsed - Gillala, Kesvari Mutt, Rafel jt. - kordusalt ütlesid, „Kuidas“, „ei jõudnud“, „ei jõua nii kiiresti“ jt. Mina aga ei pöörand sellele Tähelepanu, teie nagu ei kuulnud neid, ja lõpetasin edasi. Ei mõelnud ariendi teemast nende jõuda, nõtlesin. Ja see oli õige! ——

21. apr. 1943. Eile lõpetasid õpilased kaja, algas pühade vaheaeg. Pärast pühi algavad kohe eksamid ja siis on koolitöö lõpp 8. maist. Nii võib öelda, et Töö kui nõmmel, st. Töö kaasa on läbi ja on aeg lõpetamise. ——

Kogesin katt asja jälle, et hea on, kui kava läbivaatamisega algad kohe õigusel intensiivselt nii jõuad kevadel varakult lõpule. Kui kava läbivaatamisega viivitad õigusel, on kevadel kõrge, on kiire ja pundus ajast. Gymn. I, II, III ja V mul Kõrg. Õiendamisel

I eelkl. jäädsin kavaga äigeaegselt lõpule ja nii hästi nagu nüüd õldse suudeksin seen praegusel ajal. Ja neis klassis ei olnud mul eriliest raskusi ega ka ajost eriliselt puudust. Ka Tööstava kaostamisel oleis ajaga ja ettenägematutest võimalustega arvestamisel mainitu äieti, ainult et väimalikke eksameid ei olnud otse näinud. Aeg 28. apr. Kuni 8. maini oli määratud kordamiseks, aga see on eksamiteks. Vastavalt sellele olexin pärandud Tööstavaga nii suhtuma, et enne pühi vähemalt üks nädal oleks jäänud aega kordamiseks. Kuid näha, et midagi sundimis. Ginnu II kl. tuli mul ajast puudus. Et selles klassis ma Tööstavas määratud aine läbi saaks, pidin tegema palju õhtuti. Appekavas ette nähtud ja Tööstavas kavatsetud kirjandust läbinägemiseks mul kulus 8 või 9 tundi aega rohkem, kui seda oleis ette näinud. Et seda aega täita, pidin teistelt õpetajatelt kuuma tunde ja õpilasi vastavalt üle koormama. See ei olnud hea. Jäädsin küll erilisest pingutust täis kirjandusest kõva teostada, aga see oli nõrkusega. Kordus ja ebamugav endale mõnaalselt. Õpilased ka nagodasti kord oli äärekond Ginnu III kl. kõva. Grammatikas jäigi jäbi vahetada. Tulemus õpetusest oli parem küll, kui ma seda ise klassi puhul mõtlesin, et kui veel järgmisel aastal tuleb ginnaasiumis õpetada, siis tuleb teisiti. Siis ei või enam süüdi nõrkusi, tunde kaotada. Kui saaman teda on, siis kohe alata lauseõpetusega. Kordamist nomiõpetuses kenaldada teisiti veel ühel ajal lauseõpetusega, aga mitte seda teha pinsalt. Olexord on ka parem. Nüüd jäädsin I kl. nomiõpe-

Tund läbi, aga mõõdumid aastal oli I kl. seda jäänud läbi
võtmata pool tervet Koverb. Ja selle poole läbivõtmine
kestis siiski jäulumi. See omakorda saigi Fakultatiivse
II kl. katse teostamiseks

Nagu 7. ja 9. IX olen märkinud, oli mul II kl. vähe pahandusi.
Need pahandused raibusid, panin klassi Füüsikaga. Suur klass on
nii, mul temaga palju räägida, nüüd ta tahab veel rohkem rääkida
minuga ajendada. Ja nii püüsi vaikki kord kõdada klassist. Ma parajal
ajal võtsin asja joonele. Jäin raidivaras ja seroklubeks. Mu klass
algas jutu – Täna jäite oli klassitöö, ei taga enam!"
Ma kirjutasin tahvlile, ütlesin – Pabeid laual, kirju
faile!" Tegin seda nii, nagu mends päälle oleks alandki klassi.
Mu klass ütles: Me ei teha enam kirjutöid, käsi on väsinud", nüüd
võtsin umbes poole minutilise vahejaja, ja nüüd jätkasin mende
nõrk tähelepanemata. Mu lõpetasin Nõmmiku asemel tundi
ja klass ütles – Mis nüüd, unõpetus tund!" Ma vastasin
rahulikult – "Võtke kirjandus kaustikud, jest jätkub kirjandus-
tund". Ja klass võttis kaustikud oma kirjutus.
Mu ütlesin – Reedel esimene tund on kirjandustund", ja klass
sellele vastas – Reedia pidi tulema. Mina Nõmmiku ütles, et
unõpetus jääb ära, nüüd nee arvasime, et reedia võiks olla," nüüd
ütlesin, teil ei ole midagi arvata, see on otsustatud asi". Ja klass
jäi vait, kuna käsimus oli otsustatud. Mu klassile ütlesin, et töö-
õpetuse asemel eesti keel ja mu osa poiss oli öösel lainud Töö-õpe
tuse tunde ja mul klassiolijad ütlesid, et nad kuulnud I kl. poistelt,
et õpetaja on kahal ja selle pärast mõned lainud Töö-õpetuse tunde,

Jüri miski ei lausunud sellele tõsiasjale, vaid vahtis kirjutamise klaasist
lehtrumbi peenikesse puudujätena sisse. See oli ka ainuõige vastus-
poom. Järgnevates tundides olid käik koos ja tooted. Kvaas
oli põhus ja korus. See ründis kõik vaieselt ja kärarõõmsalt
Et see nii lõpu, tuli osalt nelest, et oli järjekindel väsimus.
Tundub, et järjekindlusel on mõju, aga on ka tähtis väsimus
Subtuumine. Väsimus oleneb kandetaksi
Nii mõnigi kord olin sihiga nõnda opilane, aga nüüd ajab alati endamisi
mõtlema — kuidas õpetajaks saada, ainult õpetajat, mitte kõlbmatut
ja vanakooli sitta ei kellegi vastu. Tuleb jääda kõrgemaks õpetajast
sõnalest. Kõnnetee ei tahi õpetajaks saada. Õpetaja ei tahi olla õpetaja!
Tõesti kindamini püüdnin nii ka olla. Õpetaja ei tahi olla õpetaja!
See on nii käsk minule endale. Kui õpetajaks saada, nõs on
et enesepuhtus, ei kaotaks, nii õidamatuimates kõrvalmõ-
ja nii enesejulgus - ijalo lapsele ja õige vanemale julgelt ja ümbritsevalt
vaadata silmi.

Kui täna ja siis koolist koju jalutasin, nii mõtlesin: kolmas aasta
jüm, või-olla kolmas enne mahakandmise aasta. Kool- ja kodu vahet
olen käinud, grammatikat tumpinud ja teistele seda püüdnud õpetada.
See on alund ka kõik. Kui kitsas muusing, kui kitsas tööala!
Jah, Sünevenud olen ainesse, vaktan ainet oskama. See on ainuke
vaoruus, ainuke väärtuslik tulemus.

Mõtlesin suvel palju mõtlesin ideaal-õpetajast, selle poolt, selle
poolt kasvatuseesmärkidest teostatavast. Kui lähedal ei ole kangel
olen ama ideaalist, seda ei tea mar. Pinult ärst tunnen täiesti,
nagu nõudmud kevadelt, et sinnas on rahuldamatust tundmus. Aasta lõpeb
ei millegagi, midgi ei jää pihku, midagi ei jää vastu sellele, mida andmud olen.
Või ka andmudki olen vähe? Kas on nägemata põhjalikkuse kaitstumud

mu kosnaeksistsaal, nüüd ei nüna ega ka teised ei väsi leida, ei tunne teda, üldse ei ole teda näinud ega tundnud? Või on ta nüüs teistele nähtav, mõistetav, tunnetatav? Ei, ka seda ei tea! ——

Kes ka teistel on nüüd, ei tea. Varemalt aegadel oli nuul teisiti. Siis nuul kesadel oli täiem tehtud tööst, oli raske väsimusega. Oli tundmus, et oskus on väsinud. Nüüd on tühjus ja kurbus. Nüüd on tundmus, et oled endast ära andnud palju, selle juures 120 kulunud ja väheu kõlbavamaks muutunud. Saejõe, kui kaanikesed, kes sind kutsuvad, ümbritsevad, lähevad, lahkuvad Su juurest täielikumatena, tugevamatena, kindlamatena Su juurde tulles. Nad lähevad tõõmsatena kes kaja nõi mujale enaost näitama, teisi nägema ja ennast teistega võrdlema. Nad lähevad kosnavatena, paisuvatena, neil elu ees ja väib-olla ei mõtlegi, et tule meldegi mõtelda mudele, millest nad on saanud palju seda, mis nad hetkel on. Sa lähed kutsuma, tühjana, paljasandmena, kahanenuna ja mõtled nagu leiaks mudele, kes Sinult võtaks ja nüüd Su elu annaks.

27. IV 43. Mul on olnud viisiks kirjalikkude teemade andmisel lubada õpilastel vabalt valida ja leida veel peale minu poolt antud teemade. Näiteks II kl. andsin kodutöö teemasid viis ja lubasin õpilastel valida ka omalt poolt. Kui nüüd töid käes, näen, et klassi on kirjutatud 16 teemale. Igaüks on käsitlenud isemoodi oma teemat. Mõni on käsitlenud arukeralt mõni võrdlevalt, mõni jutustavalt, mõni kirjeldavalt. Mõtlemise alus, lähtekoht puudub. Nad on kirjutanud midagi, aga nad ei ole õppinud midagi. Näiteks õpilane annab muinsuspildikese, mille puudub kristlikus mõtteviisis asjuste. Ta on kahestunud täitunud rõõmu vastu, aga selle eest diametraalselt ei ole ta midagi saanud. Kirjalik töö peab toimuma ülesandega. Ei ole tähtis mitte ainult et kirjutada, vaid on tähtis, millest, millega ja kuidas. Ja teisest on tähtis teada klassile

ühtlane olex, lähtekoht. Näiteks tekst peab õppima kirjutama arutlevalt. Sellele õpetaja annab neile kindla teema, millest nõil saksteistkümne kaupa ja siis alles lubada asuma kirjutama.

Kui sellele teemale on kirjutatud, siis teeme ja Ja see toimugu samuti ühtlase kava kohaselt. Nii — ja nii olla juba õpilane arendamisest, süstemaatilisest õpetamisest.

Teiseks on tähtis lubada kirjutada ainult valitud teemale ka Sellepärast, et ära kaota endiste teemade, endiste tööde kontrollimist. Mulle tundub, et mitmed õpilased on kon- tannud nooremate klasside töid. Nad on neid täiendanud, pärast ümber teinud ja siis mulle ära andnud.

Nüüd olen ettenähtud, et edaspidi tuleb lubada kirjutada ainult õpetaja poolt antud teemale ja et kirjutamine peab toimuma kindlal kaval järjel. Ei tohi olla juhuslikkust ega ärajuhtimist nii mõnigi laskmist.

---

28. IV 73. Täna oli günm. I kl. ja V kl. õpilastele kirjaliku ettekande eesti keele. I kl. esitasin testitaolisi 11 küsimust väljaastmeharjutuse, käänamise, omadussõnade võrdlemise ja pöörd- aluse alalt. Kokku need küsimused sisaldasid 107 vastust. Nii need küsimused haarasid kogu varasõpetust (haaldusõpetust, käänamist ja pöördamist). Kõigi oli neil vastamiseks (1. 30) tund ja kahekümmend minutit. Kõigi näis olevat jõudnud klassitööd ajal. Sain nuija, et klass oli tahtnud rahuliku tavalisest klassitööle ajal. Nii mõned küsisid üksteiselt küsimusi, küsimisi pisidest vahetuna. Nii oli rahulikum pehmemas, seda veel ei tea. Võibolla ei oli küsimusi palju ja võib olla, et mõned neist olid teada. Enda teada paitusin õigeksid küsimustest. Õige kuidas see väljakukkus õpi- lasto suhtes, see selgub tööde parandamisel.

V kl. andsin kaks teemat — 1. Nõu- Eesti kirjanikud eesti kultuuri edendajaina. 2. Tänaseks tarimaksi ära viska kaunse varna!

Esimesele teemale kirjutas ühevõrra, teisele üksteistkümmend õpilast. Kirjutati pikalt, enamasti kaks veli poolega lehekülge täis. Tööle vastuvõtmise juures lugesin Veli üle Tiidu / Suhi, Valdeni, Nariska, Pärli ja Soosepa /. Suhi ja Soosepa töö Tiidu lugesvalt sõnuldavasti Valdeni ja Soosepa omad nii ümber, kuid Nariska ja Pärli omad tõendusi hõigvalt leidsid. Nii nüüd erinõuet mulje ei olnud valb.

29. IV 43. Täna oli Arvutuskooli I aasta. Kirjaliku eksami esitõi kuues. Sellele klassile esitõin 13 küsimust, neudest kuus küsimust varmisõpetuse alalt kolm küsimust õunseõpetuse alalt ja veli küsimust kirjandusloost. Ka see klass oli pisut tõhutu, kus ka õun oli küsimusi palju või oli neude kohlgas vastuid. See jäeb tundus, et tõhutualt enam küsimusi ei jõuaud esitada. 13 küsimust võimaldavat 108 vastust.

3. V 43. Nüüd eksamitöövd parandatud ja hinnatud.
I aasta. Ühel õpilasel on kõik vastused õiged. Ta saab viis. Neljal õpilasel on õige alla kümmel (veli), viel õpilasel viis kümmel kuni kahevõa teist (kolm) ühevõssal õpilasel kaks kümmend kolm kuni kaks kümmend ühevõa (kolm) kahel kolmkümmend kuni kolmkümmend üks (kolm (3-) / ühel - kolmkümmend veli (kaks (2x), kahel üle veljakümne (kaks (2-), ühel üle viiskümne (nõrk (1).
Keskmine tase viitõ hõige. Aga üõistetõõ sellega, et palju tuli võtta läbi. Suure tõõ ei andnud võimalusi viimistlemiseks harjutõõte tegemiseks ja sellepärast oskused ei ole kindlad, teadmised ei ole kindlad.

Gümnaasiumi I kl. on töös natuke korjem, kui on ärandatel I eelsalomis. Siin on õpilasi, kel viisi on 20 ja vähem, 48,8%, Ärandatakse 37,5%, kel viisi 21-30 - 32,3%, Ärandatak. 41,7%, viisi 31 ja rohkem - 18,7%, Ärandatakse 20,8%.

Niisiis töös natuke korjem, kuid jääki mitte kõrge. Põhjus ka siin seesama - harjutusi oleme saanud näha teha. Klass ise on olnud töökas, püüdlik ja simpaatne.

Gümnaasiumi V kl. seekord üsna töö ei olnud alla rahuldava. Häid 50%, väga häid 15%, rahuldavaid (3x) 30%.

Nõ õpilane pundes haiseb Tallin. Nii nüüd töös üle vaatame. Mõtteemal 1. rahale teemale oli kirjutatud üldiselt hästi, ainult paljud ei teemast näha osanud vehkinud. Muidu aga oli töö väga hea ja mõtekas. Kirjandusest valitud teemale oli Sein kirjaoskajad ja mõtekas. Kirjandused saadud väga hästi (5-). Teema oli arendatud teema rahuldavalt. Ta oli ka hästi välja töötatud Vana-Eesti kirjaniku teemad kultuuri edendamise alal. Töö oli üllatanult loogiline ja hästi rahuldavalt. Tähtsamad, Mati ja Raika, oli ainult kasitletud põhjalikult kirjanikule teemad ja saadud kirjandused ala hästi näidatud, aga neil see ei olnud nii teemale vastavustes. Neil sissejuhatus ja lõpp seob teemaga ja ülepõhirost jäävad nende töö maha Seina ainast. Need töö jälle on paremad kuue poolest. Neilel ei ole nüüd kuue, Seinal on. Ja sel põhjusel töö tasakaalustanud ja sel viisil Mati ja Raika töö ü—.

Tema oli 1 kr. 3 tund. Ütlesin õpilastele: 11 küsimuses oli 107 vastust. Neil õpilastel, kel on nüüd vähem kui 30, olukord on loodetavasti lubab; kel õpilastel, kel on rohkem kui 30 nüüd, on juba kahtlem.

Klass jäi mulle seisukohtadega rahule.

Kui Täna kooli läksin, siis oli klass kahanenud kaheksaja ette, kus pidi õnnumma pildistamine. Paluti ka minid veidi jääma seisma. Jäinsi, palit selja, mappe käes. Nende hulgas oli ka leegionäs Maus Veskimaal, kes Kraeskvi'alt oli saabunud Kodumaale ida matkus. Viimane olevat surma saanud Tallinna pommitamisel 4. apr. s. a.

Veskimäe ütles, et leegionist ~~saabub~~ tuleb minek välja. Vist tuleb eesti polk, mille ülesanne saksa väejoud rahule ja nii saadetase kiirele. Üks osa juba läinud Harkovi alla. Nemad viidavat vast jumnis Petrograd rindele (Nadamsulatud traatarõ) kuhilla umbes saksa väejoud valvepoodetud. Oma poiste rahuloi läbirääkimine piiratud. Mõest baraskist tiidelo. ei saa koolt minna teise baraski. Kõik on kohendatud, piiratud.

6. V 43. Semester on lõpul, on käsil õpilaste käitumise karakteeride, hoolsuse ja klassi- ning koolikursuse lõpetamise küsimus. Siin on õpetajail nõudmisest, kaalumisest. Kiiresti kaasto lehitsede näed, et nii mõnelgi õpetajal on hindeid kirjutatud ja nii jällo umbes kirjutatud. Järelpärult järelmõtlemise, et kas mitte kahe või poolt ei ole pandud on suus. On ka õpilaste poolt õpetajate kaupleemist. Mõni tahab kolme saada veljaks, mõni kahte kahekse. Ja nii õpetaja siis on mõnesti jõnelemised, siis näib juhtuda ei nii, et mõned saab kaks-kolmeks ja kolm veljaks.

Mõnus ei ole kaupleemist alund. ~~ja "neeki õpilane ei ole minult hinnet~~ ~~saanud~~ (minese klassi õpilane) Raadik Kaur ja Laurson küsivad hinnete ~~pärast~~. Raadikult küsin, et kas talvised hinded ekzamitus on arvamisse kaks., Esimese semestri hinne 4, teise semestri hinne 3. Ja päris Küsis — Kas talvised hinded ka loevad?" vastasin: „Nadutse!" Selleja läi Raadikuga juttu ajama. Laursoolt küsin — eksamitöö oli kaks, esimese semestri hinne 3 kahe, teise semestri hinne kaks ja kolm. Laurson küsis — Kas ma saan kahe?" Väitsin, „ei saa," vastasin.

Laurson —: Hea küll, aval algnealiõpetajad aitavad äppida.
Selleks naastes. Teised õpilased selest klassist ei küsinud
midagi. Teisest klassist laen, kes kellel nimene töö oli. Kes
küsis — „Kes oon Kahe?“. Vastasin: Kaalus küsimust „
Et teil kirjapahemärkide küsimus on „valb“.
Laurson — „Ah küll, olen õpetaja poega, püüan seda küsimust
ennem teha selgeks.“ Nii läppes temaatiga see jutt.
Neljas klass ei ole küsinud, ehk jõ. Raitsalu küsis: Kas võin
välja saada eesti keeles?“ See ta oli see jutu nii hõbelikult. Vastasin —
„Ei tea, pole ennast ütnatada nimanegi töö oli Kees. Aga ages nimber
ei ole küsi tähtis, tähtis on see, et oleks saate.“ Nii läppes jutt.
Võinda klassi poistest jõuisin ja Vanik jõudis nii kord tõusval
päevil ja küsisid — kas ka läinud ettekandjaad, kas kellelgi
valel ka ja kas mõne küsimus on. Vastasin: „Alla Augu on rahuldava ei ole kellelgi
ja ühelgi on kirjutamud seis, Mutt ja Raigas.“ Paind pidavad ise-
enesest väistetavaks, et neil Jüriga laetud on viis, aga Seina kuuluvad,
et ka Troosil on viis. Aga üldiselt nad olid rahuldatud ja naeru
läkid ema teed.
P... Neljandas klassis Kaldal ja B. Käärist tõusid kõik halvad. Ülesanne kõige
klassis Jõõdel kättesaadmisel, et usinamatult halvasti. Kalda küsis:
„Kaan Kahe?“ Selle Jüri jõuk pean teile kahe panema, vastasin.
Samuti küsis B. Käär. Kalda — „Aga mul somertes kindel küsi rahuldat-
vad“. „See ei aita, nimene töö on väga halb, vastasin. Süs ütlesin
veel — „plaanime panna teile kahe, kui selle teete väheselt rahuldavalt
saate ka üldhinde rahuldava.“ B. Käär ütles: Mina ei tee enam, nii pai ei
ei jõua ära õppida.“ Kalda: „Kas mina pean ka üks tegema selle ühe hal-
vasti läinud töö pärast?“ Peate tegema, kui on veel saada rahuldavat!
vastasin. Jäin nad teised töö ja nii panin neile välja rahuldava, kuigi
Jüri ei ole lubanud ega ka lae neid. Need olid töid proforma. Kalda ei
ole ja rahuldav, aga et varem ei olnud temale kahte panna, üks täesti klass nimi
selle ühe töö pärast olnud sama jõnbe mu ande. Benita Käärile vanni

Raimund kohe kirjutada, kuna tal kohmanda veendi eest ei vaja.
Aga kui nüüd räägin, et ambes saamatusest võrgalt tuleb panna kohin, siis oli ainus valmis, et kui nõnda nõudes on täidetud, siis muidemalt kirjutan kohine. Ei tahtnud ja enesetunnel ei olnud hea.
Täna oli õppenõukogu koosolek. Koos olid: J. Aa Jakmanis Adamson, Ella Kitt, Sikki Annus, Meeta Viis, Hendrik Kiinapuu, Lydia Rüü, Raimund Jurisson ja mina.
Koosolek möödus pinevasti. Õpetajaid oli kuidagi pandud välja, ainult Adamsonil ei mitte. Mõnede õpilaste suhtes tekkis küsimusi kas viia üle või jätta kursust kordama.
IV kl. Soosepal oli eesti keel koos ja algebra koos. Küsitl ei olnud teinele veel välja pandud. Ta arvas nii, Soosepp on aasta läbi olnud nõrk, eksam on kohin; kui talle pan välja panna koos, siis jääb istuma. Adamson ütles: „Võin talle panna õpilaste ja maateadusest koos, aga ta kohin kummuga. Kuidas õpetajad arvavad? Kui ta on nii nõrk, et istuma peab jääma, siis panen kohed, kui aga ta võib edasi minna, siis panen kohin ja annan talle jäälatsaamid kahest ainest.“ Ütlesin: „Õpetajad on oma arvamised ütelnud välja pandud hinnetega. Kuidas siin ja pl. Küsi kindel on, nii tuleb otsus.“ Pandi kohed. Aga nüüd ütles Adamson: „Annan talle jäälatsaamid aga ta nii nõrk ainult tüdruk ei olegi. Kindel tahab jõuka parandada.“ Küsi kohe ei parandanud hindeid. Vaadati järjekorras edasi teisi õpilasi. Kui oli klass läbi vaadatud, selgus, et ainult koos õpilast jäi kursust kordama. Nüüd tõstis uuesti üles Soosepa küsimus. Adamson küsis: „Mitu nõrka on Soosepal?“ Küsi: „Viis.“ Adamson kahkus ja küsis: „Kuidas nii palju, nõrgemaist ainest tal puudulikud on?“ Küsi: „Eesti keeles, algebras, ajaloos, maateadusest ja saksa keeles.“ „Kuidas ajaloos, maateadusest?“ küsib imestunult Adamson. Küsi: „Nõrk, siis kirjutasin

välja, ei ole veel ümber teinud." Naturse aga mõtlemist, vigistis ema, et ei nõjatuks ka koneka jälle kolm punduleiku kustutada ja ämmalt järelevaatajaid anda, nii ütles – „Jääge pääle nii!"

Nõuda jäi ka Saaseppa Karrust kordama ja ise juhuslikult Rüü ei olevat hindeid nii väga keijutanud või kui ta olevat Aleksei Adamsoni sooti järele kahed teinud ümber kolmedeks, nii Saaseppa olevat kindla vast saanud edasi. Nii nii hinnel on paatos, vaid mitte teadmine.

„Ke. oli väärimust ämmalt Eelma juhul. Eelma pundab kaifsat pärast ambes paalteist veerandit. Mikkel oli ja Rüütel oli teinekõrja pandud kere. Juuniskal oli hinnel välja panemata. Nüüd ütleb Adamson: „Määrusega on juhatajale antud õigus õpilast ülle viia, kui õpilane kaifsat või muul muul põhjusel eesla saand on pidanud puudama. Väin Eelmat ülle viia." Ütlesin – „Eelma on pundanud paalteis veerandit, tähtis on kassusest üldse läbi saanata ja teinekõrja on vaimata välja panne ja on kõnnelen, et ta jääks viiemat kordama." Nüüd ütles Adamson: „Kui ta läheb ema orjaga diskteerimi kaebama, nii väin jäade ümdlesse, et miispärast ei lasknud õpilast lapsi tada."

Ütlesin: „Määrusen on öeldud, et juhataja võib vaid mitte „peab". Ja seda võib tulebki kohaldada seama, kuss see oleks vabis, oleks vaimalik, vaid mitte õpet juhul." Adamson sai vest arjast ka aru ja ütles: Eelma küsimust jätta siiski val lahtiseks, faktan enne küsida inspektorilt. Siis lintsis ta mesti – „Eelma on palju punduma, nüb alla klassi äldise punduniste kuuest. Jätkce ta välja." Juuniskas – „Jah, ta on punduma ole 200 tunnit." Ütlesin: „Väib välja jätta, aga siis kustutame ümbertõmmet." Adamson: „Ei, ainistikum jätta." Siis peab asvestatuma temm punduniad õigesti palla." Ütlesin selle peale. Vanemate klassiste kohta ei olnud hiitaja täpsemist. Neljandast sai ainult kord õpilast jõudeksamil kui temmu tärketi paigil Viljale. Jõulisult on talvine osa kirjadeerituid. Viies [illegible] lapetas.

Kõik tundus, et kuusteist oli pehme ja headahtlik. Üksi õpetaja oleks enne ehmete pärast.

Isiklikult olen poolt mõtelnud hinnatlb ja olen tulnud seisukohale, et õpetaja ei tohi äärmisi hinnetega olla lüalt holde. Kahtesid väid panna ainult neid õpilasi, kelle vahtu on terve aasta läbi olnud vaue, et nad on puudulikud. Üllatuslikke kahtesid ei või olla. Kahtedega tuleb alla hajasitaidlik. Õpilasele on kõrs nüsama halb ja nimet, nagu on ametisolevale isikule halb ja häiritav, kui ta on hinnatud puudulikuks. Kahed ainult juhtudel, kui ka õpilane tunneb, et ta on vastavas ainepuudulik. Kolmed on neutraalne hinne, see on evanmoshinne. Neli juba on tõhlis hinne, seda väib neist, kes juba on selmapaio tvaud. Viis on hõnerondne ja seda väib ainult väheiele ning nümfsetele, kes terve aasta on olnud tuljevad, kes kõrvast fäesti hästi hinnerad. Neil pahimatel käinis: I kl. vai ✡ vai-kahh, II kl. Kahesva kahh neljas klass ei ühtsi kahh, kuid viis vint, V kl. ei ühtsi kahh, kuid üks vint.

Iga tahes tunnen, et nüdanetunnis tus ei väri, olen hinnanud tegeviaidlikult. Õpilased on õppinud. Aga ma ennast ka veel ei pea fäesti hea õpetajaks, kuna veel vahn nüinnud ei ole selged reeli orjas ja selleparast ei ole ka õpilaste mihta ülevalhtunud. Ühedanaja- olen haihunud üks puhkind vaenust ja nagunesest, vahn peab olema loomulik, väärikas, tasakaalus. Kaasil ei või olla kunstlikkust ja õra teenimata tähelepanu. Õpetaja peab olema ja jääma ise tõejast isiksikkusest, nii vabaksi talvel ja kevadel. Ning nüüd kindamais ajal tunnen, et olen sellest ettekäest vaba.

7. V 43. Päast eksamiteaegne töö Koolis on raske. Õpetajal ei ole enam nõudeji paskuda, õpilased ei ole enam üheleji ainele vastavõtlikud. Pasim lahendus on minna välja. Nii lõpiksi evanmoss õpetajaist. Mindi kiiskponi jäs äärde, seal kõigaki jalutati ja vestleti nüsamati. Nad ei nad õpetajad olid nende tundidest päris hasi. Mõtlesin isr, hea et on vaari õpetajaid, kelle meeleolud väärad ka vastata nagu meeleoludele. Sõna isiklikult kartsiin karvale nüinpoolist tunnet ned olit mulle vastu mult, kahe kõrtsin välja minna, kartsin ülemadust välja, labi aenust. Ja mul ei tulnudki vajadust nende jõule. IV ja II kl ei kirjalõsenda täide

Kätte andmise. Sellest tööst jätkus kuljago II klass. 19 lk.
Tuli sellest ainest punktide tõttes kümnis, nii me aga tegime räägakumi-
korjutusi: kõõnamine ja pööramine õues, mis olid 1 lk. eksami ülesandeks.
1. lk. õhes kümnis võtsime end läbi abisõnad teise kümnis ankerime
eksamil tehtud viga õhesõnaga - võtsime läbi kõik eksamiküsimused
küsimused, neljanda kümnis lugesime Fr Ferenc Malnári „Poal-
lõnava päevid". Ja nii oli läbi seekord. Tuleb nüüseda öösi, et ühtegi
lõpset sõna ei ole kõõrsinud. Kõik nn kümnid võiks klassis
on olnud ainult töötunnid ja sellest nimi on ka nimi. Mul oleb alla
kulund juhtu, et õpilased oleksid väsinud ülelda - õpetaja ei tea, mida tunnis
teha.

Koolis õpilaste meelsalu pärast eksamiedu on, neb eelpool juba vaikitud,
küsimusline. Mõned on osavõtlikud, mõned osavõtlikud ärakiikse pilkavaja
õpetajade poole. Mõni osavõtlik 11 lk. õpilane, nimelt Rapl. Ta sõbi-
lastelt ei temita nimi, pöörab silja ja näitleb. Mis põhjust, ei tea.
Päris alla selleparast, et vai kahtlus. Teiste ainete tõttu on neljad
ja ka mõned viied. Ma tek ei saanud. Olesin väsinud tõlle
ka panna kahe kvadratse vastuse pärast. Et tal aga eelmise tem.
oli 3 kolm ja kahtlusega veerandi eest ka kahe. nii ei saanud nimi
kahte panna. Ma nimidest ei tea selle õpilase meelsalutse mõnest
väljagi.
Vaenu aga ei märganud, oli rahulik.
Minu üldine juhtumine oli nüüdsest, et kui tundi ei olnud, nii ka koolis ei tahtnud
olla. Jalutada õpilaste keskel nüüdis ilma alasta töötõlesandeta ei nimetund.
Kui tunnid antud või nimi õlesanded ja küsimused lahendatud saadavin väja,
kus lugesin ama paeniast õhtupäeva ajast või olin aias kalvamas peenramaad.

180

8. V 43. On nagu pühapäev, aga ja kooli lõpetamise päev. V kl. on Tõrelaulu lõpetamine ja kl. ülemüüdud V kl., välja arvatud Osvald Õja ja Jüri IV kl. kunstist kodanna ja Ilutsen vinu B. Kõos, kes said järeleaamiaalpoba.

Aktus kell 10.00. Aktusel olid: Maavanem H. Tipp, linnapea J. Adamson, Kõrg. Haridusnõuk. juhat. Tillemann, peaks Nõmmiku õpetajad E. Rõtt, H. Kummapuu, L. Rüü, R. Jürmets, H. Muiu, Kaasik, R. Rebäpõld, S. Lauteus, J. Vülup Sage, lastekomenda komisjon esimees Rannik ja mitmed lastevanemad, õpetajad V ja VI, II ja I klass.

Aktuse kava: Rahvuslik osa – P. Sõmmiku
Nõukogude Koolitöist – dir. J. Adamson
Ühislaul – „Õnne laste“
Laulukoolo: „Olevin päikesekõrsal kaeva talgil“ I kõppe E. Saaret.
Õnnem. abiturientide kuppustunnistuste väljaandmine.
Kuulet: a) Su põhjamaa päikese kullast – I. Kelleri
b) Oh kastumaseks“ – Hispaania rahvalaul.
c) „Laialeil“ – W. A. Mozart
d) „Kaera laen“ – R. Pätz
Õnnem. III kl. õpilased: A. Kalda, A. Kaibalu, M. Freibergi
V. Kärner, V. Kruusi ja S. Hommiku.
Deklamatsioon – Veelpole kadund kaen – K. E. Sõõt
IV kl. õpil. A. Pärtel.
Vestlused (H. Tipp, Rannik, H. Kümnapuu, Kaasik, Prüüts)
Lõppsõna – joh. Adamson.
Ühislaul „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“.

Aktus päris sõnakas ei olnud. Sekstetist, mis pidi muudetama parimaks osaks, ei olnud kedagi, nimelt laulude valik oli mulle mitte meelepärane. Ainuke hea ja kaasahaarav oli „Su põhjamaa päikese kullast“. Teised laulud ei pooppunud mulle ei mõtte. A. Pärtli deklamatsioon oli jälle hea, ta lugeb publikut ja hästi rõhutatult. See kiskus kaasa.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND K 45375

ek 181-193

Abiturientidele antud jäi poolikuks, kuna nad ei saanud kätte tunnistusi. ~~Tunnistused~~ Direktoorium oli teistele ära jaganud kõik tunnistused ja nii oli Türi gümnaasium jäänud ilma. Ja nüüd kupsustunnistuse asemel abiturientidel said ajutult masinal löödud tõendus selle kohta, et nad on gümnaasiumi lõpetanud. Abiturientide nõod hiskusid siltsi, selle teate pärast. Eduri vend Aunistas J. Adamson seegi tunnistus seadusele andmata. Selle pärast nõuigi jäi näenimata, et ka tema on lõpetanud. Pärs astus oma kohal mahalöödult ja kahvatult. Hiljem küsi Adamson jah kohale istus ja Kümnapuu talle kõva vastu, Adamson: Palun vabandust, väikese eksimuse pärast jäi tahele seadus. Ka seadus on lõpetanud gümnaasiumi ja tunnistuse saab hiljem." Seadus tõusis püsti ja Adamson läks tema pigistas ta kätt. Adamsonile ja Kümnapuule valgus andis kinnituseks kõik; õpp jäi ilma. ~~Kui astus abi~~ Lõtuni astusel esimesel taolisel äärmisel taolil oma jäuse. Ülle kõrval istus Juurikas, siis Kalamees, õpp, Nõmmik, Adamson ja Kümnapuu. Jälgisin astust ja abiturisente. Astuse käigus punudes õpetajate pürkimisi, päris ajutult kaivad asend- ja muibes seda laadi. See kauti otse tõsise näole tõmmeldes ja mõnuledes nii et mõnikord ei kuulnudki, millest nüüd räägiti. Abiturisendid jäävid umbes - tütarlapsed vaga olevid noored ja pisinased. Poisid olid täiskasvanumad. Tunnistuste ~~kat~~ vastuvõtmisel jälgisin nende käitumist. Käik vaeratavid kõrst nuelest isäraviis tütarlapsed naeratavid olemalt. Poistest jäid täisiteks Seen ja Rüxart. See nuelis meeldis, et nende käitlus ei muutunud. Võib olla, mõtlesin, saab neist midagi, võib olla muudavad nad oma sõbid vaenulaks.

"Mina näiteks kohmandat aastat juba isetum õiest teiste juhtida, juhatada. Kis on minus puudunes, et juhtimale kohale ei sobi? Mis on see seal ees veenlev poreen, et temas ühe tüüpimata on juhataja ja minu ainult õpetaja?" — Aga see, et juhataja ei ole, et mind ei ole juhatajaks pandud, panebki uskuma, et ei sobigi vast. See paneb mõtlema, et pandavad juhatajale vajalikud väimed ning oskused. Ja hakkad nagu kartma, kui jõuan saadki juhatajaks, siis vast kaua sel kohal vastu ei panegi, varsti väheseks, et ei oska välja mõõta. Nii mõtlesin aktusel, olles korraga vajunud ninga kõrb. Samal ajal tundsin, et mees ka pundub optimismi täiesti, mis mul varem ei ole olnud, mis teiskeimast olukorrast pääsu paremale laotles. Ja oli tunne, et olen ainumane, kellelt juures kõik kahanevad väimed, väärtus, aupaistus, usaldus, väärikus, — ja kes selle jõule on varsti kui kalju kõrvale heidetav. Lõppes

Lõppes aktus, inimesed jäid veel ootama, ei teadnud, mida teha. Astusin siis kiirel sammul sõit saali abiturientide juurde ja haaxasin surnuna nende kätt õnnitlemas. Mulle järgnesid teised ja lõppes siis väga. Lipp ja Vellemurm seisid ja vaatasid pealt. Kui uks lõpuks lõunakuiserdaama vabaks, siis otsustas Lipp lahkuda. Ja surus Adamsoni kätt, seisis küljega minu poole. Vaatas korraks nalu ninga, et kellelgi veel ütelda kedagi, pöörd juhtunid minule. Ja ei lähenenud minule pöörasi selja ja kõikest välja, Vellemurm ninga Adamson ka koomal. Kui Lipp nii vaatas ja selja pöörasi, siis see vast oli nii teravalt tundus, et Adamson ei vaatagi, et kellest Lipp nii ennaldub.

Ma jäin maha ja ootama õpilaste väljumist saalist, nüüd alles nägeksin

kaubelaiss. Kaubalas olid pr. Sepp, G. Vilup, M. Veiler, H. Kümnapuu, L. Riis ja R. Juurikas. Ülesin- Malk oli, et L. Sepp jõi liiledest ikka. Liiled olevs pidanud saama kas või Nizzast, aga maavanem olevs ka pidanud saama". Mu vaim ütles: Jah, kas või Nizzast!" Kümnapuu ütles - „Muidugi kas või Nizzast"? Rahvem sellele küsimusele ei vääristud. Aga üks mõtlesin, küll Sepp vääris edasi kuskil, et Vilup ütles: „liiled olevs pidanud saama kas või Nizzast, muid kõva maavanem olevs pidanud saama." See oli veel väärtud sihiga, et nii kaubelda maavanema poolehoidu saada ja lõuga Adamsonile, kes nõudmud aastal, kui Riiaderkool asutusel tuuak liiled kui ka Riiaderkooli juhatajale liiki ei andnud, ütelnud Saamule: Juhataja olevs pidanud liiled saama, tuumd vad kas või Nizzast.

See jõuk, vorsti [illegible] klassidese tunnistusi kätte jagama. Klassis rübisin enimalt vüsteistkümnend minutit. Käsisin lühidalt nõudmud talve tööst, vorstist ja [illegible] tulemusist. Soovisin käijaile õnnelikku ja võimalikult rahulikku suvepuhkust ja siiröid rõõmsat taasi ilmumist. Selle jõuk jagasin neile kätte tunnistused, kindlal ette ei lugenud, vaid nimetasin seda ainult, kes on saanud järeleaamid või kes on (Rutov ja B. Kõiv algatas) või kas on jäetud kursust kordama (O. Oja). Kui see oli tehtud, siis arvasin, et vast ka klass minule midagi ütleb või ole aunab (laatsin katsaraafiaid, sest nad äsja tõrge vahetasid ära), aga ei andnud. Nii jõi pane oli umbes veerand piiksti ja kui selle vahe ses midagi ei andnud, siis ütlesin: „Hea õpe!" Klass vaikides tõusis püsti, ma võtsin laualt kinnaste kausta ja lahkusin ruumist kõrgelt ja väärikalt. Kes mis olen neile, seda ei tea. Kas olen austatud armastatud ma minidegi ei ole aga ole olnud, seda kõva - lugupeetud?

Olen andnud vendele, mis mu väärtuses

olund. Olen neid kaitsnud, neid aidanud ja jahtinud, kuigi see neile vastik töö on olnud. Ei ole olnud isiklik, sellest nõukusest kui kahtlust olen püüdnud hoiduda. Siiamaani jah, moraalne olen olnud, selleparast 124
sõnades mõnikord karm. Aga kõik on öeldud, tehtud, et hullemat ära hoida. Sõnavahet mul on olnud ettevalmistamatud ja selleparast need olen olnud kaheti hoidlik, olen olnud näpitsenaline nagu tänagi. Olen neile peale surnud tüüd valja vahe. Neil põhjustel ka vais vast väisin neile ametlikuma ja külmana. Isiklikke kokkupuutumisi ja nendega peaaegu pole olnud, nende eihuvisid pole püüdnud, see võib olla paistis neile veel kuuvate pärastsenem nende osta. Mu põhimõte oli- võimalikult vähem segada end nende kuuvidesse, nende riisetajadesse.

Kellena minu asja suhtelt nendele väis, seda ei tea mina. Õpetajate toppa jäädvis kahest esimest klassijuhatajana, järelon 1 aasta kahest Lühimalt, Siis tuli Riis ja Juurikas. Pärast tunnistuste kättesaamist oleb kahe kahtumud IV ja I kl; II kl. oli veel kahal. Enamus selle klassi õpilasist valis kahe väljamaad poolest kaubeleest, et siis kahe Paide või mujale linna siirduda gümnaasiumi III kl. vastuvõtueksameile. Õpilaste nägudest nähtus, et enamik oli rahul oma tunnistustega, mindest oleid ennem neatahtlikumad ehi ülekahtused. Ja oli kuuldagi klassijuhatajailt, et paljud õpilased (I kl. Laanes, Kiiman, Holm jt.) olevat väga II kl. Daun, Rudi jt.) olevat kartnud eesti keele tunnete pärast. Ja kui nad tunnistustest nägimud, et neil eesti keel on rahuldav, nüüd (Rudi) isegi hea, siis nad olevat rõõmu avaldanud ja iso kubanud suurel õppida, end täiendada aine. Nii kaasin vanvalt, hindamises ei või olla koolimatu. Nõudmisele võib olla vali koolimatu ja järjekindel kuid nõudmis hindamiste arvestav ja jõukohaste ning suuna kohtlemine nii kohtlemine.

Istusin kantselei, kui ved ons tunnistasi välja vähid pr. Ellen saamis
ja vaatlesin neid. Nii mõnigi õpilane vaatas nagutavalt mu poole
pundis kartes Rajel oli ka seal oma tunnistuse pärast,
ta näge oli alla kastud, ja nüüdsest tal oli mind hale.
ta väga ei olnud kratsi, ikkes kuru hätteveetud poosi. vastu pidevalt
lugesin ta näost häbi, häbi pärast naiste koorale silmi.
Väljasin kantselei, kordus ei õpilastest häbi, kuuski ei näinud mulnaid
silmi ega kahvatuid näojooni: jõuliselt pundus pinev ehmund,
ja pundus hõlbates, pundus kaebus ülekohtu ja isiklikkuse üle.
Õpetajate Toas oli veel mu naine, Sage, Rüü ja A. Sepp
Tulid nii õpetajate Tuppa II kr. Tarvis, Sillale ja Rüütlile. Küüsis
Tarvis: „Kõno Vilius, mida peame siiski õppima?"
Vastasin: „Käsitsealt tuleb hästi omandada lausekirjeldused, mis ka on,
nimetuse sõõnde esines, nimisõnale küsimusi esitab. Siis peate
ka oskama neid ära tunda lauses. Lisaks mainitule tuleb hästi ära õppida
kaandlause ja liitlause, nende ära tundmise, kirjavahemärkide neis ja pea-
lause ning kõrvallause määramise. Kirjanduses jätkub kompsati
tundmist." Tütarlapsed tänasid, kummardasid ja lahkusid.
Ja nii oli käes, kaeg ei avam küsimus: kust Vähid mantli all, et
väljuda. Aga enne seda ütlesin ama neiljad: „Tundub, et õpilas
tes ei olnud kibestust, nimetud on enam-vähem õigsasti. Ja
peab see ka olema. Õpilane käime õppimise eest on sama, kui
ametisõlmale isikule kiima ameti eest. Siin ei ole kahtlemi, isiklus
hindamises, ole küll vali nõudmises! Seepeale ütles Rüü: „Jah, I klass
oli küll väga rõõmus teie pärast. Mõned kahe ei teadnud, mida ütelda
ja teha, et neil eesti keel on nüüki rahuldav." Sage arvas: „Kui hästi
on, kui ametisõlijat on halvasti hinnatud! See viitab elu, kibestab inimesi.
Sama on õpilasega. Pundelik hinne viitab kahju ta suse, kes sõs on
Tarvis. „ Ütlesin siis — „Maiduda õnnemuret, seega koidutarve ülekohtuist

Pärnult. Sel juhul kinnata pundarlekuus, kui ~~[illegible]~~ an täiesti selge, et see õpilane on pundurlik ja et ka õpilane tunneb seda. Kui aga ülaltse kahevahel, siis on pedagoogi leidt õigem kinnata rahuldavaks ja selle sel isiklikus sel juhul, kui õpilasel on kindlasti andmed ka rahuldavaid hindeteseid (täiel. kirjandeid)."

Nüüd suundusin kahe poole. Mõnuks saan Aalis Juurikas. Juurikase tervis jätt samal teemal. Ütlesin: „Sundus, et õhtuseid koolis ei olnud valet, laiskumisega päev oli sõbralikum, kui oodata võis. See aga väitis, et õpetajad on kaitsnud isiklikkusest. Mul tekib meelde kevadeid umbes 17-18 aastat tagasi, millal olin ka ühes väikses poos ~~[illegible]~~ nõnelt klepõält õpetajat. eesti keele õpetaja. Siis tehin nõnikord nõnet vead. Olin ka noor, arutleen ei olnud veel olnud ja seoseid kaha pealt ei hakkad. Võõrsalte pretsiis oleb isikeenud, nii et terve kool oli vendeja vastuolus. Vende seoseid tehin ka mõne õhtuse, mis ei olnud päris õigluse. Ja nüüd oli pisaraid, pahandusi." Juurikas: „Kas mina proovin, kõigemuretsta võimata!?" Vastasin: „Teie ei ole isiklik olnud kunagimis. Keegi ei ole käinud taebamas, piinlistamas. Ja peaasi on isiklikkusest paiduda." Juurikas: „Sellest olen kaitsnud kaks-sumust." Nii väärtuslikud ja lahkesuised Paide - Viljandi - Juuru Pärnu vahtel. Tahtin kaja teadmiseks, et Koppelmaa on tahtnud koolipäeva Türil. Neil aastail olen piinlund olla õpetaja nii kes ja tõsiasjaks nimi õigluse, kui seda ikkagi suutnin. Kolmandal aastal olen olnud andja, sean, et sunnisin ema ainest kõrvale. Mitmeid kord õpilased ütlevad, et on raske. Ka mulle oli raske, kuid ma ei saanud, ei osanud teisiti. Ise kõik jänga olin kinni koolitöös ja minuti vastavalt nõjesin ka õpilastesse. Ja arvan, selles vahtes, nimelt töös kandidiskuse vahtes ma neile sümpaatne ei olnud. Olen kindlundki, et I sell. ja I kl. ~~[illegible]~~ nõned õpilased olevat väärinud

et eesti keele tähtsad olnud väga raskesti. Näe nad olevat saanud aru, palju olevat antud ülesse, kuidas olevat mindud edasi. Arva, et I kl. õpilased pidanud nutsema, sest nüüd tahtnuks see kõik [illegible] laamuksemaal [illegible]. Ja [illegible] seal oli nutsemist nii see nutmaja oli daarelo [illegible] mutt, kelle poeg oli [illegible] jõulevaimiahus, kuna ta ergastatud oli ligilähedalt nõrk. I aastal. õpilaste nutsemine väis alla ajahastatud. Selles vallis Eesti kätsime nüüsti edasi andsin palju üles ja väib ka olla et nüüdsest peamudelaselt aru said ülesandust. Iga nutsemist nutsieda I ja I aastal. üle, sest need klassid täätavad hästi, nüüd siel, nüüs nutsid, välja arvatud mõned üksikud. Ja nüüs nende tundamised revadel arvestasin kaks tahe töös ja ei pannud neile tundeid aeluli eksami tõõde põhjal, vaid arvestasin kindlasti ka talvise töö tulemusi ja olukorda. Nõmme tegemuega olen teinud hästi nende praktikumid ja nutsed hinnete pärast. Samal ajal ka tunnen, et ei ole õiglane. Olen teinud nüüs olen suutnud ja olen nüüsnud väimalikult objektiivselt. Olen olukorras, mille ei pruugi maha lüüa ühtki ei üheji lapse ega lapsevanemaga ees. Ja tunnen, et olen andnud kõik oma jõu ja väimed, tooba ja nüüsi õppetöö jaatsul. Ja kõik see loob olukorrast üleoleku nagi soldusma tuse tundmise. Olen olnud seal täis jõuga olen teinud tööd ja ka neid tõstama õpetanud, [illegible] olen tahtnud neilt tööd. Mind ei ole püüdnud! Kui nad ei ole suutnud, nagu oleks olnud tarvis, nüüs neid selleperast veristanud, ei ole s.t. kurjasti käitunud ei ole. See nüüsnud suhtumine tekki nii rahaks, viisteisteks, inimesteks, kes ei ole ainult kitsalt ja väiksetselt õpetstanale ainele, vaid kõigevale inimesele. Selle äratundmine annab töös teeb nii jõulgeks ja pedagoogiks aijeks tehis kindjaks. Muidugi see on nüüsnu mõtteis. Tuleb veel on nende mõtteis, selle ei tea. Võib olla olen nende mõteis ei mõista! Kas see ei ole ükskõik. Näib, nagu ei oleks. Oleksin tahtnud kuulda teiste või kolmandate inimeste kandu nii kõrvu olatunaid häid tegeteid, häid otsusi. Häid otsusi aga ei ole tulnud. Selle, selliste asjade puudumine teeb

nii tõsiseks, rõõst kurvaks ja ürsikuks. Tunned, et oled nagu
Faust, pundub ärusaaja, pundub poolelaja, pundub oma rahvas
on ümber, ja oled nõõrus võõrastõ keeruk. See tundmus
teeb nii tõsiseks, liikusin pea terve päeva päevelt ninsi, nüüd
aga õhtutundest saba.

Kui nii mõtlesin, siis tuli mulle nii meeldimud Sirsiene peda-
gogiline saamis. — Suurima ihu ja suurema headuse ühendamise
apostuses ja tulemuses. Kas seda olen saavutand ja ka see ülesse
nii jõuses on võimalik? Seda ei tea mina mitte. Talvel sagedasti
mõtlesin sellele kasvatusideaalile ja samas leidsin, et ma ei tea,
kuidas seda teostada, kuidas selle ideaalikohaselt olla, käituda joaksva
tõõpäeva jooksul. Mõtlesin pisitõtelt, seda kordavalt, mida
vastus jäi saamata. Ja ma olin nii, kuidas olin, olin ihumenopl-
taja oma piiratega, oma nõrkustõ ja tugevustega. Kuigipalju selles
oli pedagoogilisele ideaalile lähedast, ei tea. Ja selles teadma-
tuses ma olin mõnikord rahutu, mõnikord unustasin.
Olga nii annustushetkel nii ka. Teadlõrnult küsimustele mõeldes
tundsin äõnult seda, et olin see, kes olen; olen Viilup,
olen ise ise, olen tõesti ise. Kas selles ise ka oli, pähtnes
õpilasile nature ihu, pahane headust ihu suurima ihu ja suurema
headuse ühendamist õhtuselgi määral — seda ei tea ma. Nagu
ei tõõa ma, kas neid annadusi mus on, või on mus äõnult jahtu
maaristud eeldusi tõõuse järele. Kui nüüd nendel loen 6. jaanuari s. a.
õhtuselt Sirsiselt nõrkusest kritseeritud lauset: „Seo õpetust, olga oma tundi
millegi ilusaga epilaste mõõstuses, siis sa leod alamusi kiindkaas
õpilased. Kuidagi oma tegudega ära riiveta mõõstust endast“,
siis endale kahtlemise ja üllatusega leian, et kõtsandi nimmese laose
olen täitnud. „Kuidagi oma tegudega ära riiveta mõõstust en-
dast“ — usun, et siin kaalis kleni sensini ei ole oma tegudega

eneset mälestust riivetamud. Kas milleg: ikkagi õpilastomälestusega
sidunda õpilasi, neis elamusi tekitada, neid kaasa kiskuda —
seda ei tea. Tõsi on, et ainu tegudega midagi riivetamud
ei ole ja see ka ütleb, et väheneb mälestust mees olnud ei ole,
inimest ainust meile vastus esinemud ei ole. — Et see nii on,
sõs on see hea — Suurima ilu ja suurima headuse ehtija ja pruukle
ütlendusse proovet näotleis ei ole ainu tegudes ka ei ole inimese ehi vaatus.

L. Valdin - Õpetaja peab olema autoriteetne isik. Oma autoriteedi peab ta väärima sõbralikus, taktitundelises suhtumises klassi, kuid sealjuures peab ta jääma igas ametiküsimuses õpetaja. Õpetaja peab oskama oma ainet teha huvitavaks. Ka peab õpetaja selgesti oma ametiõiguseid ega tohi neile õelda laboreid määrmeri õpilaste kahjuks. Õpetaja ärgu alahinnatku kunagi oma kõrvalolijate, ärgu näidaku oma „suurt tarkust" eest see kahetsusväärsel määral õpilastel tõestab! Kuid ülaltoodu ei vabasta õpetajaid tõsised pingutused ja püüdlus seda eesmärki vaimus edasiarendada ka ka noortes. Just ühe osa on mõelda olukorrale kus isegi selge süüdlase all noorsoo õpetaja ei usaldanud õpilast, püüdes teda veenda kõiges halves, kõrvutada temas noort bolševikku ainult oma enese leivateenimise pärast.

Kui näiteks tuleb ajaloos üht ja sama faktorit pidada positiivseks, kord negatiivseks nähtuseks, kord koapis olematuseks tunnistada, siis ei saa ajaloole enam kui teaduselt, vaid kui vahendilt, millega tahetakse propagandat. Ja kuna noor ei armasta mõtlemist, vaid ta oma tõsiasjadel kalduda väimsest anarhismi.

- Juta Seinc

Kevadised mõtted.

Tantsipäevad, õpetaja kirjandus, aasta Kriimuaednaeaeud näitavad noorsoole halvasti. ...

Sõbi avaldab see nähe Kadi ja minjal oma negatiivset mõju vaimse distsipliini puudumena. Nimetuse noorsoo Tõmbunud tagasi vaimsed huvid. Kõigile, mida peab õppima, st vaimsetteid arendada, mida sisendavad ja kindlaval õpetajad, kõigele sellele vastab ta põlastava pilguga, see käik ärritab teinas vastikust tunded. Sellisel juhul tekib õpetajal ja õpilaal raskused, kus nad ei mõista üksteist, kus õpilane näeb õpetajas vaid kuljast, kes ainult nõuab, sunnib, karistab ja kindlakäeliselt, õpi kui hästi tahtad. Sellest raskusest juures pole kasvatuslõnulst küljel üldse mõju. Või alla see olenek ka õpetaja isiksust, tema tujudest ja käitumisest, ka see ei mõju hästi. Muidugi tahaksime näha õpetajate lahkeid ja naeratavaid nägusid, kes meile vastavad, kui oleme nõudnud midagi õppimist pidurdavat või võimatut, ja selgitavad, millega see või ~~see~~ teine asi pole kahaune ja peame nii või teisiti sellest üle saama jõl.

.... Või olla nõuab halvasti ka läbi sundlaskis ja püüerikas õppetöö, kus jäätavad tagaplaanile õpilase isiklikud mõtted, millesse suhtu-

tõsi kui õppetöö piiridest väljaulatuvaile asjadele. Koolis peaks rohkem rõhku panduma tõsivatusliikmele külgile, kus õpilane saab anna individuaalset mõtlejana kajastada. Teame ju, et tänapäeva noor tegeleb palju reaalsete asjadega ja teaduslikult aegsem, mis on fakt. Kui ta taldub sellest kõrvale, ilmneb kahe vaimsete huvide kõlvenemine.

Õpetajate ja õpilaste vahekorda oleks vaimulik tõsikaalvustada, kui õpetajad oleksid rahulikud närvilisemad asemel lahked, kui neil oleksalalinn kui ja tahe õpilasi viga parandada, neid õpetada ja kasvatada selliseks tõe inimeseks, et nende töö kannaks rohkest viljo. ....

Noortel peab olema tõeks pidamisi ja mõtteid, peab olema uuistusi ja aateid. Kasvatajad peavad neid aga õisendama, peavad andma julgust, peavad õisendama vapruist ja tõdeindu, et ühiskonnas olla ..... väärikad kodanikend. - - -

Rohkem rahvuslikku tööd isamaa kasvuks rohkem distsipliini ja haridust, et kasvatada noortest tõelisid isamaapoeg- ja -tütreid, kes aru saaksid endi olemasolust ja tulevikku rajamisest.

8. Oide

Abitarieudi mõtteid saabuval kevadel.

Abitarieudid vajavad nõuandjaid —

Siin juures on täiesti paslik see, et need, kes oleksid võimelised seda tegema, peidavad oma õiged mõtted ning tunded üksteisest mõnikord taha, arvatavasti neid meile, kes me neid just hädasti vajame ja selleasemel annavad Suurema Tähendust mõnele nõudele või reglile, kui siirale nõuandeks või õpetuseks ponnet ajal ja poolsõna kaudu, mis soovitaks meid nii mõnestki ekseist.

Seinis osa vanema põlvest esindajaid, kel samuti võimalus tuleneb meie noorte juhtimises, on ilmselt nimetamisväärselt tunnetuslõpmas, mis aitaks nii iidsest patuvalest vingelt sügistunnilt kui ka läänest meid soojemalt, kui tihti juhtunud kevadpanoraamile.

Strax, Pärnus

Mida õpetab elu. „Kõnetaja, võib-olla, on mõistetor, osteletor, ta otsus on pehmendatav — tehtust saab sellisel juhul nimata sageli tegemata. Elu aga ei halasta: ta annab lapsele ja Leo palga õigeselt. Laps tunnetab peagi distsipliini vajadust, õpib korda elu nõudel.

13. II 43 Kirjandustunnist: Tammsaare ja Söet.

9. II 43 Tunnist.

16. II 43 ~~Ne~~ IV Klass on kontrolltöö.
~~direktori~~ ebaõigeste sõnadeste määramise
ajalugu.

20. II „Hiiu ja lapsed.

27. II 43 Veerandi lõpp IV kl. Karistamise
Küsimus.

3. III Lõdi I Küsimus

16. III K. E. Söödi õhtu.

K45375 juurde